

RĪGAS APGABALTIESA

Pētījums

**EKONOMISKO LIETU TIESAS PROCESS CIVILLIETĀS UN
KRIMINĀLLIETĀS. STATISTIKA. PROBLĒMJAUTĀJUMI.
IESPĒJAMIE RISINĀJUMI.**

Rīga, 2022

SATURS

IEVADS	4
EKONOMISKO LIETU TIESAS PROCESS CIVILLIETĀS	6
CIVILLIETU STATISTIKAS PĀRSKATS	7
1. VISPĀRĪGI PIEKRITĪBAS JAUTĀJUMI	12
2. EKONOMISKO LIETU TIESAI PIEKRITĪGĀS CIVILLIETU KATEGORIJAS	16
2.1. Prasības, kas izriet no pārapdrošināšanas līgumiem	16
2.2. Prasības, kas izriet no ieguldījumu pakalpojumu vai ieguldījumu blakuspakalpojumu līgumiem	17
2.3. Eiropas Savienības dalībvalstu ieguldītāju prasības pret Latvijas valsti par ieguldījumu aizsardzību	20
2.4. Prasības, kas izriet no koncernu tiesiskajām attiecībām	22
2.5. Prasības, kas izriet no kapitālsabiedrības dalībnieku (akcionāru) savstarpējām tiesiskajām attiecībām	26
2.6. Prasības, kas izriet no finanšu nodrošinājuma līgumiem	29
2.7. Prasības, kas izriet no kapitālsabiedrību darījumiem ar saistītajām personām Komerclikuma un Finanšu instrumentu tirgus likuma izpratnē	31
2.8. Prasības, kas izriet no uzņēmumu pārejas un sabiedrības reorganizācijas, izņemot darbinieku prasījumus	34
2.9. Prasības, kas izriet no līgumsaistībām starp būvniecības procesa dalībniekiem, tai skaitā ar apakšuzņēmējiem, attiecībā uz tādas otrās un trešās grupas būves būvniecību, kuras realizācijai nepieciešama būvatļauja, izņemot atsevišķas viena dzīvokļa vai divu dzīvokļu dzīvojamās mājas un ar to funkcionāli saistīto būvju būvniecību	39
2.10. Prasības par konkurences tiesību pārkāpumiem	41
2.11. Lietas par kapitālsabiedrības dalībnieku (akcionāru) sapulces lēmumiem	47
2.12. Pieteikumus par kredītiestāžu likvidāciju un maksātnespēju	49
EKONOMISKO LIETU TIESAS PROCESS KRIMINĀLLIETĀS	52
KRIMINĀLLIETU STATISTIKAS PĀRSKATS	53
1. VISPĀRĪGI PIEKRITĪBAS JAUTĀJUMI	69
1.1. Noziedzīgi nodarījumi, kas kvalificēti pēc vairākiem Krimināllikuma pantiem. 69	
1.2. Piekritība kriminālprocesa sadalīšanas gadījumā un alternatīvas kriminālprocesa sadalīšanai	71
2. PROCESUĀLIE JAUTĀJUMI	73
2.1. Tulka nepieciešamība tiesas sēdē	73
2.2. Procesa dalībnieku piedalīšanās tiesas sēdē videokonferences režīmā	74
2.3. Sūdzības izskatīšana par procesa virzītāja lēmumu par iepazīšanos ar lietas materiāliem procesos par noziedzīgi iegūtu mantu	78
2.4. Procesa par noziedzīgi iegūtu mantu izskatīšanas termiņš tiesā	80

2.5. Procesa virzītāja pieļautu procesuālu pārkāpumu ietekme uz procesa par noziedzīgi iegūtu mantu virzību tiesā	81
2.6. Procesa par noziedzīgi iegūtu mantu izskatīšana apelācijas instancē	81
2.7. Satversmes tiesā ierosinātās un izskatītās lietas	83
SECINĀJUMI.....	87
Izmantotie avoti	89

IEVADS

Ar Ekonomisko lietu tiesas izveidi saistītajos likumprojektos un šo likumprojektu anotācijās specializētas tiesas izveides nepieciešamība pamatota ar mērķi pēc iespējas ātrāk un kvalitatīvāk iztiesāt krimināllietas, kas ietver ekonomiskos un finanšu noziegumus un korupcijas lietas, kā arī ātrāk un kvalitatīvāk izšķirt sarežģītus komercstrīdus. Ministru kabineta konceptuālajā ziņojumā “Par Ekonomisko lietu tiesas izveidi” (turpmāk – Ziņojums) norādīts, ka noteiktu lietu kategoriju efektīvāku izskatīšanas procesu iespējams nodrošināt, koncentrējot lietas, zināšanas un resursus vienuviet. Tāpat uzsvērts, ka specializētas tiesas izveide veicinās investīciju un uzņēmējdarbības vides izaugsmi Latvijā. Eiropas Padomes noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas ekspertu komiteja “Moneyval” vērtējusi noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas un apkarošanas sistēmu Latvijā un norādījusi uz būtiskiem trūkumiem tajā.¹ Tieslietu sistēmu Latvijā vērtējusi arī Valsts kontrole un tādas starptautiskas organizācijas kā Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija, Eiropas Padomes Tieslietu sistēmu efektivitātes komisija, Starptautiskais valūtas fonds. Ne Valsts kontrole, ne arī kāda no starptautiskajām organizācijām nav tieši norādījusi, vai Latvijai jāveido specializēta tiesa komercstrīdu un finanšu noziegumu izskatīšanai, vai specializācija jānodrošina jau esošajās pilsētu (rajona) tiesās, tomēr, lemjot par labu specializētas tiesas izveidei, ņemtas vērā novērtējumos iekļautās rekomendācijas. Ziņojumā apskatīta ārvalstu prakse, norādīts, ka specializētas tiesas, kuras skata komercstrīdus, ir plaši izplatītas, bet to kompetences katrā valstī ir noteiktas atšķirīgi. Dažās valstīs ir izveidotas specializētas tiesas, kuru kompetencē nodotas krimināllietas, kas saistītas ar korupcijas noziegumiem vai noziegumiem, kurus izdarījušas organizētas noziedzīgas grupas.²

Likumprojekta “Grozījumi Kriminālprocesa likumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumā (turpmāk – Kriminālprocesa likuma grozījumu anotācija), kā arī likumprojekta “Grozījumi Civilprocesa likumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumā (turpmāk – Civilprocesa likuma grozījumu anotācija) norādīts, ka galvenie mērķi Ekonomisko lietu tiesas izveidei ir kvalitatīva un ātra sarežģītu komercstrīdu, ekonomisko un finanšu noziegumu, kā arī korupcijas lietu izskatīšana. Tiesas izveides rezultāts ir ilgtspējīga sistēma ar attīstības potenciālu.³ Lemjot par specializētas tiesas izveidi, tika uzklauti dažādi viedokļi. Tiesu pārstāvji, kā arī Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera sākotnēji aicināja attiecīgajās lietu kategorijās nodrošināt specializāciju jau esošajās pilsētas (rajona) tiesās vai koncentrēt attiecīgās lietas vienā no esošajām rajona (pilsētas) tiesām, vienlaicīgi vērtējot, vai šāds modelis ir darbaspējīgs, vai tomēr nepieciešama specializētas tiesas izveide. Savukārt Ārvalstu

¹ Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas pasākumi. Latvija. Piektās kārtas ziņojums., Eiropas Padome, Moneyval, 2018., pieejams: https://www.fid.gov.lv/uploads/files/Dokumenti/Moneyval%20zi%C5%86ojumi/MONEYVAL20188_5th-Round_MER-Latvia_LV.pdf

² Ministru kabineta 2019. gada 22. augusta rīkojums Nr. 407 “Par konceptuālo ziņojumu “Par ekonomisko lietu tiesas izveidi””. Latvijas Vēstnesis, 173, 26.08.2019. <https://likumi.lv/ta/id/308908>

³ Likumprojekta “Grozījumi Civilprocesa likumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums, pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/0/D72C8C962BFBDD40C22584EB002FA93A?OpenDocument>. Likumprojekta “Grozījumi Kriminālprocesa likumā”; likumprojekta “Grozījumi Kriminālprocesa likumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums, pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS13/saeimalivs13.nsf/0/872EE29BA94F4886C22584EB002FB74B?OpenDocument>

investoru padome norādīja, ka jautājums var tikt risināts gan ar specializētas tiesas izveidi, gan ar citādu struktūru izveidi esošajās pilsētu (rajona) tiesās.

Lēmums veidot specializētu tiesu tika pamatots ar norādi, ka tiesas specializācija (tiesas kompetences koncentrēšana) ir piemērots risinājums, ja lietu kopskaits gadā ir salīdzinoši mazs, bet to izskatīšana ir saistīta ar specifiskiem tiesību jautājumiem.⁴

Ziņojumā prognozēts, ka Ekonomisko lietu tiesas noslodze gadā varētu būt aptuveni 350 lietas (200 civilprocesa kārtībā izskatāmas lietas un 150 krimināllietas). No Tiesu informācijas sistēmā pieejamās informācijas izriet, ka laika posmā no darbības uzsākšanas līdz 2022. gada 31. maijam Ekonomisko lietu tiesā saņemtas 182 civilprocesa kārtībā izskatāmas lietas un 410 krimināllietas (no tām 271 procesi par noziedzīgi iegūtu mantu). Jau šobrīd reālā Ekonomisko lietu tiesas noslodze neatbilst Ziņojumā prognozētajai. Ziņojumā vērtēta arī Rīgas apgabaltiesas kā Ekonomisko lietu apelācijas instances tiesas provizoriskā noslodze. Prognozēts, ka Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijā (turpmāk – CLK) gadā varētu nonākt aptuveni 80 lietas, kurās pārsūdzēti Ekonomisko lietu tiesas nolēmumi, savukārt Krimināllietu tiesas kolēģijā (turpmāk – KLK) aptuveni 55 lietas, kurās pārsūdzēti Ekonomisko lietu tiesas nolēmumi. Līdz 2022. gada 31. maijam Rīgas apgabaltiesas CLK bija izskatītas septiņas apelācijas sūdzības un 26 blakus sūdzības par Ekonomisko lietu tiesas nolēmumiem. Savukārt Rīgas apgabaltiesas KLK – divi prokurora protesti un viena apelācijas sūdzība par Ekonomisko lietu tiesas nolēmumiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas lietās un 99 sūdzības un protesti procesos par noziedzīgi iegūtu mantu. Līdz ar to pašreizējā situācija rāda, ka arī Rīgas apgabaltiesas kā Ekonomisko lietu tiesas apelācijas instances tiesas noslodze neatbilst prognozēm.

Minētais varētu būt skaidrojams ar vairākiem apstākļiem. Pirmkārt, Ekonomisko lietu tiesai sākotnēji nebija paredzēts nodot pirmstiesas procesus par noziedzīgi iegūtu mantu, līdz ar to šīs lietu kategorijas ietekme uz Ekonomisko lietu tiesas un Rīgas apgabaltiesas KLK noslodzi Ziņojumā nav bijusi vērtēta. Arī Kriminālprocesa likuma grozījumu anotācijā nav vērtēta pirmstiesas procesu par noziedzīgi iegūtu mantu ietekme uz Ekonomisko lietu tiesas vai Rīgas apgabaltiesas KLK noslodzi. Tāpat jānorāda, ka Ekonomisko lietu tiesai piekritīgo krimināllietu kategoriju uzskaitījums pašreiz spēkā esošajā Kriminālprocesa likuma redakcijā ir krietni plašāks, nekā tas sākotnēji bija paredzēts un aprakstīts Ziņojumā. Otrkārt, Ekonomisko lietu tiesai piekritīgo civillietu kategoriju uzskaitījums pašreiz spēkā esošajā Civilprocesa likuma redakcijā atšķiras no tā, kas tika definēts un aprakstīts Ziņojumā.

Iepriekš aprakstītie fakti norāda ne tikai uz to, ka Ekonomisko lietu tiesas un Rīgas apgabaltiesas noslodze, visticamāk, atšķirsies no prognozētās, bet iezīmē arī citus potenciālus problēmjautājumus. Šis pētījums veidots ar mērķi tos identificēt un vienlaikus paredzēts kā palīgmateriāls Ekonomisko lietu tiesas kompetencē esošu lietu izskatīšanā. Tāpat pētījumā tiks analizēts, cik daudz un kādi lēmumi pirmajos Ekonomisko lietu tiesas darbības mēnešos pārsūdzēti Rīgas apgabaltiesā, cik sūdzību izskatītas un cik Ekonomisko lietu tiesas nolēmumus Rīgas apgabaltiesa atcēlusi.

⁴Likumprojekta “Grozījumi Civilprocesa likumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums, pieejams:

<http://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/0/D72C8C962BFBDD40C22584EB002FA93A?OpenDocument>; Likumprojekta “Grozījumi Kriminālprocesa likumā”; likumprojekta “Grozījumi Kriminālprocesa likumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums, pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS13/saeimalivs13.nsf/0/872EE29BA94F4886C22584EB002FB74B?OpenDocument>

EKONOMISKO LIETU TIESAS PROCESS CIVILLIETĀS

Likuma "Par tiesu varu" 29. pants

1.¹ daļa. Civilprocesa likumā un Kriminālprocesa likumā noteiktu lietu izskatīšanai pirmajā instancē tiek izveidota Ekonomisko lietu tiesa, kura atrodas Rīgā un kuras darbības teritorija ir visa Latvijas Republikas teritorija.

Civilprocesa likuma 24. pants

1.¹ daļa. Ekonomisko lietu tiesa kā pirmās instances tiesa izskata:

- 1) prasības, kas izriet no pārapdrošināšanas līgumiem;
- 2) prasības, kas izriet no ieguldījumu pakalpojumu vai ieguldījumu blakuspakalpojumu līgumiem;
- 3) Eiropas Savienības dalībvalstu ieguldītāju prasības pret Latvijas valsti par ieguldījumu aizsardzību;
- 4) prasības, kas izriet no koncernu tiesiskajām attiecībām;
- 5) prasības, kas izriet no kapitālsabiedrības dalībnieku (akcionāru) savstarpējām tiesiskajām attiecībām;
- 6) prasības, kas izriet no finanšu nodrošinājuma līgumiem;
- 7) prasības, kas izriet no kapitālsabiedrību darījumiem ar saistītajām personām Komerclikuma un Finanšu instrumentu tirgus likuma izpratnē;
- 8) prasības, kas izriet no uzņēmumu pārejas un sabiedrības reorganizācijas, izņemot darbinieku prasījumus;
- 9) prasības, kas izriet no līgumsaistībām starp būvniecības procesa dalībniekiem, tai skaitā ar apakšuzņēmējiem, attiecībā uz tādas otrās un trešās grupas būves būvniecību, kuras realizācijai nepieciešama būvatļauja, izņemot atsevišķas viena dzīvokļa vai divu dzīvokļu dzīvojamās mājas un ar to funkcionāli saistīto būvju būvniecību;
- 10) prasības par konkurences tiesību pārkāpumiem;
- 11) prasības par kapitālsabiedrības dalībnieku (akcionāru) sapulces lēmumiem;
- 12) pieteikumus par kredītiestāžu likvidāciju un maksātnespēju.

1.² daļa. Ja izskatāmā lieta ietver prasījumu, kas ir savstarpēji saistīts ar prasījumu lietā, kura ir piekritīga Ekonomisko lietu tiesai, vai arī rajona (pilsētas) tiesā saņemta pretprasība, kas ir piekritīga Ekonomisko lietu tiesai, lietu izskata Ekonomisko lietu tiesa.

2.¹ daļa. Apelācijas kārtībā pārsūdzētu Ekonomisko lietu tiesas nolēmumu izskata Rīgas apgabaltiesa.

CIVILLIETU STATISTIKAS PĀRSKATS

Civilprocesa kārtībā izskatāmo lietu virzība Ekonomisko lietu tiesā līdz 2022. gada 31. maijam.

Saņemtie pieteikumi*	Izskatītas lietas (taisīts nolēmums)	Atteikts pieņemt	Tiesvedība izbeigta	Cits
182	57 (8 no tām – pieteikumā par prasības nodrošināšanu vai pagaidu aizsardzību pirms prasības celšanas)	37 pieteikumi	20 lietās	Atstāta bez izskatīšanas – 1 lieta Prasības pieteikums uzskatīts par neiesniegtu – 1 lietā Prasības pieteikums atsaukts – 1 lietā

*Šeit un turpmāk termins “pieteikums” lietots, apzīmējot gan prasības pieteikumus, gan pieteikumus par prasības nodrošināšanu vai pagaidu aizsardzības noteikšanu pirms prasības celšanas.

Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļas punkts, uz kura pamata pieteikums iesniegts Ekonomisko lietu tiesā**

9. punkts	62 pieteikumi
11. punkts	39 pieteikumi
5. punkts	25 pieteikumi
8. punkts	9 pieteikumi
10. punkts	8 pieteikumi
7. punkts	6 pieteikumi
4. punkts	3 pieteikumi
2. punkts	1 pieteikums

**Atsevišķiem pieteikumiem, kuri atteikti pieņemt vai atstāti bez virzības, nav iespējams konstatēt, uz kura Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļas punkta pamata tie iesniegti.

Rīgas apgabaltiesas CLK izskatītās sūdzības par ELT nolēmumiem līdz 2022. gada 31. maijam

Prasības kārtībā:

1.	Lieta Nr. C75001121 CA-0252-22/31	Ar Rīgas apgabaltiesas CLK 24.01.2022. spriedumu izskatīta atbildētājas apelācijas sūdzība par ELT 13.08.2021. spriedumu, ar kuru daļēji apmierināta prasība par dalībnieku lēmuma atzīšanu par spēkā neesošu. Spriedums pārsūdzēts prasības apmierinātājā daļā. CLK lietu izskatīja pēc būtības, norādīja, ka ELT spriedumā tā pārsūdzētajā daļā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, prasību apmierināja.
2.	Lieta Nr. C75001621 CA-2441-21	Ar Rīgas apgabaltiesas CLK 18.02.2022. spriedumu izskatīta prasītāja apelācijas sūdzība par ELT 18.08.2021. spriedumu, ar kuru noraidīta prasība par

		kapitālsabiedrības dalībnieku sapulces lēmuma atzīšanu par spēkā neesošu. CLK norādīja, ka apelācijas sūdzība nav pamatota, prasību noraidīja.
3.	Lieta Nr. C75002721 CA-0344-22/31	Ar Rīgas apgabaltiesas CLK 07.03.2022. spriedumu izskatīta atbildētājas apelācijas sūdzība par ELT 01.10.2021. spriedumu, ar kuru apmierināta prasība par dalībnieku sapulces protokola izsniegšanu. CLK norādīja, ka ELT ir kļūdaini novērtējusi lietas faktiskos apstākļus, taču pareizi prasību apmierinājusi, bet nepamatoti piedzinusi no atbildētāja tiesāšanās izdevumus. Grozīja spriedumu daļā par tiesāšanās izdevumu atlīdzināšanu.
4.	Lieta Nr. C75006421 CA-0604-22/21	Ar Rīgas apgabaltiesas CLK 02.03.2022. spriedumu izskatīta prasītāja apelācijas sūdzība par ELT 17.11.2021. spriedumu, ar kuru noraidīta prasība par dalībnieku reģistra nodalījumu atzīšanu par spēkā neesošiem un īpašuma tiesību uz kapitālsabiedrības pamatkapitāla daļām atjaunošanu. CLK norādīja, ka ELT spriedumā pareizi novērtējusi lietas apstākļus un secinājumus pamatojusi ar atbilstošām tiesību normām. Prasību noraidīja.
5.	Lieta Nr. C75007221 CA-1003-22/25	Rīgas apgabaltiesas CLK ierosināta apelācijas tiesvedība pēc atbildētājas apelācijas sūdzības par ELT 12.01.2022. spriedumu, ar kuru apmierināta prasība par dalībnieku sapulces lēmuma atzīšanu par spēkā neesošu. 14.04.2022. prasītājs iesniedzis lūgumu par pušu starpā noslēgtā izlīguma apstiprināšanu. Ar CLK 09.02.2022. lēmumu apstiprināts izlīgums un tiesvedība lietā izbeigta.
6.	Lieta Nr. C75005221 CA-0603-22/6	Ar Rīgas apgabaltiesas CLK 31.03.2022. spriedumu, izskatot atbildētājas apelācijas sūdzību, apmierināta prasība par dalībnieku lēmuma atzīšanu par spēkā neesošu. CLK norādīja, ka ELT spriedums atbilst lietā iesniegtajiem pierādījumiem un tiesību normām. Tiesa lietas apstākļus ir novērtējusi vispusīgi un objektīvi un prasību pamatoti apmierinājusi.
7.	Lieta Nr. C75001421 CA-2860-21	Ar Rīgas apgabaltiesas CLK 16.12.2021. lēmumu lieta nosūtīta atpakaļ ELT likumā noteikto darbību izpildei. CLK secināja, ka ELT ir pieņēmusi un nosūtījusi apelācijas instances tiesai apelācijas sūdzību, par kuru nav samaksāta valsts nodeva.

Ar blakus sūdzību:

1.	Lieta Nr. C75001521 CA-2134-21/15	Ar Rīgas apgabaltiesas CLK 21.10.2021. lēmumu, izskatot prasītājas blakus sūdzību, atstāti negrozīti ELT 11.06.2021. lēmumi, ar kuriem noraidīti pieteikumi par prasības nodrošināšanu. CLK norādīja, ka ELT pamatoti secinājusi, ka no prasītāja norādītajiem apstākļiem un iesniegtajiem pierādījumiem nav konstatējami Civilprocesa likuma 137. panta pirmajā daļā norādītie priekšnosacījumi par apgrūtinātu sprieduma izpildi vai izpildes neiespējamību.
2.	Lieta Nr. C75001221	Ar Rīgas apgabaltiesas 15.12.2021. lēmumu,

	CA-2431-21/25	izskatot prasītāja blakus sūdzību, atcelts pilnīgi ELT 26.08.2021. lēmums, ar kuru lieta atstāta bez izskatīšanas, un jautājums nodots jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesā. CLK norādīja, ka ELT motivācija, atstājot lietu bez izskatīšanas tā iemesla dēļ, ka lieta nav piekritīga Latvijas tiesai, ir kļūdaina.
3.	Lieta Nr. C75006222 CA1972-21/31 CA-0320-22/26	Ar Rīgas apgabaltiesas CLK 22.09.2021. lēmumu, izskatot prasītājas blakus sūdzību, atcelts pilnīgi ELT 31.05.2021. lēmums, ar kuru atteikts pieņemt prasības pieteikumu. ELT savā lēmumā bija norādījusi, ka prasības pieteikums nav no koncernu tiesiskajām attiecībām izrietošs un līdz ar to nav piekritīgs ELT. CLK secināja, ka celtā prasība pirmšķietami liecina par strīdu, kas izriet no koncernu tiesiskajām attiecībām. Norādīja, ka analoģu prasības pieteikumu atteikusi pieņemt vispārējās jurisdikcijas tiesa, norādot, ka tas piekritīgs ELT. Ar ELT 28.09.2021. lēmumu prasības pieteikums atstāts bez virzības. Par minēto lēmumu prasītājs iesniedza blakus sūdzību. Ar Rīgas apgabaltiesas CLK 12.01.2022. lēmumu ELT lēmums atcelts pilnīgi. CLK norādīja, ka konkrētajā gadījumā CPL 133. panta paredzētā tiesiskā institūta (prasības pieteikuma atstāšana bez virzības) piemērošanai nav pietiekama pamata.
4.	Lieta Nr. 3-10/0005 CA-1933-21/5 CA-1044-22/32	Ar Rīgas apgabaltiesas CLK 08.07.2021. lēmumu, izskatot pieteicēja blakus sūdzību, atcelts ELT 01.06.2021. lēmums, ar kuru atteikts pieņemt pieteikumu par prasības nodrošināšanu pirms prasības celšanas. CLK norādīja, ka ELT tiesnesis pārsūdzētajā lēmumā nepareizi interpretējis Briseles Ibis regulas normas. Ar Rīgas apgabaltiesas CLK 12.04.2022. atstāts negrozīts ELT 25.01.2021. lēmums, ar kuru noraidīts iespējamās atbildētājas pieteikums atcelt prasības nodrošinājumu pirms prasības celšanas. CLK atzina, ka ELT lietas faktiskos apstākļus ir izvērtējusi atbilstoši pierādījumiem lietā un to juridiskais novērtējums ir pareizs.
5.	Lieta Nr. 3-10/0010 CA-2148-21/2 CA-0636-22/30	Ar Rīgas apgabaltiesas CLK 17.11.2021. lēmumu atcelts pilnīgi ELT 14.06.2021. lēmums, ar kuru atteikts pieņemt prasības pieteikumu. CLK norādīja, ka tiesai, atsakot pieņemt prasības pieteikumu, jo neatbilst piekritība, ir jānorāda tiesa, kurai tas ir piekritīgs. Ar Rīgas apgabaltiesas CLK 22.03.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 06.12.2021. lēmums, ar kuru prasības pieteikums atstāts bez virzības. CLK norādīja, ka ELT lēmumā ietvertie motīvi ir pareizi

		un lēmumu tiesnese pieņēmusi atbilstoši lietas apstākļiem un likuma prasībām.
6.	Lieta Nr. C75001421 CA-1362-22/1	Ar Rīgas apgabaltiesas CLK 09.03.2022. lēmumu, izskatot atbildētājas blakus sūdzību, grozīts ELT 22.12.2021. lēmums, ar kuru ELT bija atstājusi bez virzības atbildētājas apelācijas sūdzību un noteikusi piemaksājamās valsts nodevas apmēru. ELT lēmums grozīts daļā par piemaksājamās valsts nodevas apmēru, CLK norādot, ka tas aprēķināts nepareizi.
7.	Lieta Nr. C75003321 CA-2928-21/35	Ar Rīgas apgabaltiesas CLK 21.12.2021. izskatīta prasītāja blakus sūdzība un atstāts negrozīts ELT 22.11.2021. lēmums, ar kuru līdzatbildētājs lietā aizstāts ar tā tiesību pārņēmēju.
8.	Lieta Nr. C75004121 CA-2573-21/21	Ar Rīgas apgabaltiesas CLK 16.12.2021. lēmumu, izskatot prasītāja blakus sūdzību, atstāts negrozīts ELT 27.09.2021. lēmums, ar kuru tā izbeidza tiesvedību un atteica prasītājam atmaksāt valsts nodevu (lēmums bija pārsūdzēts daļā par atteikumu atmaksāt valsts nodevu). CLK norādīja, ka ELT lēmumā ietvertie motīvi ir pareizi un pietiekami.
9.	Lieta Nr. C75005321 CA-2825-21/36 CA-0847-22/17	Ar Rīgas apgabaltiesas CLK 22.11.2021. lēmumu, izskatot prasītājas blakus sūdzību, atcelts pilnīgi ELT 10.11.2021. lēmums, ar kuru noraidīts lūgums par notariālā izpildu akta izpildīšanas apturēšanu. CLK par nepamatotu atzina ELT secinājumu, ka parādniekam ir tiesības lūgt apturēt zvērināta notāra izsniegtā notariālā izpildu akta izpildīšanu tikai vienu reizi, proti, ceļot tiesā prasību. Ar Rīgas apgabaltiesas CLK 16.03.2022. lēmumu, izskatot prasītājas blakus sūdzību, atstāts negrozīts ELT 04.01.2022. lēmums, ar kuru noraidīts pieteikums par prasības nodrošināšanu. CLK norādīja, ka pārsūdzētajā lēmumā pamatoti secināts, ka izskatāmajā lietā prasības apmierināšanas iespējamība pirmšķietami ir mazāka par tās noraidīšanas iespējamību.
10.	Lieta Nr. 3-10/0022 CA-0366-22/30	Ar Rīgas apgabaltiesas CLK 19.01.2022. lēmumu, izskatot prasītāja blakus sūdzību, atstāts negrozīts ELT 18.10.2021. lēmums, ar kuru atteikts pieņemt prasības pieteikumu. CLK norādīja, ka pārsūdzētajā lēmumā ietvertie motīvi ir pareizi un lēmumu pirmās instances tiesas tiesnese ir pieņēmusi atbilstoši lietas apstākļiem un likuma prasībām.
11.	Lieta Nr. C75003421 CA-0794-22/27	Ar Rīgas apgabaltiesas CLK 29.03.2022. lēmumu, izskatot prasītājas blakus sūdzību, atcelts pilnīgi ELT 28.12.2021. lēmums, ar kuru tā izbeidza tiesvedību lietā. CLK norādīja, ka ELT nepamatoti ir konstatējusi prasības tiesības neesību.
12.	Lieta Nr. C26067921 CA-2755-21/29	Ar Rīgas apgabaltiesas CLK 14.12.2021. lēmumu, izskatot atbildētāju blakus sūdzību, atstāts negrozīts ELT 29.10.2021. lēmums, ar kuru lietā apturēta tiesvedība. CLK norādīja, ka pārsūdzētajā lēmumā

		ietvertie motīvi ir pareizi un pietiekami.
13.	Lieta Nr. C75005421 CA-0787-22/23	Ar Rīgas apgabaltiesas CLK 09.03.2022. lēmumu, izskatot atbildētāja blakus sūdzību, atcelts pilnībā ELT 27.12.2021. lēmums, ar kuru noraidīts pieteikums par prasības nodrošinājuma līdzekļu atcelšanu un noraidīts pieteikums par pienākuma uzlikšanu prasītājam nodrošināt zaudējumus civillietā. CLK norādīja, ka ELT savā lēmumā nebija nodrošinājusi līdztiesības un sacīkstes principu īstenošanu, nebija pienācīgi novērtējusi argumentus pieteikumā par prasības nodrošinājuma atcelšanu. CLK izlēma jautājumu pēc būtības un atcēla prasības nodrošinājumu lietā.
14.	Lieta Nr. C75006921 CA-1475-22/30	Ar Rīgas apgabaltiesas CLK 25.02.2022. lēmumu, izskatot prasītāju blakus sūdzību, atstāts negrozīts ELT 30.03.2022. lēmums, ar kuru noraidīts prasītāju pieteikums par pagaidu aizsardzības līdzekļu noteikšanu. CLK norādīja, ka ELT pārsūdzētajā lēmumā pamatoti un atbilstoši likuma prasībām noraidījusi pieteikumu par pagaidu aizsardzības līdzekļu noteikšanu.
15.	Lieta Nr. 3-10/0022 CA-0366-22/30	Ar Rīgas apgabaltiesas CLK 19.01.2022. lēmumu, izskatot prasītāja blakus sūdzību, atstāts negrozīts ELT 18.10.2021. lēmums, ar kuru atteikts pieņemt prasības pieteikumu. CLK norādīja, ka pārsūdzētajā lēmumā ietvertie motīvi ir pareizi un lēmumu pirmās instances tiesas tiesnese ir pieņēmusi atbilstoši lietas apstākļiem un likuma prasībām.
16.	Lieta Nr. 3-12/00003-21/0 CA-2826-21/9	Ar Rīgas apgabaltiesas CLK 01.12.2021. lēmumu atteikts ierosināt apelācijas tiesvedību sakarā ar prasītāja blakus sūdzību par ELT 05.11.2021. lēmumu, ar kuru daļēji apmierināts pieteikums par pagaidu aizsardzību pirms prasības celšanas. CLK konstatēja, ka ELT lēmumā kļūdaini norādīts, ka tas ir pārsūdzams.
17.	Lieta Nr. C75008221 CA-0981-22/32	Ar Rīgas apgabaltiesas CLK 13.04.2022. lēmumu izskatīta prasītājas blakus sūdzība par ELT 19.01.2022. lēmumu daļā, ar kuru noraidīts lūgums par tiesāšanās izdevumu piedziņu. Pārsūdzētajā daļā ELT lēmums atcelts. CLK norādīja, ka pirmās instances tiesa, konstatējot, ka trešā persona ir samaksājusi strīdus rēķinu pēc prasības celšanas tiesā, bez pamata atbrīvojusi atbildētāju no tiesas izdevumu atlīdzināšanas pienākuma.
18.	Lieta Nr. C75007721 CA-1061-22/35	Ar Rīgas apgabaltiesas CLK 07.04.2022. lēmumu, izskatot prasītāju blakus sūdzības, atcelts pilnīgi ELT 27.01.2022. lēmums, ar kuru tiesvedība lietā izbeigta, un jautājums nodots jaunai izskatīšanai ELT. CLK norādīja, ka ELT nav pareizi piemērojusi Komerclikuma 217. panta pirmo daļu, kas nosaka prasības par dalībnieku lēmuma atzīšanu par spēkā neesošu celšanas termiņu, un nav pienācīgi izvērtējusi lietas apstākļus, pieņemot nepamatotu lēmumu.

19.	Lieta Nr. C75008821 CA-0705-22/29	Ar Rīgas apgabaltiesas CLK 02.02.2022. lēmumu, izskatot prasītāja blakus sūdzību, atstāts negrozīts ELT 06.12.2021. lēmums, ar kuru noraidīts prasītāja pieteikums par pagaidu aizsardzības piemērošanu.
20.	Lieta Nr. C75009021 CA-1259-22/24	Ar Rīgas apgabaltiesas CLK 11.05.2022. lēmumu izskatīta prasītāja blakus sūdzība par ELT 01.03.2022. lēmumu, ar kuru noraidīts prasītāja lūgums par prasības atstāšanu bez izskatīšanas, lūgums par zaudējumu nodrošināšanu un pieteikums par pagaidu aizsardzības līdzekļu atcelšanu. Pārsūdzētais lēmums atcelts daļā, ar kuru noraidīts pieteikums par zaudējumu nodrošināšanu un pagaidu aizsardzības līdzekļu atcelšanu, un daļā, ar kuru noraidīts pieteikums par prasības atstāšanu bez izskatīšanas, norādot, ka šajā daļā lēmums neatbilst Civilprocesa likuma prasībām.
21.	Lieta Nr. C75009122 CA-1169-22/18	Ar Rīgas apgabaltiesas 07.04.2022. lēmumu, izskatot prasītāja blakus sūdzību, atcelts pilnīgi ELT 07.02.2022. lēmums, ar kuru atteikts pieņemt prasības pieteikumu. CLK norādīja, ka pirmās instances tiesas tiesnesis bez pietiekamas vērtības ir atstājis prasības pamatā norādītos faktiskos apstākļus un kļūdaini piemērojis Civilprocesa likuma 24. panta 1. ¹ daļas 5. punktu, vērtējot tikai prasības daļu, neņemot vērā prasību kopumā, tās mērķi un būtību, tā dēļ nepamatoti atteicies pieņemt prasības pieteikumu.
22.	Lieta Nr. 3-10/0006 CA-1363-22/32	Ar Rīgas apgabaltiesas CLK 24.05.2022. lēmumu, izskatot prasītājas blakus sūdzību, atstāts negrozīts ELT 16.03.2022. lēmums, ar kuru atteikts pieņemt prasības pieteikumu. CLK pilnībā pievienojās pārsūdzētā lēmuma secinājumam, ka celtā prasība nav izskatāma civilprocesuālā kārtībā, bet gan administratīvajā procesā.

1. VISPĀRĪGI PIEKRITĪBAS JAUTĀJUMI

Lai arī Civilprocesa likumā šķietami skaidri noteikts, kuru civillietu izskatīšana ietilpst Ekonomisko lietu tiesas kompetencē, tomēr, iepazīstoties ar Tiesu informācijas sistēmā pieejamo informāciju, redzams, ka Ekonomisko lietu tiesas darbības sākumposmā bijis liels īpatsvars prasības pieteikumu un pieteikumu par prasības nodrošināšanu vai pagaidu aizsardzību pirms prasības celšanas, kurus atteikts pieņemt. Līdz 2021. gada 8. jūlijam Ekonomisko lietu tiesā bija saņemti 35 prasības pieteikumi civillietās. 11 gadījumos prasības pieteikumu atteikts pieņemt. Tāpat tiesā bija saņemti deviņi pieteikumi par prasības nodrošināšanu vai pagaidu aizsardzību (divi no tiem – pirms prasības celšanas). Divus pieteikumus Ekonomisko lietu tiesa atteica pieņemt.⁵ Tādējādi attiecīgajā laika periodā Ekonomisko lietu tiesa bija atteikusi pieņemt gandrīz trešo daļu no visiem civilprocesa kārtībā iesniegtajiem pieteikumiem. Gandrīz visi atteikuma lēmumi bija pamatoti ar faktu, ka konkrētais

⁵<https://tiesas.lv/aktualitates/ekonomisko-lietu-tiesa-strauji-pieaudzis-pec-butibas-izskatito-lietu-skaitis-par-noziedzīgi-iegutiem-10489>, aplūkots 08.07.2021.

pieteikums nav piekritīgs Ekonomisko lietu tiesai. Līdz 2022. gada 31. maijam Ekonomisko lietu tiesā kopā bija saņemti 182 civilprocesa kārtībā izskatāmi pieteikumi, savukārt pieteikumu, kurus atteikts pieņemt, bija 37. Vēl viena lieta bija atstāta bez izskatīšanas, tiesai secinot, ka prasības pieteikums pieņemts, lai arī nebija piekritīgs Latvijas tiesai, vienā lietā prasības pieteikums tika uzskatīts par neiesniegtu, prasītājam nenovēršot tajā konstatētos trūkumus, vienā lietā prasības pieteikums tika atsaukts.

- Padziļināti iepazīstoties ar atsevišķiem Ekonomisko lietu tiesas lēmumiem, ar kuriem atteikts pieņemt pieteikumus, rodas pamats secinājumam, ka praksē vēl nav izveidojusies vienota izpratne par Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļas interpretāciju, t. i., par to, kuras lietas ir piekritīgas Ekonomisko lietu tiesai. Lieta Nr. CA-1933-21 (3-10/0005). Iespējamais prasītājs iesniedzis Ekonomisko lietu tiesā pieteikumu pret iespējamo atbildētāju par prasības nodrošināšanu pirms prasības celšanas, norādot, ka pati prasība būs piekritīga Berlīnes apgabala tiesai Vācijā, kura jau ir apmierinājusi arī citu iespējamā prasītāja pieteikumu par prasības nodrošināšanu pirms prasības celšanas. Ar Ekonomisko lietu tiesas 2021. gada 1. jūnija lēmumu pieteikumu atteikts pieņemt, norādot, ka “Latvijas tiesa izskata pieteikumu par prasības nodrošināšanu pirms prasības celšanas, ja nodrošināmo prasību ir paredzēts celt Latvijas tiesā.”⁶ Iespējamais prasītājs par Ekonomisko lietu tiesas lēmumu iesniedza blakus sūdzību. Ar Rīgas apgabaltiesas 2021. gada 8. jūlija lēmumu Ekonomisko lietu tiesas lēmums atcelts. Apgabaltiesa lēmumā atsauca uz Eiropas Parlamenta un Padomes regulas Nr. 1215/2012 “Par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās” 35. pantu un uz ES tiesas 2012. gada 12. jūlija spriedumā lietā Nr. C-616/10 paustajām atziņām. Pievienojās blakus sūdzības argumentam, ka pagaidu aizsardzības pasākumus var noteikt gan tā tiesa, kurai ir jurisdikcija izskatīt lietu pēc būtības, gan tiesa, kurai nav jurisdikcijas izskatīt lietu pēc būtības.
- Prasības pieteikumi Nr. 3-10/0733/2, Nr. 3-10/0290/23, Nr. 3-10/0001, Nr. 3-11/0254/30. No Tiesu informācijas sistēmā pieejamajiem datiem izriet, ka prasītājs 2021. gada 29. martā Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā iesniedzis prasības pieteikumu par parāda piedziņu, darījumu apstrīdēšanu un prasības nodrošināšanu. Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2021. gada 7. aprīļa lēmumu prasības pieteikumu atteikts pieņemt.⁷ 2021. gada 8. aprīlī prasītāja šo pašu prasības pieteikumu iesniegusi Rīgas rajona tiesā. Ar Rīgas rajona tiesas 2021. gada 16. aprīļa lēmumu prasības pieteikumu atteikts pieņemt.⁸ 2021. gada 19. aprīlī prasītāja prasības pieteikumu iesniegusi Ekonomisko lietu tiesā. Ar Ekonomisko lietu tiesas 2021. gada 21. aprīļa lēmumu prasības pieteikumu atteikts pieņemt. Visas trīs tiesas prasības pieteikumu atteikušas pieņemt, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 132. panta pirmās daļas 6. punktu, norādot, ka lieta nav tām piekritīga. 2021. gada 22. aprīlī prasītāja prasības pieteikumu atkārtoti iesniegusi Rīgas rajona tiesā, kura to pieņēmusi un ar 2021. gada 18. maija lēmumu apmierinājusi pieteikumu par prasības nodrošināšanu.⁹
- Prasības pieteikums Nr. 3-10/0009. Persona A (fiziska persona) Ekonomisko lietu tiesā iesniegusi prasības pieteikumu pret personu B (fiziska persona) par

⁶ Ekonomisko lietu tiesas 2021. gada 1. jūnija lēmums, materiāla Nr. 3-10/0005.

⁷ Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2021. gada 7. aprīļa lēmums, materiāla Nr. 3-10/0733/2.

⁸ Rīgas rajona tiesas 2021. gada 16. aprīļa lēmums, arhīva Nr. 3-10/0290/23.

⁹ Rīgas rajona tiesas 2018. maija lēmumi lietā Nr. C33399621.

parāda piedziņu. Faktiskie apstākļi – prasītāja iegādājusies no SIA C divieļus, samaksājusi par pirkumu, bet precī nav saņēmusi. Ar Ekonomisko lietu tiesas 2021. gada 10. jūnija lēmumu prasības pieteikumu atteikts pieņemt. No Tiesu informācijas sistēmā pieejamās informācijas nav iespējams secināt ne to, kāda ir atbildētājas, fiziskās personas B, saistība ar SIA C, ne arī to, ar kādām tiesību normām prasītāja pamatojusi konkrētā prasības pieteikuma piekritību Ekonomisko lietu tiesai.

Neviennozīmīgā izpratne par to, kuras prasības ir piekritīgas Ekonomisko lietu tiesai, iespējams, balstās apstākļi, ka vairumā no Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļā uzskaitītajām lietu kategorijām piekritību Ekonomisko lietu tiesai nosaka nevis pēc subjekta, bet gan pēc prasības priekšmeta. Lielākā daļa no minētajā normā uzskaitītajām Ekonomisko lietu tiesai piekritīgajām lietu kategorijām satur vārdu savienojumu “prasības, kas izriet no”. Šis gramatiskais formulējums ievērojami sašaurina vairākas lietu kategorijas. Piemēram, Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļas 6. punkts nosaka, ka Ekonomisko lietu tiesai piekritīgas prasības, kas izriet no finanšu nodrošinājuma līgumiem. Tādējādi, lai konkrēta prasība būtu piekritīga Ekonomisko lietu tiesai, pirmkārt, jākonstatē, ka prasītājs un atbildētājs ir tiesiska darījuma – finanšu nodrošinājuma līguma – dalībnieki, otrkārt, jākonstatē, ka prasības pieteikumā ietvertie prasījumi tieši izriet no minētā tiesiskā darījuma. Pēc būtības šāds Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļas gramatiskais formulējums atstāj vietu interpretācijai par piekritību. Piemēram, diskutējams ir jautājums, vai prasības par finanšu nodrošinājuma vai pārapdrošināšanas līgumu atcelšanu vai atzīšanu par spēkā neesošiem ir piekritīgas Ekonomisko lietu tiesai, vai trešās personas var vērsties Ekonomisko lietu tiesā, lūdzot atzīt par spēkā neesošu finanšu nodrošinājuma vai kapitālsabiedrības dalībnieku līgumu utt. Ievērojot to, ka viens no Ekonomisko lietu tiesas galvenajiem izveides mērķiem bija nodrošināt ātru sarežģītu komercstrīdu izskatīšanu,¹⁰ būtu loģiski, ja arī šādas lietas skatītu Ekonomisko lietu tiesa.

Civilprocesa likuma 24. panta 1.² daļā noteikts – ja izskatāmā lieta ietver prasījumu, kas ir savstarpēji saistīts ar prasījumu lietā, kura ir piekritīga Ekonomisko lietu tiesai, vai arī rajona (pilsētas) tiesā saņemta pretprasība, kas ir piekritīga Ekonomisko lietu tiesai, lietu izskata Ekonomisko lietu tiesa.¹¹ Ar saistītiem prasījumiem jāsaprot tādi prasījumi, kuru atsevišķa izlemšana nebūtu iespējama vai lietderīga, kuri var novest pie savstarpēji pretrunīgiem spriedumiem vai kuru izlemšana vienas tiesvedības ietvaros, raugoties no procesa efektivitātes viedokļa, var ietekmēt lietas ātrāku izskatīšanu.¹² Civilprocesa likuma grozījumu anotācijā minētās normas saturs sīkāk nav skaidrots. Pēc gramatiskā formulējuma noprotams, ka norma paredz iespēju vispārējās jurisdikcijas tiesai nodot Ekonomisko lietu tiesai savā lietvedībā esošu lietu šādos gadījumos:

- 1) ja vispārējās jurisdikcijas tiesā saņemts prasības pieteikums, kurš satur prasījumu, kas ir savstarpēji saistīts ar prasījumu lietā, kura piekritīga Ekonomisko lietu tiesai;

¹⁰ Likumprojekta “Grozījumi Civilprocesa likumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija).

Pieejama: <http://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/0/D72C8C962BFBDD40C22584EB002FA93A?OpenDocument>, aplūkots 08.07.2021.

¹¹ Civilprocesa likums, 24. panta 1.² daļa, <https://likumi.lv/ta/id/50500#p24>

¹² Satversmes tiesas 2012. gada 1. novembra spriedums lietā Nr. 2012-06-01, secinājumu daļas 8. punkts, pieejams: https://www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=/wp-content/uploads/2016/02/2012-06-01_Spriedums.pdf#search=

- 2) ja vispārējās jurisdikcijas tiesā saņemta pretprasība, kura ir piekritīga Ekonomisko lietu tiesai.

Minēto apstiprina arī Civilprocesa likuma grozījumu anotācijā norādītais, ka 131. panta pirmo daļu plānots papildināt ar 4. punktu, kas noteiktu, ka vispārējās jurisdikcijas tiesas tiesnesis pēc prasības pieteikuma saņemšanas lemj par tā pārsūtīšanu Ekonomisko lietu tiesai.¹³ Atbilstoši anotācijai šādas izmaiņas bija plānotas, lai novērstu piekritības strīdus. Jānorāda gan, ka Civilprocesa likuma 131. panta pirmā daļa tās pašreizējā redakcijā satur vien trīs punktus un pēdējo reizi grozīta 2018. gada 28. novembrī, kas nozīmē, ka anotācijā aprakstītās izmaiņas normā nav veiktas.

Civilprocesa likuma 24. panta 1.² daļa specifiski neattiecas uz gadījumiem, kad vienā prasības pieteikumā ietverti vairāki prasījumi, kuri ne visi ir piekritīgi Ekonomisko lietu tiesai. Tomēr šajā normā pēc būtības ir ietverts mērķis novērst strīdus par piekritību un nodrošināt, ka visas lietas, kurās ietverti Ekonomisko lietu tiesai piekritīgi prasījumi, skata tieši šī tiesa. Ievērojot minēto, var secināt, ka prasības, kuras satur vairākus prasījumus, ir piekritīgas Ekonomisko lietu tiesai, ja kaut viens no prasījumiem ir piekritīgs Ekonomisko lietu tiesai Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļas izpratnē. Pretējā gadījumā strīdi par piekritību būtu neizbēgami.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 139. panta otrajai daļai pieteikumu par prasības nodrošināšanu vai pagaidu aizsardzību pirms prasības celšanas iesniedz tiesai, kurā ceļama prasība.¹⁴ Tas nozīmē – ja Ekonomisko lietu tiesā iesniegts pieteikums par prasības nodrošināšanu pirms prasības celšanas, tiesai, jau lemjot par šī pieteikuma pieņemšanu, jāizvērtē, vai iespējamā prasība būs tai piekritīga. Ja atbilde ir apstiprinoša, Ekonomisko lietu tiesai ir pamats arī pieņemt un izlemt pieteikumu par prasības nodrošināšanu pirms prasības celšanas.

Civilprocesa likuma 98. panta trešās daļas pirmajā teikumā noteikts, ka pierādījumus līdz lietas ierosināšanai tiesā nodrošina tā rajona (pilsētas) tiesa, kuras darbības teritorijā atrodas nodrošināmā pierādījuma avots. Profesors K. Torgāns, komentējot šo normu, norādījis, ka līdz lietas ierosināšanai pieteikums iesniedzams rajona (pilsētas) tiesā, kuras darbības teritorijā atrodas nodrošināmā pierādījuma avots, t.i. lieta (nekustamais īpašums, kustama lieta), juridiska vai fiziska persona.¹⁵ Savukārt Civilprocesa likuma 98. panta trešās daļas otrajā teikumā noteikts, ka pierādījumus pēc lietas ierosināšanas tiesā nodrošina tiesa, kas izskata lietu. Tādējādi secināms, ka pierādījumus līdz lietas ierosināšanai nodrošina tā rajona (pilsētas) tiesa, kuras darbības teritorijā atrodas nodrošināmā pierādījuma avots pat tad, ja lieta visticamāk būs piekritīga Ekonomisko lietu tiesai. Savukārt pēc lietas ierosināšanas pierādījumus nodrošina Ekonomisko lietu tiesa arī tad, ja pierādījumi atrodas citas rajona (pilsētas) tiesas darbības teritorijā.

¹³ Likumprojekta "Grozījumi Civilprocesa likumā" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija). Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/0/D72C8C962BFBDD40C22584EB002FA93A?OpenDocument>, aplūkots 08.07.2021.

¹⁴ Civilprocesa likums, 139. panta otrā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/50500#p139>

¹⁵ Civilprocesa likuma komentāri, otrais papildinātais izdevums, autoru kolektīvs Torgāna K. zinātniskajā redakcijā, Tiesu namu aģentūra, 2016., 353. lpp.

2. EKONOMISKO LIETU TIESAI PIEKRITĪGĀS CIVILLIETU KATEGORIJAS

2.1. Prasības, kas izriet no pārapdrošināšanas līgumiem

Pārapdrošināšana – cedēto risku pieņemšana no apdrošināšanas komersanta, pārapdrošināšanas komersanta vai privātā pensiju fonda.¹⁶ Jēdziens “pārapdrošināšanas līgums” normatīvajos aktos specifiski nav definēts. No iepriekš minētās pārapdrošināšanas definīcijas izriet divas pārapdrošināšanas līguma būtiskās sastāvdaļas – līguma priekšmets (cedēto prasījumu nodošana) un trīs subjekti, kuri cedētos prasījumus var nodot (apdrošināšanas komersants, pārapdrošināšanas komersants vai privātais pensiju fonds). Subjekti, kuriem var nodot cedētos riskus, noteikti termina “cedētā pārapdrošināšana” definīcijā un tie ir apdrošināšanas vai pārapdrošināšanas komersanti.¹⁷ Rezumējot iepriekš minēto, secināms, ka pārapdrošināšanas līgums ir tāds līgums, ar kuru apdrošināšanas vai pārapdrošināšanas komersanti pieņem cedētos riskus no citiem apdrošināšanas komersantiem, pārapdrošināšanas komersantiem vai privātajiem pensiju fondiem, respektīvi, pārapdrošināšana ir apdrošināšana apdrošinātājiem. Pārapdrošināšana parasti darbojas, vai nu apdrošināšanas sabiedrībai nododot pārapdrošinātājam daļu īpaši liela riska, kuru tā ir uzņēmusies (brīvprātīgā pārapdrošināšana), vai arī nododot pārapdrošinātājam daļu visu apdrošinātāja risku pūla (pārapdrošināšana uz līguma pamata) apmaiņā pret sākotnējo prēmiju ienākumu daļu. Atlīdzības izmaksas gadījumā pārapdrošinātājs kompensē apdrošinātājam tā attiecīgo riska daļu.¹⁸

No pārapdrošināšanas līgumiem izrietošos strīdos tiesā puses pamatā būs apdrošināšanas komersants un pārapdrošināšanas komersants. Izņēmums būtu tāds pārapdrošināšanas līgums, kurā ietverts *cut-through clause* (burtiski tulkojot no angļu val. – izgriešanas vai izlaušanās noteikums). Šāds noteikums pieļauj, ka prasījumu pret pārapdrošinātāju izvirza nevis otrs līdzējs (apdrošinātājs), bet gan persona, kas uz attiecīgā apdrošināšanas līguma pamata var izvirzīt apdrošināšanas atlīdzības izmaksas prasījumu (no Apdrošināšanas līguma likuma terminoloģijas viedokļa – apdrošinātais vai labuma guvējs īpašuma apdrošināšanā; trešā persona civiltiesiskās atbildības apdrošināšanā, ja piešķirta tiešā prasība; labuma guvējs personu apdrošināšanā).¹⁹

Prasības priekšmets no pārapdrošināšanas līguma izrietošās prasībās pamatā varētu būt pārapdrošināšanas atlīdzības izmaksa. Tomēr, ievērojot pārapdrošināšanas līguma dabu un subjektus, prasības varētu būt arī, piemēram, par konfidencialitātes pārkāpumiem.

Ievērojot pārapdrošināšanas līguma subjektus (puses vienmēr ir komersanti), kā arī, ņemot vērā pārapdrošināšanas līguma būtību, secināms, ka pārapdrošināšanas līgumi vienmēr ir komercdarījumi Komerclikuma 388. panta izpratnē. Ievērojot minēto, prasībām, kas izriet no pārapdrošināšanas līgumiem piemērojams Komerclikuma noteiktais trīs gadu noilguma termiņš (Komerclikuma 406. pants).

Piemērs prasībai, kas izriet no pārapdrošināšanas līguma:

¹⁶Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likums, 1. panta pirmās daļas 2. punkts, <https://likumi.lv/ta/id/274969#p1>

¹⁷Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likums, 1. panta pirmās daļas 3. Punkts, <https://likumi.lv/ta/id/274969#p1>

¹⁸ “Kā darbojas apdrošināšana”, informatīvais buklets, Latvijas apdrošinātāju asociācija, 2013, pieejams: https://www.laa.lv/wp-content/uploads/2014/05/Ka_darbojas_apdrosinasana_2013LV.pdf

¹⁹ Mantrovs V., Prasības, kas izriet no pārapdrošināšanas līguma, Jurista vārds, 01.12.2020., Nr. 48 (1158).

- Lietā Nr. C27164308 prasītājs A cēla tiesā prasību pret atbildētāju B par pārapdrošināšanas atlīdzības piedziņu, prasību pamatojot ar faktu, ka atbildētājs nav izpildījis pienākumus, kas izriet no pušu noslēgtā pārapdrošināšanas līguma. Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2009. gada 10. februāra spriedumu prasība apmierināta pilnīgi.

2.2. Prasības, kas izriet no ieguldījumu pakalpojumu vai ieguldījumu blakuspakalpojumu līgumiem

Atbilstoši Finanšu instrumentu tirgus likuma 3. panta ceturtajai daļai ieguldījumu pakalpojumi ir:

1. rīkojumu pieņemšana un nosūtīšana attiecībā uz vienu vai vairākiem finanšu instrumentiem;
2. rīkojumu izpilde klientu vārdā;
3. darījumu veikšana savā vārdā;
4. portfeļa pārvaldība;
5. ieguldījumu konsultācijas;
6. finanšu instrumentu sākotnējā izvietošana vai finanšu instrumentu izvietošana, uzņemoties saistības izpirkt finanšu instrumentus;
7. finanšu instrumentu izvietošana, neuzņemoties saistības izpirkt finanšu instrumentus;
8. DT (daudzpusējās tirdzniecības²⁰) sistēmas organizēšana;
9. OT (organizētās tirdzniecības²¹) sistēmas organizēšana.²²

Atbilstoši šīs pašas normas piektajai daļai ieguldījumu blakuspakalpojumi ir:

1. finanšu instrumentu turēšana;
2. kredītu vai aizdevumu piešķiršana ieguldītājam darījumu veikšanai ar finanšu instrumentiem, ja komercsabiedrība, kas izsniedz kredītu vai aizdevumu, ir iesaistīta darījumā ar finanšu instrumentiem;
3. ieteikumu sniegšana attiecībā uz kapitāla struktūru, darbības stratēģiju un ar to saistītiem jautājumiem, kā arī ieteikumu un pakalpojumu sniegšana attiecībā uz komercsabiedrību apvienošanu un uzņēmumu iegādi;
4. valūtas maiņas pakalpojumi, ja tie saistīti ar ieguldījumu pakalpojumu sniegšanu;
5. ieguldījumu pētījuma, finanšu analīzes vai citas vispārīgas rekomendācijas sniegšana attiecībā uz darījumiem ar finanšu instrumentiem;
6. ar finanšu instrumentu sākotnējo izvietošana saistīto pakalpojumu sniegšana;
7. ieguldījumu pakalpojumu un ieguldījumu blakuspakalpojumu sniegšana attiecībā uz šā panta otrās daļas 5., 6., 7. un 10. punktā minēto atvasināto instrumentu bāzes aktīvu, ja tas saistīts ar ieguldījumu pakalpojumu vai ieguldījumu blakuspakalpojumu sniegšanu.²³

Ieguldījumu pakalpojumus un ieguldījumu blakuspakalpojumus Latvijas Republikā tiesīgas sniegt kredītiestādes un ieguldījumu brokeru sabiedrības, kas saņēmušas Finanšu un kapitāla tirgus komisijas (turpmāk – FKTK) licenci, kā arī personas no Eiropas Ekonomiskās zonas valstīm, ja ir izpildītas visas Finanšu instrumentu tirgus likumā noteiktās prasības. Visi subjekti, kuriem Latvijas Republikā

²⁰ Finanšu instrumentu tirgus likums, 1. panta 49. punkts, <https://likumi.lv/ta/id/81995#p1>

²¹ Finanšu instrumentu tirgus likums, 1. panta 76. punkts, <https://likumi.lv/ta/id/81995#p1>

²² Finanšu instrumentu tirgus likums, 3. pants, <https://likumi.lv/ta/id/81995#p3>

²³ Finanšu instrumentu tirgus likums, 3. pants, <https://likumi.lv/ta/id/81995#p3>

ir tiesības sniegt ieguldījumu pakalpojumus un ieguldījumu blakuspakalpojumus, atrodamī FKTK mājaslapā.²⁴ Lai saņemtu ieguldījumu pakalpojumus vai ieguldījumu blakuspakalpojumus, persona slēdz līgumu ar kredītiestādi vai ieguldījumu brokeru sabiedrību.

Ievērojot iepriekš minēto, secināms, ka puses civillietā prasībās, kas izriet no ieguldījumu pakalpojuma vai ieguldījumu blakuspakalpojuma līgumiem, būs ieguldījumu pakalpojuma vai blakuspakalpojuma sniedzējs (licencēta kredītiestāde, ieguldījumu brokeru sabiedrība vai persona no EEZ valsts, ja tā izpildījusi Finanšu instrumentu tirgus likumā noteiktās prasības) un šī pakalpojuma saņēmējs (jebkura fiziska vai juridiska persona).

Ievērojot faktu, ka Finanšu instrumentu tirgus likumā definēti deviņi ieguldījumu pakalpojumi un septiņi ieguldījumu blakuspakalpojumi, prasības priekšmeti prasībās, kas izriet no ieguldījumu pakalpojumu vai ieguldījumu blakuspakalpojumu līgumiem, var būt visdažādākie un šīs prasības var aptvert ļoti plašu kategoriju.

Nemot vērā, ka ieguldījumu pakalpojumu un ieguldījumu blakuspakalpojumu līgumi ir komercdarījumi, prasībām, kas izriet no šiem līgumiem, piemērojams Komerclikuma 406. pantā noteiktais trīs gadu noilguma termiņš.

No Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļas 2. punkta gramatiskā formulējuma nav iespējams secināt, vai Ekonomisko lietu tiesai piekritīgas arī prasības par ieguldījumu pakalpojumu vai ieguldījumu blakuspakalpojumu līgumu atzīšanu par spēkā neesošiem, jo šāda prasība pēc būtības nav tieši izrietoša no ieguldījumu pakalpojuma vai ieguldījumu blakuspakalpojumu līguma. Tomēr, ņemot vērā Ekonomisko lietu tiesas izveides mērķus, kā arī, lai neradītu nenoteiktību piekritības jautājumos, būtu likumsakarīgi, ja Ekonomisko lietu tiesa skatītu arī šīs lietas.

Iepazīstoties ar Tiesu informācijas sistēmā un vietnē manas.tiesas.lv pieejamajiem datiem, atrodamī šādi nolēmumi prasībās, kas izriet no ieguldījumu pakalpojuma vai ieguldījumu blakuspakalpojuma līguma.

- Lieta Nr. C30676417. Persona A iesniedza tiesā sūdzību, lūdzot atcelt maksātnespējīgās AS “TRASTA KOMERCBANKA” administratora lēmumu, ar kuru administrators prasītājam piederošos, tā finanšu instrumentu investīciju kontā esošos, finanšu instrumentus nav atzinis par trešajai personai piederošu mantu un iekļāvis kredītiestādes kopējā mantā, un uzlikt pienākumu administratoram atgriezt sūdzības iesniedzējam piederošās obligācijas. Lietā nepastāvēja strīds par to, ka starp sūdzības iesniedzēju un AS “TRASTA KOMERCBANKA” bija nodibinātas ieguldījumu pakalpojumu tiesiskās attiecības Finanšu instrumentu tirgus likuma izpratnē, uz kuru pamata AS “TRASTA KOMERCBANKA” turēja sūdzības iesniedzēja finanšu instrumentus. Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2018. gada 2. janvāra lēmumu tiesvedība izbeigta daļā par pienākuma uzlikšanu administratoram atgriezt sūdzības iesniedzējam tā obligācijas, pārējā daļā sūdzība noraidīta pilnīgi, norādot, ka finanšu instrumentu investīciju kontā esošā nauda bankas darbības laikā atradās tās valdījumā un tika iekļauta bankas kopējā mantā. Izskatot Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta virsprokurora protestu, Senāts ar 2019. gada 29. marta lēmumu pirmās instances tiesas lēmumu atcēla daļā, ar kuru noraidīta sūdzība par rīcību ar kreditora finanšu instrumentu investīciju kontā esošo naudu, kas izveidojusies līdz AS “TRASTA KOMERCBANKA”

²⁴ <https://www.fktk.lv/tirgus-dalibnieki/ieguldijumu-pakalpojumu-sniedzaji/>

maksātnespējas procesa pasludināšanai. Senāts norādīja uz likuma prasībām atbilstoša juridiskā pamatojuma neesību pirmās instances tiesas nolēmumā. Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2019. gada 6. jūnija lēmumu sūdzība tās izskatāmajā daļā apmierināta – atzīts par normatīvajiem aktiem neatbilstošu likvidējamās AS “TRASTA KOMERCBANKA” administratora lēmums daļā par rīcību ar sūdzības iesniedzēja finanšu instrumentu investīciju kontā esošo naudu, kas izveidojusies līdz AS “TRASTA KOMERCBANKA” maksātnespējas procesa pasludināšanai.

- Pieņemot, ka Ekonomisko lietu tiesai piekritīgas arī prasības par ieguldījumu pakalpojumu vai ieguldījumu blakuspakalpojumu līgumu pārkāpumiem, analizējama arī lieta Nr. C04217812. Prasītājs, fiziska persona A, iesniedza tiesā prasību pret AS “Baltic International Bank” par zaudējumu, negūtās peļņas un nokavējuma procentu piedziņu. Prasībā norādīts, ka starp pusēm noslēgts brokera pakalpojumu līgums, ar kuru prasītājs ar atbildētāja starpniecību veica tirdzniecību ar opcijām uz sudrabu un zeltu. Prasītājs prasības pieteikumā norādījis, ka atbildētāja rīkojusies pretēji līgumā noteiktajam, aizverot visas prasītāja opciju pozīcijas, pirms tam neizmantojot citus bankā esošos prasītāja naudas līdzekļus un nebrīdinot prasītāju, ka opcijas nav iespējams saglabāt. Prasītāja ieskatā banka ar savu rīcību nodarījusi viņam zaudējumus. Ar Rīgas apgabaltiesas 2012. gada 27. augusta spriedumu prasība noraidīta. Spriedumā norādīts, ka prasītājs cietis zaudējumus nevis bankas pieļautas rupjas nevērības vai tīšas šajā līgumā noteikto saistību nepildīšanas dēļ, bet gan tādēļ, ka zelta cena piedzīvoja iespaidīgu kritumu. Tāpat norādīts, ka atbildētāja, slēdzot prasītāja opcijas, rīkojusies kā krietns un rūpīgs saimnieks, pasargājot prasītāju no vēl lielākiem zaudējumiem. Izskatot lietu pēc prasītāja apelācijas sūdzības, Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta ar 2016. gada 27. jūnija spriedumu prasību noraidījusi, pievienojoties pirmās instances tiesas argumentācijai. Ar Senāta 2018. gada 27. septembra spriedumu atcelts Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2016. gada 27. jūnija spriedums, norādot, ka tiesa ir atstājusi bez ievērības gandrīz visus prasītāja argumentus, kas izteikti prasības pieteikumā un apelācijas sūdzībā. Ar Rīgas apgabaltiesas 2020. gada 10. janvāra spriedumu prasība apmierināta daļēji. Spriedumā norādīts, ka atbildētājam pēc garantijas depozīta minimālā līmeņa izmaiņām nebija tiesību uzreiz slēgt klienta pozīciju, tai bija klients jābrīdina un jānodod termiņš depozīta konta papildināšanai. Atbildētājas līgumam neatbilstošā rīcība radījusi prasītājam zaudējumus. Ar Senāta 2022. gada 4. janvāra lēmumu lietā atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību.
- Pieņemot, ka Ekonomisko lietu tiesai piekritīgas arī prasības par ieguldījumu pakalpojumu un ieguldījumu blakuspakalpojumu līgumu atzīšanu par spēkā neesošiem analizējama arī lieta Nr. C30561212. Faktiskie apstākļi – maksātnespējīgā SIA A iesniedza tiesā prasības pieteikumu pret AS “DNB Nord Banka” ar trim trešajām personām, prasot atzīt par spēkā neesošu starp pusēm noslēgto Procentu likmju darījumu mijmaiņas līgumu. Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2013. gada 28. februāra lēmumu tiesvedība lietā izbeigta, norādot, ka likumīgā spēkā stājies spriedums citā lietā ar šīm pašām pusēm par šo pašu priekšmetu un uz tā paša pamata. Ar Rīgas apgabaltiesas 2013. gada 15. augusta lēmumu pirmās instances tiesas lēmums atcelts, norādot, ka nepastāv likumīgā spēkā stājies tiesas spriedums starp šīm pašām pusēm par šo pašu priekšmetu. Ar Rīgas pilsētas Vidzemes

priekšpilsētas tiesas 2016. gada 20. janvāra spriedumu prasība noraidīta. Spriedumā norādīts, ka prasītājs savu prasības pieteikumu pamato ar tiesību normām, kas nebija spēkā līguma noslēgšanas laikā, kā arī atsaucas uz faktu, ka prasītājas maksātspējas procesa administrators ir atzinis no strīdus līguma izrietošo bankas kreditora prasījumu. Ar Rīgas apgabaltiesas 2016. gada 16. novembra lēmumu tiesvedība lietā izbeigta, jo prasītājs atteicies no prasības. Ar Augstākās tiesas 2017. gada 17. februāra rīcības sēdes lēmumu atteikts pieņemt trešās personas blakus sūdzību par Rīgas apgabaltiesas lēmumu, ar kuru tiesvedība lietā izbeigta.

2.3. Eiropas Savienības dalībvalstu ieguldītāju prasības pret Latvijas valsti par ieguldījumu aizsardzību

Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – EST) 2018. gada 6. martā pasludināja spriedumu lietā Nr. C-284/16 “Slovākijas Republika pret *Achmea BV*”. Ar šo spriedumu EST noteica, ka ieguldījumu veicināšanas un aizsardzības līgumos, kas noslēgti starp ES dalībvalstīm, ietvertais arbitrāžas mehānisms neatbilst ES autonomijas principam un līdz ar to arī ES tiesībām (konkrēti – Līguma par ES darbību 267. un 344. pantam).²⁵ Tiesa noteica, ka šķīrējtiesas nav kompetentas izskatīt strīdus starp ES dalībvalstīm un ES dalībvalsts investoriem, jo tās atrodas ārpus ES tiesu sistēmas un nevar uzdot prejudiciālus jautājumus EST. Ar šo spriedumu arī noteikts, ka strīdi par pārrobežu ieguldījumiem ES izskatāmi dalībvalstu tiesās.

2020. gada 5. maijā Eiropas Savienības (turpmāk – ES) dalībvalstu pārstāvji parakstīja Nolīgumu par divpusēju ieguldījumu līgumu izbeigšanu starp ES dalībvalstīm (turpmāk – Izbeigšanas līgums). Izbeigšanas līgums stājās spēkā 2020. gada 29. augustā.²⁶ Lai ratificētu Izbeigšanas līgumu, Latvijā tika izstrādāts likums “Par Nolīgumu par divpusēju ieguldījumu līgumu izbeigšanu starp Eiropas Savienības dalībvalstīm” (turpmāk – Ratificēšanas likums), kurš stājās spēkā 2021. gada 12. janvārī. Līdz ar Ratificēšanas likuma spēkā stāšanos spēku zaudēja 15 Latvijas ieguldījumu aizsardzības līgumi ar ES dalībvalstīm: Beļģijas–Luksemburgas ekonomisko savienību, Bulgāriju, Horvātiju, Dāniju, Vāciju, Igauniju, Grieķiju, Spāniju, Franciju, Nīderlandi, Lietuvu, Portugāli, Slovākiju, Ungāriju un Rumāniju. Tādējādi šobrīd ES dalībvalstu ieguldījumi Latvijā nav aizsargāti ar divpusējiem ieguldījumu aizsardzības līgumiem.

Pamatojoties uz spriedumu *Achmea* lietā, iekšējos ES divpusējos ieguldījumu līgumos (*BIT – Bilateral Investment Treaties*) paredzētās ieguldītāja un dalībvalsts strīdu izšķiršanas kārtības nelikumības dēļ var rasties priekšstats, ka ES tiesību akti nenodrošina ES iekšējiem ieguldītājiem pietiekamas materiālās un procesuālās tiesiskās garantijas. Tomēr ES tiesiskā sistēma vienotajā tirgū aizsargā pārrobežu ieguldītājus, vienlaikus nodrošinot, ka pienācīgi tiek ņemtas vērā arī pārējās likumīgās intereses. Ja ieguldītāji izmanto kādu no pamatbrīvībām, viņu aizsardzību nodrošina: i) Līguma noteikumi, kuros ir paredzētas attiecīgās brīvības; ii) Eiropas Savienības Pamattiesību harta; iii) Eiropas Savienības tiesību aktu pamatprincipi; iv) plaši nozaru tiesību akti, kas aptver tādas jomas kā finanšu pakalpojumi, transports, enerģētika, telesakari, publiskais iepirkums, profesionālā kvalifikācija, intelektuālais īpašums vai

²⁵ Eiropas Savienības Tiesas 2018. gada 6. marta spriedums lietā Nr. C-284/16 Slovākijas Republika pret *Achmea BV*.

²⁶ Nolīgums par divpusēju ieguldījumu līgumu izbeigšanu starp Eiropas Savienības dalībvalstīm – informācija par stāšanos spēkā, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=OJ:L:2020:281:FULL&from=EN>, aplūkots 13.08.2021.

uzņēmējdarbības tiesības. [...] ES tiesību akti aptver un aizsargā ieguldījumus, kas ietver kapitāla apriti un uzņēmējdarbību, piekļuvi tirgum, darbības tirgū un aiziešanu no tirgus.²⁷ No minētā secināms – lai gan līdz ar Izbeigšanas līgumu spēku zaudēja visi Latvijas noslēgtie ieguldījumu aizsardzības līgumi ar ES dalībvalstīm, Latvijas valstij jebkurā gadījumā ir pienākums nodrošināt ES dalībvalstu investoru ieguldījumu aizsardzību Latvijā un šis pienākums izriet no ES tiesību aktiem. Piemēram, Līguma ar Eiropas Savienības darbību 49. pants aizliedz ierobežojumus kādas dalībvalsts pilsoņu brīvībai veikt uzņēmējdarbību citā dalībvalstī, atbilstoši 63. pantam ir aizliegti visi kapitāla aprites ierobežojumi dalībvalstu starpā u. c.

Atšķirībā no starptautiskajiem ieguldījumu jomas tiesību aktiem ES tiesību aktos saistībā ar vienoto tirgu nav lietoti termini “ieguldījums” un “ieguldītājs”. Ekonomikas dalībniekus parasti dēvē vai nu par valstspiederīgajiem (privātpersonas vai uzņēmumi), vai par rezidentiem vai nerezidentiem.²⁸

Apkopojot minēto, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļas 3. punktu, Ekonomisko lietu tiesā var vērsties tie ES dalībvalstu valstspiederīgie vai rezidenti (fiziskas vai juridiskas personas), kuri uzskata, ka Latvijas valsts ar savu rīcību (darbību vai bezdarbību) ir pārkāpusi tādas ES tiesību normas, kuras aizsargā dalībvalstu investoru ieguldījumus ES. Prasības priekšmets šāda veida prasībās varētu būt zaudējumu piedziņa.

Ievērojot Izbeigšanas līguma 7.–10. pantā noteikto, nacionālo tiesu kompetence neattiecas tikai uz iespējamiem nākotnes prasījumiem, bet arī šķīrējtiesā uzsāktajām, bet vēl nepabeigtajām lietām. Jānorāda gan, ka Ekonomisko lietu tiesā, pamatojoties uz Izbeigšanas līguma 7.–10. pantu, neviena lieta nevar nonākt, jo nevienā starptautiskajā šķīrējtiesā šobrīd nav nevienas uzsāktas tiesvedības ES dalībvalsts ieguldītāja prasībā pret Latvijas valsti par ieguldījumu aizsardzību.

Pēdējo gadu laikā, pirms Izbeigšanas līguma parakstīšanas, starptautiskā šķīrējtiesā izskatīta viena ES dalībvalsts ieguldītāja prasība pret Latvijas valsti – UAB „E ENERGIJA” (Lietuva) pret Latvijas valsti. Šajā lietā ar 2018. gada 3. maija spriedumu Starptautiskais ieguldījumu strīdu izskatīšanas centrs (ICSID) lēma, ka Latvija ir pārkāpusi Lietuvas un Latvijas starpvaldību līgumu par ieguldījumu veicināšanu un aizsardzību, un Latvijas valstij lika izmaksāt prasītājam 3,5 miljonus *euro* (no kuriem 1,5 miljons ir kompensācija, savukārt vēl divi miljoni – tiesāšanās izdevumi).²⁹ Latvijas valsts vērsās Vašingtonas šķīrējtiesā ar prasību anulēt ICSID spriedumu, taču šī prasība tika noraidīta pilnīgi. Lietas faktiskie apstākļi bija šādi – Rēzeknes pilsētas pašvaldība 2005. gadā bez konkursa uz 30 gadiem noslēdza siltumapgādes līgumu ar Lietuvas kompānijas UAB “E ENERGIJA” meitas firmu SIA “Latgales Enerģija”. 2008. gada 3. jūnijā Latgales pašvaldību daudznozaru sabiedrisko pakalpojumu regulators anulēja SIA “Latgales Enerģija” izsniegto siltumapgādes operatora licenci. 13. jūnijā Rēzeknes pašvaldība vienpusēji atkāpās no līguma ar SIA “Latgales Enerģija”. Starp Latvijas valsti un UAB “E ENERGIJA” radās strīds par to, vai Latvijas valstij ir jāatmaksā UAB “E ENERGIJA” izdevumi, kurus tā bija ieguldījusi Rēzeknes pilsētas siltumtīkla pārveidē līguma darbības laikā. Puses nespēja vienoties un UAB “E ENERGIJA” vērsās ICSID ar prasību pret

²⁷ Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei “ES iekšējo ieguldījumu aizsardzība”, 19.07.2018., pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0547&from=EN>, aplūkots 13.08.2021.

²⁸ Turpat.

²⁹ Starptautiskā ieguldījumu strīdu izskatīšanas centra 2018. gada 3. maija spriedums lietā Nr. ARB/12/33 UAB “E ENERGIJA” (Lietuva) pret Latvijas Republiku, pieejams: <https://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw9481.pdf>

Latvijas valsti par zaudējumu piedziņu un savu prasību pamatoja ar faktu, ka Latvijas valsts ir pārkāpusi Latvijas Republikas valdības un Lietuvas Republikas valdības 1996. gada 7. februārī noslēgto līgumu “Par ieguldījumu veicināšanu un aizsardzību”. ICSID lēma par labu UAB “E ENERGIJA”. Šobrīd šādas lietas izskatīšana būtu Ekonomisko lietu tiesas kompetencē.

Ieguldījumu aizsardzības līgumi, kas noslēgti starp Latviju un trešajām valstīm (ārpus ES esošajām), joprojām ir spēkā esoši. Trešo valstu prasības par ieguldījumu aizsardzību pret Latvijas valsti tāpat kā līdz šim būs iespējams skatīt starptautiskās šķīrējtiesās. ICSID tiesvedībā šobrīd ir viena aktīva trešās valsts ieguldītāja prasība pret Latvijas valsti – AS “PNB Banka” un pārējie pret Latviju.

Prognozējams, ka ES dalībvalstu ieguldītāju prasības pret Latvijas valsti par ieguldījumu aizsardzību Ekonomisko lietu tiesai jāskata būs reti. Pirmkārt, starptautiskajās šķīrējtiesās pēdējās desmitgadēs ir skatītas tikai dažas ES dalībvalstu investoru prasības pret Latviju, zināmākās no tām varētu būt tā sauktā “sagrieztā kuģa” lieta, kurā spriedumu pasludināja 2000. gadā, un “*Windau*” lieta, kurā spriedums tika pasludināts 2003. gadā. Otrkārt, tā kā ES dalībvalstu ieguldītāju ieguldījumi ES vairāk nav aizsargāti ar dalībvalstu divpusējiem ieguldījumu aizsardzības līgumiem, tiek prognozēts, ka atsevišķi ieguldītāji veidos meitas sabiedrības vai pārceļ savu darbību uz tādām ārpus ES esošām valstīm, kurām ir divpusējie ieguldījumu aizsardzības līgumi ar tām ES dalībvalstīm, kurās konkrētie ieguldītāji plāno veikt ieguldījumus, piemēram, uz Lielbritāniju vai Šveici.³⁰

2.4. Prasības, kas izriet no koncernu tiesiskajām attiecībām

Attiecībā uz piekritību Ekonomisko lietu tiesai šajā lietu kategorijā varētu būt neskaidrības, kas iezīmējušās jau pirms 2020. gada 1. oktobra Civilprocesa likuma grozījumiem, ar kuriem izveidota Ekonomisko lietu tiesa, kuras kompetencē nodotas arī no koncernu tiesiskajām attiecībām izrietošas prasības. Minēto apgalvojumu apstiprina vēl pavisam nelielā Ekonomisko lietu tiesas prakse.

Sākotnēji Ekonomisko lietu tiesai bija plānots nodot lietas, kas izriet no Koncernu likuma piemērošanas. Šāds nodoms izpelnījās skaļu kritiku. Tā, piemēram, Augstākās tiesas un Tieslietu padomes priekšsēdētājs Aigars Strupišs norādīja, ka Koncernu likuma piemērošana kā piekritības kritērijs ir aplams no komercietību viedokļa un radīs vairāk neskaidrību nekā šā likuma piemērošanā to ir bijis līdz šim. Koncernu likums nav aplūkojams atrauti no Komerclikuma, un tā piemērošanas nepieciešamība/pamatotība tiek vērtēta tikai piemērošanas (respektīvi, jau skatot lietu pēc būtības), nevis prasības pieteikuma pieņemšanas laikā.³¹ Konkrētā lietu kategorija tika sašaurināta un šobrīd spēkā esošais regulējums paredz, ka Ekonomisko lietu tiesa kā pirmās instances tiesa izskata prasības, kas izriet no koncernu tiesiskajām attiecībām. Tas nozīmē, ka Ekonomisko lietu tiesai piekritīgās lietas netiek saistītas ar Koncernu likumu kā tādu, tās kompetencē ietilpst tikai tās civillietas, kuras tieši izriet no koncernu tiesiskajām attiecībām.

Ekonomisko lietu tiesā līdz 2022. gada 31. maijam saņemti trīs prasības pieteikumi, kuru piekritība šai tiesai pamatota ar Civilprocesa likuma 24. panta

³⁰ Ķirsons M., “Eiropas Savienībā “uzspridzina” valstu divpusējos ieguldījumu aizsardzības līgumus”, *Dienas Bizness*, 26.05.2020., pieejams: https://www.sorainen.com/wp-content/uploads/2020/05/article.Blows-up-national-bilateral-investment-protection-agreements-in-the-EU.2020-05-26.lat_dienas-bizness.valtsn.pdf, aplūkots 13.08.2021.

³¹ Strupišs A., Pārdomas par ekonomisko lietu tiesu: joprojām neatbildētie jautājumi, *Jurista Vārds*, 13.08.2019., Nr. 32 (1090).

1.¹ daļas 4. punktu. Lietā Nr. C75006222 Ekonomisko lietu tiesa uzskatīja, ka konkrētais strīds nav tai piekritīgs. Šajā lietā prasītājs iesniedza prasību pret trīs atbildētājiem par parāda un likumisko nokavējuma procentu piedziņu un faktiskā koncerna uz līdzdalības pamata valdošā uzņēmuma (sabiedrības dalībnieka) kopparādnieka atbildības noteikšanu. Ar Ekonomisko lietu tiesas 2021. gada 31. maija lēmumu atteikts pieņemt prasības pieteikumu, norādot, ka Ekonomisko lietu tiesas kompetence nav saistāma ar Koncernu likumu kā tādu, bet gan ar koncernu tiesiskajām attiecībām. Tiesa uzsvēra, ka prasības pieteikumā ietvertā atsauce uz Koncernu likumu šo prasības pieteikumu automātiski nepadara piekritīgu Ekonomisko lietu tiesai. Tiesa secināja, ka konkrētajā prasības pieteikumā prasības priekšmets ir parāda piedziņa, savukārt prasības pamats – pirkuma līgums.³² Prasītāja par Ekonomisko lietu tiesas lēmumu iesniedza blakus sūdzību. Ar Rīgas apgabaltiesas 2021. gada 22. septembra lēmumu Ekonomisko lietu tiesas lēmums atcelts pilnīgi, jautājumu nododot atkārtotai izskatīšanai Ekonomisko lietu tiesā. Lēmumā norādīts, ka pirmšķietami celtā prasība liecina par strīdu, kas izriet no koncernu tiesiskajām attiecībām. Apgabaltiesa norāda, ka prasības pieteikumam konstatējami tādi trūkumi, kuri ir novēršami, atzīstot, ka pirmās instances tiesai bija pamats prasības pieteikumu atstāt bez virzības, bet ne atteikt pieņemt. Tāpat apgabaltiesa atsauca uz faktu, ka analogu prasītājas prasības pieteikumu pret šo pašu atbildētāju pirms Ekonomisko lietu tiesas jau bija atteikusi pieņemt vispārējās jurisdikcijas tiesa, norādot, ka prasības pieteikums ir piekritīgs Ekonomisko lietu tiesai. Rīgas apgabaltiesa uzskata, ka Ekonomisko lietu tiesas lēmums atteikt pieņemt prasības pieteikumu, kad to jau atteikusi pieņemt arī vispārējās jurisdikcijas tiesa, ierobežo prasītāja tiesības uz tiesas aizsardzību.³³ Ar Ekonomisko lietu tiesas 2021. gada 28. septembra lēmumu prasības pieteikums atstāts bez virzības, norādot, ka prasītājam ir jāprecizē prasības priekšmets un pamats.³⁴ Ar Rīgas apgabaltiesas 2022. gada 12. janvāra lēmumu Ekonomisko lietu tiesas lēmums atcelts, norādot, ka prasība bez virzības atstāta nepietiekama pamata dēļ.³⁵ Ar Ekonomisko lietu tiesas 2022. gada 17. janvāra lēmumu ierosināta lieta, savukārt ar 2022. gada 2. maija lēmumu tiesvedība lietā izbeigta, prasītājam atsakoties no prasības.

Atbilstoši Koncernu likuma 2. panta pirmajā daļā noteiktajam koncerns ir valdošā uzņēmuma un vienas vai vairāku atkarīgo sabiedrību kopums.³⁶ Uzņēmums ir komercsabiedrība Komerclikuma izpratnē, kā arī fiziskā persona.³⁷ Koncerns nodibinās, pamatojoties uz īpašu juridisku saikni – izšķirošo ietekmi. Izšķirošā ietekme rodas uz koncerna līguma pamata, kā arī Koncernu likuma 3. panta trešajā daļā noteiktajos gadījumos – uz līdzdalības pamata.³⁸

Koncerna līgums ir tāds līgums, ar kuru sabiedrība pakļauj savu vadību citam uzņēmumam (pārvaldes līgums) vai arī apņemas nodot visu savu peļņu vai tās daļu citam uzņēmumam (peļņas nodošanas līgums). Koncerna līgums ir arī tāds līgums, ar kuru sabiedrība pakļauj savu vadību citam uzņēmumam un apņemas nodot savu peļņu šim citam uzņēmumam (pārvaldes un peļņas nodošanas līgums). Koncerna līgums slēdzams rakstveidā.³⁹

³² Ekonomisko lietu tiesas 2021. gada 31. maija lēmums lietā Nr. 3-11/0019/0.

³³ Rīgas apgabaltiesas 2021. gada 22. septembra lēmums lietā Nr. CA-1972-21.

³⁴ Ekonomisko lietu tiesas 2021. gada 28. septembra lēmums lietā Nr. 3-11/0019.

³⁵ Rīgas apgabaltiesas 2022. gada 12. janvāra lēmums lietā Nr. CA-0320-22.

³⁶ Koncernu likums, 2. panta pirmā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/4423#p2>

³⁷ Koncernu likums, 1. panta 8. punkts, <https://likumi.lv/ta/id/4423#p1>

³⁸ Koncernu likums, 3. panta pirmā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/4423#p3>

³⁹ Koncernu likums, 3. panta otrā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/4423#p3>

Uzņēmumam ir izšķirošā ietekme sabiedrībā uz līdzdalības pamata, ja pastāv vismaz viens no šādiem apstākļiem:

- 1) uzņēmumam sabiedrībā ir balsstiesību vairākums;
- 2) uzņēmumam kā sabiedrības dalībniekam ir tiesības iecelt vai atcelt sabiedrības izpildinstitūcijas vai pārraudzības institūcijas locekļu vairākumu;
- 3) uzņēmums ir sabiedrības dalībnieks un, izmantojot vienīgi savas dalībnieka tiesības, pārskata gada laikā ir iecēlis sabiedrības izpildinstitūcijas vai pārraudzības institūcijas locekļu vairākumu;
- 4) uzņēmums ir sabiedrības dalībnieks un, pamatojoties uz vienošanos ar citiem dalībniekiem, viens pats kontrolē balsstiesību vairākumu sabiedrībā.

Saskaņā ar Koncernu likuma 2. pantu, 3. panta pirmo daļu un 3. panta trešās daļas 3. punktu koncerna pastāvēšanas fakta pierādīšanai pietiek konstatēt balsstiesību vairākuma saikni starp divām vai vairākām sabiedrībām. Turklāt koncerns pastāv ne vien tiešas, bet arī netiešas līdzdalības gadījumā (Koncernu likuma 4. pants).⁴⁰

Rezumējot iepriekš minēto, koncerns ir valdošā uzņēmuma un vienas vai vairāku atkarīgo sabiedrību kopums, kas izveidojies uz līdzdalības vai koncerna līguma pamata.

Koncernu likuma 21. pantā nostiprināts valdošā uzņēmuma pienākums dot nodrošinājumu atkarīgo uzņēmumu kreditoriem par tiem prasījumiem, kuri radušies koncerna līguma darbības laikā. No minēta secināms, ka arī atkarīgo sabiedrību kreditoriem var būt prasījuma tiesības pret koncerna valdošo sabiedrību, kas izriet no koncerna esības fakta.

Lai lieta būtu piekritīga Ekonomisko lietu tiesai saskaņā ar Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļas 4. punktu, varētu izvirzīt šādus kritērijus lietas faktiskajiem apstākļiem:

1. lietas dalībnieki (pusēs) ir koncernā ietilpstoši uzņēmumi, šo uzņēmumu dalībnieki (akcionāri), amatpersonas vai kreditori;
2. valdošā uzņēmuma vai tā dalībnieku vai amatpersonu rīcība ir aizskārusi atkarīgā uzņēmuma vai tā dalībnieku vai amatpersonu tiesības vai tiesiskās intereses (un otrādi);
3. valdošā uzņēmuma vai tā dalībnieku vai amatpersonu rīcība aizskārusi atkarīgo uzņēmumu kreditoru tiesības vai tiesiskās intereses.

Nemot vērā līdzšinējos tiesu praksē skatītos koncernu tiesību strīdus, Ekonomisko lietu tiesa visbiežāk varētu saskarties ar atkarīgās sabiedrības/atkarīgās sabiedrības dalībnieku/atkarīgās sabiedrības amatpersonu/atkarīgās sabiedrības kreditoru zaudējumu atlīdzības piedziņas prasībām pret valdošo uzņēmumu un/vai valdošā uzņēmuma likumiskajiem pārstāvjiem, un/vai atkarīgās sabiedrības valdes un padomes locekļiem. Prasības potenciāli varētu tikt pamatotas ar Koncernu likuma 27.–28. pantu līgumiskā koncerna gadījumā un 33.–34. pantu faktiskā koncerna gadījumā.⁴¹

Koncernu likuma 46. pantā noteikts, ka no bijušās iekļautās sabiedrības saistībām izrietošie prasījumi pret agrāko galveno sabiedrību noilgst piecu gadu laikā pēc iekļaušanas izbeigšanās, ja prasījumam pret bijušo iekļauto sabiedrību nav noteikts īsāks noilguma termiņš.

Tiesu prakses piemēri prasībām, kas izriet no koncernu tiesiskajām attiecībām.

- Lieta Nr. C04299009. Maksātnešpējīgās SIA maksātnešpējas procesa administrators cēla prasību pret šīs SIA valdes locekļiem un pret valdošo

⁴⁰ Augstākās tiesas 2017. gada 31. marta spriedums lietā Nr. SPC-4/2017 (C16066114).

⁴¹ Brants E., Prasības, kas izriet no koncernu tiesiskajām attiecībām, Jurista Vārds, 01.12.2020., Nr. 48 (1158).

sabiedrību par prasītājam nodarīto zaudējumu piedziņu. Ar 2010. gada 29. novembra Rīgas apgabaltiesas spriedumu prasība apmierināta pilnībā. Spriedumā tiesa norādījusi, ka valdošā sabiedrība (kurai ir tās pašas amatpersonas, kas prasītājam) nav rīkojusies kā krietns un rūpīgs saimnieks, devusi norādījumus, kā dēļ iestājusies atkarīgās sabiedrības maksātnespēja. Ar Augstākās tiesas Civillietu tiesas palātas 2013. gada 16. septembra spriedumu prasība apmierināta, atzīstot pirmās instances tiesas spriedumu un tajā izteikto motivāciju par pareizu. Lietā atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību.

- Lieta Nr. C40066116. Kreditors (juridiska persona) cēla prasību pret savas parādnieces (juridiskas personas) valdošo sabiedrību (juridisku personu) savā vārdā, bet parādnieces labā. Prasītājs prasības pieteikumā norādīja, ka valdošajai sabiedrībai bija pilnīga kontrole pār atkarīgo sabiedrību, kuru tā izmantoja negodprātīgi, slēdzot atkarīgajai sabiedrībai neizdevīgus darījumus, kā dēļ atkarīgā sabiedrība vairāk nebija spējīga norēķināties ar saviem kreditoriem. Ar Ventpils tiesas 2017. gada 11. aprīļa spriedumu prasība noraidīta pilnīgi, neapstrīdot kreditora tiesības celt šāda veida prasību, bet norādot, ka kreditors nav pierādījis parādu. Ar Kurzemes apgabaltiesas 2017. gada 26. oktobra spriedumu prasība noraidīta. Tiesa, atsaucoties uz Koncernu likuma 27. panta septīto daļu, norādīja, ka iestāties prasījuma tiesību noilgums prasības celšanai pret valdošā uzņēmuma likumiskajiem pārstāvjiem. Atzina, ka, vērtējot prasības pieteikumu pēc būtības, pirmās instances tiesa izdarījusi pareizus secinājumus. Ar Senāta 2019. gada 2. decembra spriedumu apelācijas instances tiesas spriedums atstāts negrozīts.
- Lieta Nr. C31473614. Lietas faktiskie apstākļi – SIA A reorganizēta sadalīšanas veidā. Pēc sadalīšanas tās aktīvi nodoti iegūstošajai sabiedrībai SIA B, kuras dalībnieces ir persona A un SIA C. Persona A bija gan reorganizējamās SIA A vienīgā valdes locekle, gan iecelta par iegūstošās SIA B vienīgo valdes loekli. Pasludināts SIA A maksātnespējas process. SIA A maksātnespējas procesa administrators cēla prasību pret SIA B, SIA C un personu A par zaudējumu piedziņu, norādot, ka reorganizācija notikusi bez atlīdzības iegūstot prasītājas aktīvus, kā dēļ tā nevarēja izpildīt saistības pret kreditoriem un kļuva maksātnespējīga. Ar Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesas 2016. gada 10. februāra spriedumu prasība apmierināta. Ar Rīgas apgabaltiesas 2016. gada 16. augusta spriedumu prasība noraidīta. Ar Senāta 2018. gada 28. novembra spriedumu apelācijas instances spriedums atcelts, norādot, ka prasītāja kā atkarīgā sabiedrība bija personas A kā valdošās sabiedrības izšķirošā ietekmē un persona A, veicot prasītājas reorganizāciju sadalīšanas ceļā, īstenojusi savas kā valdošā uzņēmuma mantiskās intereses, novedot prasītāju līdz maksātnespējai. Izskatot lietu atkārtoti, Rīgas apgabaltiesa ar 2020. gada 4. janvāra spriedumu prasību apmierināja daļēji. Tiesa secināja, ka reorganizācijas lēmuma pieņemšanas brīdī prasītāja bija atkarīgā sabiedrība, savukārt persona A bija valdošā sabiedrība Koncernu likuma izpratnē. Spriedumā norādīts – neskatoties uz faktu, ka prasība pamatota ar Maksātnespējas likuma normām, strīda izšķiršanai piemērojamas Koncernu likuma normas. Lietā atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību.

Izpētot Tiesu informācijas sistēmā un portālā manas.tiesas.lv pieejamos spriedumus, secināms, ka praksē ir daudz prasības pieteikumu, kuri balstīti uz

prasītāja secinājumu, ka starp prasītāju un atbildētāju vai atbildētājiem pastāv koncerna attiecības un visi pārējie prasījumi balstās uz šo prasītāja pieņēmumu. Bieži šādās prasībās tiesa noraida prasītāja argumentus par koncerna esību, piemēram, lietā Nr. C39088115, Nr. C32334014, Nr. C27207010, Nr. C33470817, Nr. C32334014, Nr. C33607615. Civilprocesa likums nesniedz skaidru atbildi uz jautājumu, vai šādi prasības pieteikumi ir piekritīgi Ekonomisko lietu tiesai. No vienas puses, konstatējot, ka koncerna nepastāv, prasības pieteikums nav no koncerna tiesiskajām attiecībām izrietošs Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļas 4. punkta izpratnē. No otras puses, ja tiesa secina, ka prasītāja izvirzītais arguments ir pareizs un koncerns pastāv, tad tas ir no koncerna tiesiskajām attiecībām izrietošs prasījums, kurš piekritīgs Ekonomisko lietu tiesai. Apkopojot iepriekš minēto, koncerna esību, iepazīstoties ar prasības pieteikumu, uzreiz iespējams konstatēt tikai gadījumos, kad ir noslēgts koncerna līgums. Ja koncerna esība prasības pieteikumā pamatota ar izšķirošo ietekmi, koncerna esību iespējams konstatēt, tikai izskatot lietu pēc būtības. Ļoti līdzīgi faktiskie apstākļi bija arī iepriekš aprakstītajā lietā Nr. C75006222, kuru Rīgas apgabaltiesas CLK atzina par pirmšķietami piekritīgu Ekonomisko lietu tiesai. Tomēr šī pagaidām ir vienīgā lieta, kurā vērtēti piekritības jautājumi Ekonomisko lietu tiesai saistībā ar Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļas 4. punktu, tādēļ plašākus secinājumus par to, vai Ekonomisko lietu tiesai piekrit arī tādas prasības, kurās jāvērtē koncerna esības fakts, šobrīd nav iespējams veikt.

2.5. Prasības, kas izriet no kapitālsabiedrības dalībnieku (akcionāru) savstarpējām tiesiskajām attiecībām

Likumprojekta “Grozījumi Civilprocesa likumā” anotācijā norādīts, ka, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļas 5. punktu, Ekonomisko lietu tiesas kompetencē būs, piemēram, prasības par dalībnieku līguma izpildi par konkrētas sabiedrības ar ierobežotu atbildību darbības finansēšanu un aizdevuma piešķiršanu, prasība par dalībnieku līguma apstrīdēšanu, ar kuru paredzēta sev piederošo daļu atsavināšana kopīgi, lai nepieļautu kontrolpaketes vienpersonisku iegūšanu.⁴²

Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļas 5. punkta formulējumā likumdevējs ir izvēlējies lietot vārdu savienojumu “prasības, kas izriet no”. Tātad, pirmkārt, ir jākonstatē, ka starp prasītāju un atbildētāju pastāv dalībnieku (akcionāru) savstarpējās tiesiskās attiecības, otrkārt, jāfiksē, ka konkrētā prasība (prasījums) tiešā veidā izriet no šīm attiecībām.⁴³

Prasības, kas izriet no kapitālsabiedrības dalībnieku (akcionāru) savstarpējām tiesiskajām attiecībām, var izrietēt no dalībnieku līguma vai no likuma.

Komersabiedrību dalībnieku savstarpējās tiesiskās attiecības reglamentē sabiedrības dibināšanas līgums un statūti (Komerclikuma 142., 143. un 144. pants). Tomēr nereti dalībnieki vai daļa no tiem izvēlas noslēgt vēl atsevišķu dalībnieku līgumu, ietverot papildu nosacījumus šādu līgumu noslēgušo dalībnieku savstarpējo attiecību noregulējumam. Dalībnieku (akcionāru) līgums ir civiltiesisks līgums, kuram piemērojamas vispārējās civiltiesību normas par līguma noslēgšanu, spēkā esību,

⁴² Likumprojekta “Grozījumi Civilprocesa likumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija).

Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/0/D72C8C962BFBDD40C22584EB002FA93A?OpenDocument>, aplūkots 08.07.2021.

⁴³ Kārklīšs J., Prasības, kas izriet no kapitālsabiedrības dalībnieku savstarpējām tiesiskajām attiecībām, Jurista Vārds, 01.12.2020., Nr. 48 (1158).

izbeigšanu utt. Proti, šādam līgumam ir saistību tiesību, nevis organizatoriska līguma (piemēram, kapitālsabiedrības statūti) raksturs.⁴⁴ Turklāt šāds līgums nekļūst par daļu no sabiedrības korporatīvās pārvaldes dokumentiem (piemēram, statūti un dibināšanas līgums), un nav saistošs daļu ieguvējiem, sabiedrībai un dalībniekiem, kas nav pievienojušies šim līgumam.⁴⁵ Dalībnieku līgums ir tāds līgums, kura puses vienmēr ir kapitālsabiedrības dalībnieki (akcionāri) un kas reglamentē ar kapitālsabiedrības pārvaldību saistītus jautājumus, kapitālsabiedrības dalībnieku (akcionāru) savstarpējās attiecības, tiesības un pienākumus vienam pret otru. Ievērojot minēto, strīdi par šāda līguma izpildi ir Ekonomisko lietu tiesas kompetencē.

Lai arī dalībnieku līgums ir saistošs vienīgi tā slēdzējiem un nav saistošs tiem dalībniekiem, kuri līgumam nav pievienojušies, būtu tikai loģiski, ja prasības, ko tiesā iesniedz dalībnieku (akcionāru) līgumam nepievienojušies kapitālsabiedrības dalībnieki, skata Ekonomisko lietu tiesā. Minētais pamatojams ar apstākli, ka dalībnieku līgums var radīt noteiktas tiesiskas sekas arī tiem kapitālsabiedrības dalībniekiem (akcionāriem), kuri šim līgumam nav pievienojušies. Piemēram, civillietā Nr. C27207010 kapitālsabiedrības dalībnieki lūdza atzīt par spēkā neesošu citu šīs kapitālsabiedrības dalībnieku noslēgto dalībnieku līgumu, ar kuru bija vienojušies, ka savas kapitālsabiedrības daļas atsavinās tikai kopā. Prasītāji norādīja, ka atbildētāju noslēgtais dalībnieku līgums neatbilst ne Komerclikuma 188. pantam, ne sabiedrības statūtiem un ir noslēgts ar mērķi ierobežot prasītāju pirmpirkuma tiesību izlietošanu. Skatot šo lietu kasācijas kārtībā, Senāts 2018. gada 28. septembra spriedumā norādīja, ka prasību par darījuma apstrīdēšanu tiesā var celt gan šī darījuma dalībnieki, gan ieinteresētās personas, kuru civilās tiesības vai ar likumu aizsargātās intereses konkrētais darījums skar. Lai arī konkrētajā lietā ar galīgo tiesas nolēmumu prasība tika noraidīta pilnīgi, no aprakstītā piemēra iespējams secināt, ka kapitālsabiedrības dalībnieku līguma spēkā esību tiesā var apstrīdēt arī tie kapitālsabiedrības dalībnieki, kuri nav konkrētā dalībnieku līguma dalībnieki. Attiecīgi šāda prasība kā no kapitālsabiedrības dalībnieku savstarpējām attiecībām izrietoša prasība ir piekritīga Ekonomisko lietu tiesai.

Kā minēts iepriekš, prasības, kas izriet no kapitālsabiedrības dalībnieku (akcionāru) savstarpējām tiesiskajām attiecībām, var izrietēt arī no likuma.

Atbilstoši Komerclikuma 189. panta pirmajai daļai, ja dalībnieka daļas tiek pārdotas, pārējiem dalībniekiem ir pirmpirkuma tiesības, ja statūtos nav noteikts citādi.⁴⁶ Komerclikuma 189.³ pants noteic – ja dalībniekam pirmpirkuma tiesības nav bijis iespējams izlietot daļas pārdevēja vai daļas ieguvēja vainas dēļ, tad dalībniekam ir izpirkuma tiesības.⁴⁷ Prasības pieteikumos ar šiem diviem Komerclikuma pantiem pārsvarā tiek pamatoti prasījumi par kapitāla daļu atsavināšanas darījumu atzīšanu par spēkā neesošiem vai simulatīviem un izpirkuma tiesību izmantošanu. Piemēram, civillietā Nr. C69366119, kurā Kurzemes apgabaltiesa atzina par simulatīvu maiņas darījumu, ar kuru viens no kapitālsabiedrības dalībniekiem atsavināja savas kapitāla daļas trešajai personai. Darījumu atzina par pirkuma līgumu un atzina prasītājam izpirkuma tiesības uz apstrīdētajā darījumā atsavinātajām kapitāla daļām.

Attiecībā uz akciju sabiedrībām jāpievērš uzmanība Komerclikuma 238. pantam, kurā noteikts, ka akcionāri var brīvi atsavināt savas akcijas, ja vien

⁴⁴ Senāta 2018. gada 28. septembra spriedums lietā Nr. SKC-207/2018 (C27207010).

⁴⁵ Turpat.

⁴⁶ Komerclikums, 189. panta pirmā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/5490#p189>

⁴⁷ Komerclikums, 189.3. panta pirmā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/5490#p189.3>

statūtos nav noteikts citādi.⁴⁸ Tātad akciju sabiedrības gadījumā pirmpirkuma vai izpirkuma tiesības var rasties uz tās statūtu pamata.

Prasības, kas izriet no kapitālsabiedrības dalībnieku (akcionāru) savstarpējām tiesiskajām attiecībām, var būt pamatotas arī ar Finanšu instrumentu tirgus likuma normām. Piemēram, prasības, kas saistītas ar obligāto akciju atpirkšanas piedāvājumu un mazākuma akcionāru tiesībām tā neizteikšanas gadījumā prasīt akciju atpirkšanu (Finanšu instrumentu tirgus likuma 74.¹ pants) prasības, kas saistītas ar akcionāra galīgo akciju atpirkšanas piedāvājumu (Finanšu instrumentu tirgus likuma 81.–83. pants), mazākuma akcionāru prasības atpirkt mazākuma akcionāriem piederošas akcijas (Finanšu instrumentu tirgus likuma 83.¹ pants).

Noilgums prasībām, kas izriet no kapitālsabiedrības dalībnieku (akcionāru) savstarpējām tiesiskajām attiecībām, atkarīgs no konkrētās prasības veida. Piemēram, atbilstoši Komerclikuma 189.³ panta trešajai daļai prasību par izpirkuma tiesību izlietošanu kapitālsabiedrības dalībnieks var celt mēneša laikā no dienas, kad izpirkumtiesīgais dalībnieks uzzināja par pirmpirkuma tiesību neievērošanu, bet ne vēlāk kā gada laikā no dienas, kad sabiedrības reģistrācijas lietai pievienots dalībnieku reģistra nodalījums, kurā daļu ieguvējs ierakstīts kā dalībnieks.

Tiesu prakses piemēri prasībām, kas izriet no kapitālsabiedrības dalībnieku (akcionāru) savstarpējām tiesiskajām attiecībām.

- Lieta Nr. C69366119. Persona A (SIA A dalībnieks) cēlusi tiesā prasību pret SIA A, personu B (SIA A dalībnieks) un personu C (kļuvis par SIA A dalībnieku apstrīdētajā darījumā), lūdzot atzīt, ka maiņas darījums, ar kuru persona B atsavināja personai C savas SIA A daļas, atzīstams par pirkuma līgumu, kā arī par izpirkuma tiesību izmantošanu. Prasības pieteikumā norādīts, ka personu B un C noslēgtais maiņas līgums pēc savas būtības ir pirkuma līgums un ka SIA A statūti neparedz īpašu kārtību dalībnieku pirmpirkuma tiesību izmantošanai, līdz ar to bija piemērojams Komerclikuma 189. pants. Ar Kurzemes rajona tiesas 2020. gada 15. janvāra spriedumu prasība apmierināta daļēji. Tiesa atzina par spēkā neesošu maiņas darījumu, savukārt noraidīja prasību daļā par izpirkuma tiesību izmantošanu, pamatojot šo lēmumu ar faktu, ka prasītājs nokavējis procesuālo termiņu izpirkuma prasības celšanai. Ar Kurzemes apgabaltiesas 2020. gada 19. jūnija spriedumu prasība apmierināta daļēji, maiņas darījums atzīts par simulatīvu un prasītājam atzīta izpirkuma tiesība uz strīdus kapitāla daļām. Apgabaltiesa norādīja, ka maiņas darījums atzīstams par simulatīvu darījumu ar mērķi nepieļaut, ka prasītājs izmanto pirmpirkuma tiesības. Atzīts par nepamatotu pirmās instances tiesas secinājumu, ka prasītājs nokavējis termiņu izpirkuma prasības celšanai. Lietā atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību.
- Lieta Nr. C33326918. Prasība celta pret AS “Grindex” akcionāriem par zaudējumu piedziņas kompensāciju, kas izriet no obligātā akciju atpirkšanas piedāvājums neizteikšanas. Prasītājs ir SIA, kas prasījuma tiesības ieguvis cesijas darījumā. Ar Rīgas rajona tiesas 2019. gada 23. decembra spriedumu prasība noraidīta. Tiesa norādīja, ka lietā nav konstatējama cēloniskā saikne starp atbildētāju rīcību un prasītājam nodarītajiem zaudējumiem. Prasītāja un tās pārstāvis lietā iesniedzis dažādas sūdzības, tomēr lieta apelācijas kārtībā pēc būtības nav skatīta un pirmās instances tiesas spriedums stājies likumīgā spēkā.

⁴⁸ Komerclikums, 238. pants, <https://likumi.lv/ta/id/5490#p238>

- Lieta Nr. C30295218. Prasību cēlusi Latvijas valsts AS „Publisko aktīvu pārvaldītājas Possessor” personā pret AS “Grindex” akcionāriem par valsts pensiju speciālajam budžetam nodarīto zaudējumu piedziņu. Prasībā norādīts, ka valstij radušies zaudējumi ir starpība starp summu, kādu valsts saņēma, pārdodot sev piederošās AS “Grindex” akcijas izsolē, un summu, ko valsts saņemtu, ja akcijas atsavinātu obligātās atpirkšanas procedūrā. Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2018. gada 22. oktobra spriedumu prasība noraidīta. Ar Rīgas apgabaltiesas 2019. gada 3. aprīļa spriedumu prasība noraidīta. Ar Senāta 2020. gada 14. decembra spriedumu Rīgas apgabaltiesas 2019. gada 3. aprīļa spriedums atcelts un lieta nodota jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā. Ar Rīgas apgabaltiesas 2021. gada 19. maija spriedumu prasība apmierināta pilnā apmērā. Tiesa atzina, ka AS “Grindex” akcionāru rīcība, neizsakot mazākuma akcionāriem obligāto akciju atpirkšanas piedāvājumu pēc tam, kad FKTK bija konstatējusi, ka tie faktiski pārvalda vairāk nekā 50 % AS “Grindex” akciju, ir prettiesiska. Tiesa konstatēja gan zaudējumu esības faktu, gan to apmēru, gan arī cēloņsakarību starp atbildētāju prettiesisko rīcību un prasītājam nodarītajiem zaudējumiem. Lietā atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību.

2.6. Prasības, kas izriet no finanšu nodrošinājuma līgumiem

Finanšu nodrošinājuma likuma 1. panta 2. punktā noteikts, ka finanšu nodrošinājuma līgums ir līgums par finanšu nodrošinājumu ar īpašuma tiesību pāreju vai finanšu ķīlas līgums.⁴⁹ Šīs pašas normas 1. punkts noteic, ka finanšu nodrošinājums ir finanšu līdzekļi, finanšu instrumenti vai kredītprasības, kas, pamatojoties uz finanšu nodrošinājuma līgumu, izmantotas par nodrošinājumu finanšu saistību izpildei.⁵⁰ Tādējādi, gramatiski kopsakarā aplūkojot Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļas 6. punktu un Finanšu nodrošinājuma likuma 1. pantā definētos jēdzienus, secināms, ka no finanšu nodrošinājuma līguma izrietošas un līdz ar to arī Ekonomisko lietu tiesai piekritīgas ir prasības, kas izriet no finanšu nodrošinājuma līgumiem, ar kuriem nodibinātā finanšu nodrošinājuma priekšmets ir finanšu līdzekļi, finanšu instrumenti vai kredītprasības.⁵¹

Finanšu nodrošinājuma institūts būtībā ir modernizēts klasiskās ķīlas institūts, kas ar speciālu tiesisko regulējumu pielāgots iepriekš minētajiem specifiskajiem nodrošinājuma priekšmetiem.⁵² Finanšu nodrošinājuma būtība ir tāda, ka tas kalpo par finanšu nodrošinājuma ņēmējam piederošas prasījuma izpildes garantu, ja parādnieks neizpilda savu saistību pret finanšu nodrošinājuma ņēmēju. Ja parādnieks savu saistību neizpilda, finanšu nodrošinājuma ņēmējs ir tiesīgs finanšu nodrošinājumu realizēt – atsavināt, piegūt vai paturēt.

Finanšu nodrošinājuma likuma 3. panta pirmajā daļā uzskaitīti subjekti, kuri jebkurā gadījumā ir vismaz viena no finanšu nodrošinājuma līguma pusēm. Šis uzskaitījums ir izsmeļošs un nav interpretējams. Otra līguma puse var būt jebkura fiziska vai juridiska persona.

⁴⁹ Finanšu nodrošinājuma likums, 1. panta 2. punkts, <https://likumi.lv/ta/id/107799#p1>

⁵⁰ Turpat.

⁵¹ Kalniņš E., Prasības, kas izriet no finanšu nodrošinājuma līgumiem, Jurista Vārds, 01.12.2020., Nr. 48 (1158).

⁵² Kalniņš E., Prasības, kas izriet no finanšu nodrošinājuma līgumiem, Jurista Vārds, 01.12.2020., Nr. 48 (1158).

Atšķirībā no citiem saistību izpildes nodrošināšanas veidiem finanšu nodrošinājuma līgumam nav noteikta nekāda īpaša forma. Finanšu nodrošinājuma līgums var nebūt noformēts atsevišķa dokumenta veidā, bet tikt ietverts, piemēram, kredītlīnijas līgumā kā viens no šī līguma punktiem. Normatīvie akti neparedz finanšu nodrošinājuma līguma reģistrēšanu kādā no publiskajiem reģistriem vai jebkāda cita veida izziņošanu trešajām personām (Finanšu nodrošinājuma likuma 4. pants) kā tas, piemēram, ir hipotēkas vai komercķīlas līguma gadījumā.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļas 6. punktu, Ekonomisko lietu tiesā pamatā varētu tikt celtas prasības par zaudējumu piedziņu, kad nodrošinājuma ņēmējs nodarījis zaudējumus nodrošinājuma devējam nepamatoti vai normatīvajam regulējumam neatbilstoši, realizējot finanšu ķīlu, prasības par tādas naudas piedziņu, kuru kredītiestāde prettiesiski pieguvusi pēc finanšu ķīlas līguma izbeigšanās, ar klienta bankas kontā esošo naudu rīkojoties it kā tā būtu iekļāta finanšu ķīlas veidā u. c.

Prasībām, kas izriet no finanšu nodrošinājuma līgumiem, piemērojams Komerclikuma 406. pantā noteiktais trīs gadu noilguma termiņš.

Kā tas norādīts arī iepriekš, lielākā daļa Civilprocesa likumā noteiktās, Ekonomisko lietu tiesai piekritīgās, lietu kategorijas gramatiski formulētas šauri, aprobežojot tās ar vārdu savienojumu “prasības, kas izriet no [...]”. Tādējādi tikai Ekonomisko lietu tiesas kompetencē būs izvērtēt, vai tai piekrīt tāds prasības pieteikums, kur abi atbildētāji ir finanšu nodrošinājuma līguma dalībnieki, savukārt prasītājs – trešā persona (Finanšu nodrošinājuma likuma 5. pants). Tas pats attiecas uz prasības pieteikumiem par finanšu nodrošinājuma līguma atcelšanu, atzīšanu par spēkā neesošu, izbeigšanu, atzīšanu par nenoslēgtu, jo daļu no šīm prasībām nevar atzīt par tieši izrietošām no finanšu nodrošinājuma līguma.

Tiesu prakses piemēri prasībām, kas izriet no finanšu nodrošinājuma līgumiem.

- Lieta Nr. C04457513. Starp prasītāju (fizisku personu) un atbildētāju AS “Swedbank” noslēgts noguldījuma līgums, ar kuru prasītājs termiņdepozīta kontā noguldījis 500 000 EUR uz gadu, neparedzot līguma automātisku pagarināšanu. Minētais noguldījums kalpoja kā nodrošinājums aizdevuma līgumam, kas noslēgts starp atbildētāju un trešo personu. Prasītājs uzskatīja, ka banka pēc noguldījuma līguma termiņa beigām prettiesiski pieguvusi prasītāja noguldīto naudu, kuru bankai bija pienākums atmaksāt prasītājam. Ar Rīgas apgabaltiesas 2014. gada 30. aprīļa spriedumu prasība apmierināta daļēji. Tiesa secināja, ka atbildētāja nav ievērojusi noguldījuma līguma termiņu un nav iestājies notikums, kas atbildētājai noguldījumu ļautu izmantot kā finanšu ķīlu savu prasījumu dzēšanai. Skatot lietu apelācijas kārtībā, Rīgas apgabaltiesa ar 2017. gada 16. maija spriedumu pievienojās pirmās instances tiesas spriedumam un prasību apmierināja daļēji. Lietā atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību.
- Lieta Nr. C28371709. Maksātnespējīgā SIA A cēla prasību pret AS “Swedbank”, lūdzot piedzīt zaudējumus, kas prasītājam radušies no tā, ka atbildētāja prettiesiski realizējusi finanšu ķīlu. Lietas faktiskie apstākļi – prasītājam tika pasludināta maksātnespēja, par ko prasītājas maksātnespējas procesa administrators informēja atbildētāju. Taču atbildētāja no prasītājas konta norakstīja vairākas naudas summas, pamatojot to ar kredītlīnijas līgumu, kas noslēgts starp prasītāju un atbildētāju. Ar Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2010. gada 28. aprīļa spriedumu prasība

apmierināta. Ar Rīgas apgabaltiesas 2012. gada 23. janvāra spriedumu prasība noraidīta. Spriedumā norādīts, ka prasītājas maksātnespējas procesa uzsākšana vai turpināšana negroza un neizbeidz prasītājas un atbildētājas starpā noslēgto finanšu nodrošinājuma līgumu, līdz ar to atbildētājai ir tiesības realizēt finanšu ķīlu. Ar Augstākās tiesas 2014. gada 15. aprīļa spriedumu Rīgas apgabaltiesas spriedums atcelts. Ar Rīgas apgabaltiesas 2014. gada 13. novembra spriedumu prasība apmierināta. Tiesa atzina, ka šīs lietas izspriešanā piemērojams Finanšu nodrošinājuma likumā ietvertais regulējums, kas attiecināms uz maksātnespējas procesu. Tiesa secināja, ka banka prettiesiski norakstījusi naudas līdzekļus no prasītājas konta, kā dēļ radies tādas mantas samazinājums, kas paredzēts visu kreditoru prasījumu apmierināšanai.

2.7. Prasības, kas izriet no kapitālsabiedrību darījumiem ar saistītajām personām Komerclikuma un Finanšu instrumentu tirgus likuma izpratnē

2.7.1. Darījumi ar saistītām personām Komerclikuma izpratnē

Komerclikuma 184.¹ pantā noteikts, ka ar jēdzienu “ar sabiedrību saistīta persona” jāsaprot:

- 1) sabiedrības dalībnieks, kuram ir tieša izšķirošā ietekme sabiedrībā;
- 2) sabiedrības valdes vai padomes loceklis;
- 3) sabiedrības dalībnieks, kuram ir tieša izšķirošā ietekme sabiedrībā, valdes vai padomes loceklis;
- 4) persona, kura ir šā panta 1. vai 2. punktā minētās personas radnieks līdz otrajai radniecības pakāpei, laulātais vai svainis līdz pirmajai svainības pakāpei, vai persona, ar kuru tai ir kopīga saimniecība;
- 5) juridiska persona, kurā šā panta 1., 2. vai 4. punktā minētajai personai ir izšķirošā ietekme.⁵³

Komerclikums neskar ikvienu darījumu, kuru sabiedrība slēdz ar saistīto personu. Īpašu kārtību paredz tikai tādiem darījumiem, kurus sabiedrība slēdz ar saistīto personu un kuri atzīstami par netipiskiem darījumiem (darījumi, kas nav slēgti sabiedrības parasti veicamās komercdarbības ietvaros vai neatbilst tirgus nosacījumiem⁵⁴).

Atbilstoši Komerclikuma 184.² panta nosacījumiem, ja sabiedrība slēdz darījumu ar saistīto personu, sabiedrības padome vai dalībnieku sapulce dod piekrišanu šāda darījuma slēgšanai, izvērtējot valdes sniegtās ziņas par konkrēto darījumu. Lēmuma pieņemšanā nedrīkst piedalīties tie sabiedrības valdes un padomes locekļi, kuru pašu vai ar kuriem saistīto personu personiskās intereses konkrētajā jautājumā saduras ar sabiedrības interesēm. Ja nav ievērota aprakstītā kārtība, sabiedrības slēgtais darījums ar saistīto personu atzīstams par spēkā neesošu.⁵⁵

Prasībās, kas izriet no kapitālsabiedrības darījumiem ar saistītām personām prasītājs var būt kapitālsabiedrības kreditors, savukārt atbildētāji – kapitālsabiedrība un tās amatpersonas, ja kapitālsabiedrība ar saistītajām personām noslēgusi tāds tiesiskus darījumus, kas samazina kreditora iespēju saņemt saistību izpildi no kapitālsabiedrības. Tāpat prasītājs var būt pati kapitālsabiedrība, savukārt atbildētāji – tās sabiedrības amatpersonas, kuras apstrīdamo darījumu noslēgušas. Galvenais

⁵³ Komerclikums, 184.¹ pants, <https://likumi.lv/ta/id/5490#p184.1>

⁵⁴ Komerclikums, 184.² panta pirmā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/5490#p184.2>

⁵⁵ Komerclikums, 184.² pants, <https://likumi.lv/ta/id/5490#p184.2>

prasījums visbiežāk varētu būt darījuma atzīšana par spēkā neesošu. Šādas prasības var būt pamatotas ar Komerclikuma 184.¹ un 184.² pantu.

Tādas dalībnieku sapulces lēmuma apstrīdēšana, kurā lemts jautājums par darījuma slēgšanu ar saistīto personu un kurā piedalījies darījuma slēgšanā ieinteresētais dalībnieks, tādējādi pārkāpjot balsstiesību ierobežojumu, arī ir Ekonomisko lietu tiesas kompetencē, bet šāda prasība iesniedzama, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļas 11. punktu (prasības par kapitālsabiedrības dalībnieku (akcionāru) sapulces lēmumiem).

Saskaņā ar Komerclikuma 221. pantu un 283. pantu dalībniekiem ir tiesības iepazīties ar informāciju par visiem darījumiem, kurus sabiedrība slēgusi ar saistītajām personām (šīs tiesības nav aprobežotas tikai ar informāciju par netipiskiem darījumiem). Informācija dalībniekiem sniedzama dalībnieku sapulcē un valdei nav tiesību to nesniegt. Ievērojot Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļas 7. punkta gramatisko formulējumu, Ekonomisko lietu tiesai nav piekritīgas sabiedrības dalībnieku prasības sniegt informāciju par darījumiem ar saistītajām personām, jo šādas prasības nav uzskatāmas par izrietošām no kapitālsabiedrības darījumiem ar saistītām personām.

Arī zaudējumu piedziņas prasības, kad valdes vai padomes loceklis, kurš bijis ieinteresēts darījuma noslēgšanā, piedalījies lēmuma pieņemšanā par darījuma slēgšanu ar saistītu personu, nav piekritīgas Ekonomisko lietu tiesai. Šādas prasības pamatojamas ar Komerclikuma 169. pantu un ir piekritīgas vispārējās jurisdikcijas tiesai. Tomēr atbilstoši Civilprocesa likuma 24. panta 1.² daļā noteiktajam, ja izskatāmā lieta ietver prasījumu, kas ir savstarpēji saistīts ar prasījumu lietā, kura ir piekritīga Ekonomisko lietu tiesai, lietu izskata Ekonomisko lietu tiesa. Ja prasība būtu par sabiedrības un saistītās personas darījuma apstrīdēšanu un tā saturētu arī blakus prasījumu sniegt informāciju par darījumiem ar saistītām personām un/vai prasījumu par zaudējumu piedziņu no valdes vai padomes locekļa, tad tā būtu izskatāma Ekonomisko lietu tiesā.

Tiesu prakses piemēri prasībai par darījumiem ar saistītām personām Komerclikuma izpratnē.

- Lieta Nr. C33594518. Prasītāja SIA A cēla prasību pret personu B par pilnvarojuma līguma atzīšanu par spēkā neesošu un zaudējumu atlīdzības piedziņu. Prasītāja norādīja, ka atbildētājs, kurš bija prasītājas valdes loceklis, prasītājas vārdā pats ar sevi noslēdzis pilnvarojuma līgumu par valdes priekšsēdētāja pienākumu veikšanu un noteicis sev ikmēneša atalgojumu 4200 *euro*. Prasītāja norādīja, ka sabiedrības dalībnieku sapulce nav akceptējusi šāda līguma slēgšanu un šādā veidā atbildētājs pārkāpis gan Komerclikuma normas, gan SIA A statūtus. Atbildētājs iesniedza pretprasību par neizmaksātās atlīdzības piedziņu. Ar Rīgas rajona tiesas 2019. gada 30. septembra spriedumu prasība daļā atstāta bez izskatīšanas, pārējā daļā noraidīta, pretprasība noraidīta. Ar Rīgas apgabaltiesas 2020. gada 30. oktobra spriedumu prasība daļā atstāta bez izskatīšanas, pārējā daļā noraidīta, pretprasība noraidīta. Prasība daļā atstāta bez izskatīšanas, tiesai secinot, ka sabiedrība nebija tiesīga uzsākt tiesas procesu pret bijušo valdes locekli, iekams par to nebija lēmuši dalībnieki. Pretprasība noraidīta, tiesai atzīstot, ka, parakstot pilnvarojuma līgumu par atlīdzības noteikšanu sev, atbildētājs pārkāpis SIA A statūtu nosacījumus.
- Lieta Nr. C68447419. Prasītājs, persona A, cēla prasību pret SIA B par naudas piedziņu, SIA B cēla tiesā pretprasību pret personu A par darījuma

atzīšanu par spēkā neesošu un pienākuma uzlikšanu atdot kustamu mantu. Faktiskie apstākļi – persona A bija viens no SIA B valdes locekļiem, kā arī SIA B darba ņēmējs uz darba līguma pamata. Starp personu A kā darbinieku un SIA B, kuras vārdā rīkojās persona A kā valdes loceklis, tika noslēgta vienošanās pie darba līguma. Šī vienošanās paredzēja SIA B pienākumu izmaksāt atlaišanas pabalstu piecu mēnešalgu apmērā personai A, ja SIA B atlaiž personu A no darba. Darba līgums starp pusēm tika izbeigts pēc SIA B iniciatīvas, personai A neizturot pārbaudes laiku. Persona A cēla tiesā prasību par vienošanās izpildi un kompensācijas izmaksu, savukārt SIA B cēla pretprasību par vienošanās atzīšanu par spēkā neesošu un pienākuma uzlikšanu atdot kustamu mantu. Ar Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2020. gada 18. augusta spriedumu prasība noraidīta, bet pretprasība apmierināta. Tiesa atzina, ka persona A vienošanās noslēgšanas laikā bija atzīstama par SIA B saistīto personu, ka vienošanās tika noslēgta, neievērojot normatīvajos aktos noteiktās prasības, t. i., SIA B padome vai dalībnieku sapulce nebija akceptējusi tās noslēgšanu. Izskatot personas A apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesa ar 2021. gada 23. marta spriedumu prasību noraidīja, savukārt pretprasību apmierināja.

2.7.2. Darījumi ar saistītām personām Finanšu instrumentu tirgus likuma izpratnē

Finanšu instrumentu tirgus likuma 1. panta ceturtajā daļā noteikts, ka šī likuma izpratnē izmantojama tā saistītās personas definīcija, kas ietverta starptautiskajos grāmatvedības standartos (Eiropas Komisijas regulas Nr. 1126/2008, ar ko pieņem vairākus starptautiskās grāmatvedības standartus saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes regulu (EK) Nr. 1606/2002 pielikums 24. SGS). Atbilstoši 24. Starptautiskajā grāmatvedības standartā noteiktajam puse ir saistīta ar uzņēmumu, ja:

- a) Tieši vai netieši ar vienu vai vairākiem starpniekiem:
 - i) puse kontrolē, tiek kontrolēta vai atrodas kopīgā kontrolē ar uzņēmumu (tai skaitā mātesuzņēmumu, meitasuzņēmumu un citiem koncerna meitasuzņēmumiem);
 - ii) pusei ir līdzdalība uzņēmumā, kas ļauj tai īstenot būtisku ietekmi uzņēmumā, vai;
 - iii) pusei ir kopīga kontrole pār uzņēmumu;
- b) puse ir uzņēmuma asociētais uzņēmums (kā noteikts 28. SGS *Ieguldījumi asociētajos uzņēmumos*);
- c) puse ir kopuzņēmums, kurā uzņēmums ir kopuzņēmuma dalībnieks (sk. 31. SGS *Līdzdalība kopuzņēmumos*);
- d) puse ir sabiedrības vai tās mātesuzņēmuma galvenā vadības personāla loceklis;
- e) puse ir tuvs ģimenes loceklis jebkurai privātpersonai, uz ko attiecināms a) vai d) apakšpunkts;
- f) puse ir sabiedrība, ko kontrolē, kopīgi kontrolē vai kas atrodas būtiska d) un e) apakšpunktā minēto personu ietekmē, vai kurai šādā sabiedrībā tieši vai netieši pieder būtiskas balsstiesības ar jebkuras d) un e) apakšpunktā minētās privātpersonas starpniecību, vai;
- g) puse ir pēcnodarbinātības pabalstu plāns uzņēmuma vai jebkura uzņēmuma, kas ir uzņēmuma saistītā puse, darbinieku pabalstiem.

Saistīto pušu darījums ir resursu, pakalpojumu vai pienākumu nodošana starp saistītajām pusēm neatkarīgi no tā, vai tiek ņemta maksa.

Privātpersonai tuvi ģimenes locekļi ir tie ģimenes locekļi, kuri varētu ietekmēt vai kurus varētu ietekmēt šī persona darījumos ar uzņēmumu. Tie var būt:

- a) privātpersonas dzīvesbiedrs/dzīvesbiedre un bērni;
- b) privātpersonas dzīvesbiedra/dzīvesbiedres bērni; un
- c) privātpersonas vai privātpersonas dzīvesbiedra/dzīvesbiedres apgādājamie.⁵⁶

Finanšu instrumentu tirgus likums neskar ikvienu darījumu, kuru kapitālsabiedrība slēdz ar saistīto personu. Atbilstoši Finanšu instrumentu tirgus likumā noteiktajam īpaša kārtība paredzēta tiem darījumiem, kurus sabiedrība slēdz ar saistītajām personām un kuri atzīstami par netipiskiem darījumiem (darījumi, kas nav slēgti kapitālsabiedrības parasti veicamās komercdarbības ietvaros vai neatbilst parastajiem tirgus nosacījumiem⁵⁷), vai nozīmīga apjoma darījumiem (vērtība ir vismaz 10 % no sabiedrības pamatkapitāla vai pašu kapitāla, ja vien sabiedrības statūtos nav noteiktas stingrākas prasības⁵⁸).

Finanšu instrumentu tirgus likuma subjekti netipiskus un nozīmīga apjoma darījumus ar saistītajām personām slēdz Komerclikumā noteiktajā kārtībā par darījumu slēgšanu ar saistīto personu atbilstoši Finanšu instrumentu tirgus likuma 59.¹ panta nosacījumiem. Biržā kotētajās sabiedrībās papildu padomes vai akcionāru sapulces saskaņojumam darījuma izvērtēšanā var tikt iesaistīta arī revīzijas komiteja.⁵⁹

Finanšu instrumentu tirgus likums paredz informāciju par saistīto personu darījumiem publiskot uzreiz pēc darījuma noslēgšanas vai netipiska darījuma gadījumā – ne vēlāk kā dienā, kad saņemta padomes (akcionāru sapulces) piekrišana darījuma slēgšanai. Publiskošanas prasība ir attiecināma uz trīs saistīto personu darījumu veidiem:

- 1) nozīmīga apjoma darījumi;⁶⁰
- 2) netipiski darījumi;⁶¹
- 3) meitassabiedrības darījumi ar mātesabiedrības saistītajām personām, ja šie darījumi vienlaikus ir gan nozīmīga apjoma, gan netipiski darījumi.⁶²

Tiesu informācijas sistēmā un portālā manas.tiesas.lv nav pieejama tiesu prakse lietās par darījumiem ar saistītām personām Finanšu instrumentu tirgus likuma izpratnē.

2.8. Prasības, kas izriet no uzņēmumu pārejas un sabiedrības reorganizācijas, izņemot darbinieku prasījumus

2.8.1. Prasības, kas izriet no uzņēmumu pārejas

Atbilstoši Komerclikuma 20. panta pirmajā daļā noteiktajam, ja uzņēmums vai tā patstāvīga daļa pāriet citas personas īpašumā vai lietošanā, uzņēmuma ieguvējs

⁵⁶ Komisijas regula (EK) Nr. 1126/2008, ar ko pieņem vairākus starptautiskos grāmatvedības standartus saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes regulu (EK) Nr. 1606/2002, 03.11.2008., 24. Starptautiskā grāmatvedības standarta 9. punkts.

⁵⁷ Finanšu instrumentu tirgus likums, 59.¹ panta otrā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/81995#p59.1>

⁵⁸ Finanšu instrumentu tirgus likums, 59.¹ panta septītā un astotā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/81995#p59.1>

⁵⁹ Finanšu instrumentu tirgus likums, 59.¹ panta piektā un sestā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/81995#p59.1>

⁶⁰ Finanšu instrumentu tirgus likums, 59.¹ panta desmitā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/81995#p59.1>

⁶¹ Turpat.

⁶² Finanšu instrumentu tirgus likums, 59.¹ panta divpadsmitā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/81995#p59.1>

atbild par visām uzņēmuma vai tā patstāvīgās daļas saistībām. Tomēr par tām saistībām, kuras radušās pirms uzņēmuma vai tā patstāvīgās daļas pārejas citas personas īpašumā vai lietošanā un kuru izpildes termiņš vai nosacījums iestājies piecu gadu laikā pēc uzņēmuma pārejas, uzņēmuma nodevējs un uzņēmuma ieguvējs atbild solidāri.⁶³

No minētās normas izriet, ka uzņēmuma pārejas noteikumu mērķis ir novērst situācijas, kurās komercsabiedrība tiek „iztīrīta” no aktīviem, neatstājot kreditoriem cerības saņemt savu samaksu. Tas nozīmē, ka līdz ar uzņēmuma aktīviem – materiālām un nemateriālām vērtībām – uzņēmuma ieguvējam pāriet atbildība par saistībām, lai tādā veidā pasargātu gan kreditorus, gan darbspēku (darbiniekus) no uzņēmuma pārejas izraisītām negatīvām sekām. Proti, kreditors var celt prasību pēc izvēles – vai nu pret uzņēmuma nodevēju (pārdevēju), vai ieguvēju. Likums nosaka, ka pušu vienošanās, kas pretēja iepriekš minētajam, nebūs spēkā attiecībā pret trešajām personām (Komerclikuma 20. panta trešā daļa).⁶⁴ Komerclikuma 20. panta mērķis ir kreditoru interešu aizsardzība gadījumos, kad parādnieks ar uzņēmuma pāreju citai personai mēģina izvairīties no saistību izpildes pret kreditoriem. Komerclikuma 20. panta regulējuma mērķis ir trešo personu aizsardzība, tā regulē nevis uzņēmuma pāreju kā tādu, bet gan rezultātu – atbildības sadalījumu pret trešajām personām.⁶⁵ Kā tas nepārprotami norādīts tiesību normā, Ekonomisko lietu tiesas kompetencē neietilpst uzņēmēja nodevēja darbinieku prasības pret uzņēmuma ieguvēju par darba samaksas un tai pielīdzināmu maksājumu piedziņu. Šādas prasības skatāmas vispārējās jurisdikcijas tiesā.

Uzņēmuma pāreju faktiski konstatēt var būt ļoti sarežģīti, jo to var veidot neskaitāmu tiesisku darījumu virknes, piemēram, nekustamie īpašumi tiek atsavināti ar vienu līgumu, kustamā manta – ar citu līgumu, prasījuma tiesības pret parādniekiem ar vēl citu līgumu utt. Kā atzīts tiesību doktrīnā, uzņēmuma pāreja jāklasificē “pēc pārejas fakta un rezultāta, nevis pēc pārejas formas”.⁶⁶ Augstākā tiesa ir definējusi apstākļu kopumu, kurus konstatējot iespējams secināt, ka notikusi uzņēmuma pāreja. Tie ir: darbinieku pāriešana darbā pie ieguvēja, pamatlīdzekļu un krājumu nodošana, saglabāta uzņēmuma atrašanās vieta un juridiskā adrese, bankas saistību pārņemšana, atsavinātājas sabiedrības valdes locekļa pāriešana pie ieguvēja.⁶⁷

Ievērojot iepriekš minēto, no uzņēmuma pārejas izrietošas prasības varētu būt, piemēram, kreditora prasība, ar kuru lūgts atzīt uzņēmuma pāreju; kreditora prasība pret uzņēmuma ieguvēju par tādas saistības izpildi, kuru uzņēmuma ieguvējs pārņēmis no uzņēmuma nodevēja uzņēmuma pārejā; uzņēmuma ieguvēja prasība pret parādnieku par tādas saistības izpildi, kura ar uzņēmuma pāreju no uzņēmuma nodevēja pārgājusi uzņēmuma ieguvējam.

Ievērojot faktu, ka kreditora prasība pret uzņēmuma ieguvēju, kā arī uzņēmuma ieguvēja prasība pret parādnieku, visticamāk, izriet no civiltiesiska darījuma, tad šādām prasībām atkarībā no konkrētās situācijas un prasības pamata būtu piemērojams vai nu Komerclikuma 406. pantā noteiktais trīs gadu noilguma termiņš, vai arī Civillikuma 1895. pantā noteiktais desmit gadu noilguma termiņš.

⁶³ Komerclikums, 20. panta pirmā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/5490#p20>

⁶⁴ Senāta 2017. gada 9. novembra spriedums lietā Nr. C33355814, SKC-340/2017.

⁶⁵ Lošmanis A., Prasības, kas izriet no uzņēmuma pārejas un sabiedrības reorganizācijas, Jurista Vārds, 01.12.2020., Nr. 48 (1158).

⁶⁶ Strupiņš A., Komerclikuma komentāri. A daļa. Komerccarbības vispārīgie noteikumi (1.–73. panti). Rīga: A. Strupiņa juridiskais birojs, 2003, 264, 115. lpp.

⁶⁷ Senāta 2017. gada 9. novembra spriedums lietā Nr. C33355814, SKC-340/2017.

Lai arī Komerclikuma 20. panta regulēšanas priekšmets ir kreditoru aizsardzība uzņēmuma pārejas gadījumā un šī norma neregulē uzņēmuma nodevēja un uzņēmuma ieguvēja savstarpējās tiesiskās attiecības, tomēr, raugoties no Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļas 8. punkta gramatiskā formulējuma, arī tiesiskās attiecības, kas pastāv starp uzņēmuma nodevēju un uzņēmuma ieguvēju, būtu uzskatāmas par izrietošām no uzņēmuma pārejas. Ņemot vērā minēto faktu, kā arī Ekonomisko lietu tiesas izveides mērķi, būtu loģiski, ja arī prasības, kuras pastāv starp uzņēmuma nodevēju un uzņēmuma ieguvēju un kuras tieši saistītas ar uzņēmuma pārejas darījumiem, skatītu Ekonomisko lietu tiesa, jo arī tās ir sarežģītas prasības, kuras prasa specifiskas zināšanas.

Tiesu prakses piemēri prasībām, kas izriet no uzņēmuma pārejas.

- Lieta Nr. C30438416. Maksātnespējīgās SIA A maksātnespējas procesa administrators cēla prasību pret SIA B ar trešo personu C par saistību izpildi. Prasības pieteikumā norādīts, ka prasītājas saimnieciskā darbība bija saistīta ar vieglo automašīnu iznomāšanu. Tiesiskā darījumā SIA A atsavināja SIA B 13 no 14 sev piederošajām automašīnām. Prasītājs uzskatīja, ka notikusi uzņēmumu pāreja, jo arī SIA B saimnieciskās darbības veids bija auto iznomāšana, kā arī gan SIA A, gan SIA B vienīgais darbinieks bija persona C. Prasības summu veidoja pieteikto kreditoru prasījumu kopsumma. Ar Madonas rajona tiesas 2018. gada 23. janvāra spriedumu prasība noraidīta. Spriedumā norādīts, ka citā lietā jau tikusi apmierināta prasītājas maksātnespējas procesa administratora prasība par zaudējumu piedziņu no SIA A bijušā valdes locekļa, līdz ar to prasībai šajā lietā vairs nav likumīga pamata un tiesai nav jāvērtē, vai notikusi uzņēmuma pāreja. Ar Vidzemes apgabaltiesas 2018. gada 29. oktobra spriedumu prasība noraidīta, apelācijas instances tiesai pievienojoties pirmās instances tiesas sprieduma argumentiem. Spriedumā norādīts, ka nav pamatota prasībā ietvertā norāde, ka notikusi uzņēmuma pāreja. Secināts, ka uzņēmuma nodevējs nevar būt prasītājs kreditoru prasījumos pret uzņēmumu un, tā kā kreditori administratoru nav pilnvarojusi iesniegt tiesā šādu prasību, tad tam šajā lietā nav prasījuma tiesību. Ar Senāta 2020. gada 20. aprīļa spriedumu Vidzemes apgabaltiesas spriedums atcelts. Senāts par nepareizu atzinis Vidzemes apgabaltiesas secinājumu, ka administratoram šajā lieta nav prasījuma tiesību, norādot, ka administrators prasību nav cēlis kreditoru vārdā, bet gan maksātnespējīgās prasītājas vārdā. Senāts norādīja, ka apgabaltiesa nav pamatojusi savu secinājumu, ka uzņēmuma pāreja nav notikusi. Ar Vidzemes apgabaltiesas 2020. gada 24. septembra spriedumu prasība pilnībā apmierināta. Tiesa konstatēja, ka notikusi uzņēmuma pāreja un piedzina no SIA B zaudējumus maksātnespējīgās SIA A labā.
- Lieta Nr. C33355814. Maksātnespējīgās SIA A maksātnespējas procesa administrators cēla prasību pret SIA B un personu C par saistību izpildi uzņēmuma pārejas gadījumā. Prasībā norādīts, ka persona C (bijušais SIA A dalībnieks) atsavinājis savas SIA A kapitāla daļas Krievijas pilsonim personai D. Personai D nekad nav bijusi izsniegta uzturēšanās atļauja Latvijā vai jebkurā citā Šengenas zonas valstī. Neilgi pirms tam personas C sieva nodibinājusi SIA B, kura saimniecisko darbību veic turpat, kur to darīja SIA A. SIA B izmanto visu to pašu tehniku un iekārtas, ko izmantoja SIA A. Visi SIA A darbinieki pārgājuši strādāt SIA B, kā arī saimnieciskās darbības veids ir identisks. Prasītājs lūdza atzīt, ka notikusi

uzņēmuma pāreja, un solidāri no SIA B un personas C piedzīt zaudējumus, kas ir ekvivalenti kreditoru prasījumu kopsummai. Ar Aizkraukles rajona tiesas 2015. gada 17. augusta spriedumu prasība noraidīta. Tiesa secināja, ka uzņēmuma pāreja nav notikusi, SIA B ir pierādījusi, ka tā iegādājās no SIA A tās pamatlīdzekļus. Darījumu, ar kuru persona C pārdeva savas SIA A kapitāla daļas personai D, tiesa atzina par tiesisku. Ar Zemgales apgabaltiesas 2015. gada 26. novembra spriedumu prasība apmierināta pilnīgi. Tiesa secināja, ka jau pirms persona C pārdeva kapitāla daļas personai D, visi SIA A pamatlīdzekļi bijuši pārdoti SIA B. Tiesa atzina, ka ir notikusi uzņēmuma pāreja. Solidāru piedziņu no SIA B un personas C atzina par iespējamu, piemērojot Komerclikuma 169. pantu. Ar Augstākās tiesas 2017. gada 9. novembra spriedumu Zemgales apgabaltiesas spriedums atcelts. Spriedumā secināts, ka apelācijas instances tiesa nav nošķīrusi uzņēmuma pārejas institūtu un ar to saistītās tiesiskās sekas no komercsabiedrības valdes locekļa atbildības. Tāpat norādīts, ka Zemgales apgabaltiesa spriedumā nav vērtējusi sabiedrībai nodarīto zaudējumu esības faktu un apmēru, vien aprobežojusies ar prasītāja norādīto kreditoru prasījumu summu. Ar Zemgales apgabaltiesas 2018. gada 26. februāra spriedumu prasība noraidīta pilnīgi. Spriedumā atzīts uzņēmuma pārejas fakts, atzītas SIA A tiesības vērsties pret SIA B par zaudējumu piedziņu. Norādīts, ka prasītājam nav pamata vērsties pret personu C, jo tas nav uzņēmuma pārejas subjekts. Tiesa norādīja, ka prasītājs nav pierādījis prasījuma summu.

2.8.2. Prasības, kas izriet no kapitālsabiedrības reorganizācijas

Kā noteikts Komerclikuma 334. pantā, komercsabiedrību var reorganizēt apvienošanas, sadalīšanas vai pārveidošanas ceļā.⁶⁸ Reorganizācijas process var tieši skart gan pašu iesaistīto sabiedrību, gan to dalībnieku, gan arī kreditoru intereses. Minētais nozīmē, ka prasībās, kas izriet no kapitālsabiedrības reorganizācijas, lietas dalībnieki var būt jebkuras reorganizācijas procesā iesaistītās kapitālsabiedrības, to dalībnieki, amatpersonas, kreditori, revidenti.

Lai secinātu, vai prasība izriet no reorganizācijas procesa, jāņem vērā, ka tai jābūt vērstai uz tādu subjekta tiesību un interešu aizskāruma novēršanu, kurš tieši saistīts ar reorganizācijas procesu un tā īstenošanu.⁶⁹ Šādas prasības varētu būt:

1. reorganizācijā iesaistītās sabiedrības dalībnieka, valdes vai padomes locekļa prasība par reorganizācijas atzīšanu par spēkā neesošu (Komerclikuma 346. pants);
2. pievienojamās, sadalāmās vai pārveidojamās sabiedrības dalībnieka prasība par apmaiņas koeficienta vai piemaksas apmēra noteikšanu (Komerclikuma 346. panta piektā un sestā daļa);
3. pievienojamās, sadalāmās vai iegūstošās sabiedrības kreditoru prasības par nodrošinājumu (Komerclikuma 345. panta trešā, ceturtā, piektā daļa);
4. sabiedrības, tās dalībnieku vai kreditoru prasības par zaudējumu piedziņu pret reorganizācijā iesaistīto sabiedrību padomes locekļiem, valdes locekļiem vai personālsabiedrības biedriem ar pārstāvības tiesībām (Komerclikuma 352. pants);

⁶⁸ Komerclikums, 334. panta pirmā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/5490#p334>

⁶⁹ Lošmanis A., Prasības, kas izriet no uzņēmuma pārejas un sabiedrības reorganizācijas, Jurista Vārds, 01.12.2020., Nr. 48 (1158).

5. sabiedrības, tās dalībnieku vai kreditoru prasības par zaudējumu piedziņu pret revidentu, kurš sniedzis atzinumu par reorganizācijas līguma projektu, ja pēdējā vainas dēļ pirmajiem radušies zaudējumi (Komerclikuma 340., 341., 342. pants);
6. pievienojamās, sadalāmās vai pārveidojamās sabiedrības dalībnieka prasība pret iegūstošo sabiedrību par viņa daļu atpirkšanu (Komerclikuma 353. pants) u. c.

Tātad prasības, kas izriet no kapitālsabiedrības reorganizācijas sevī var ietvert visdažādākos prasījumus. Par dalībniekiem šādās lietās var būt liels personu loks. Ievērojot minēto, arī noilguma termiņi atkarībā no konkrētā prasījuma šādās lietās var būt dažādi.

Tiesu prakses piemērs prasībai, kas izriet no uzņēmuma reorganizācijas.

- Lieta Nr. C04322612. Persona A (prasījuma tiesības iegūtas uz cesijas līguma pamata) cēlis tiesā prasību pret maksātnespējīgo SIA B un personu C par zaudējumu piedziņu un piedziņas vēršanu uz atsavināto īpašumu. Faktiskie apstākļi – starp SIA D un MSIA B noslēgts reorganizācijas līgums. SIA D tika reorganizēta sadalīšanas veidā. Reorganizācijas līguma pielikumā bija noteikts, kādu SIA D mantu reorganizācijas rezultātā iegūst SIA D. Prasībā norādīts, ka persona C, kas bija MSIA B un SIA D valdes loceklis, bez tiesiska pamata izņēma no SIA D kases skaidru naudu, lai arī reorganizācijas līgums neparedzēja, ka MSIA B tiek nodota arī SIA D skaidrā nauda. Prasītāja ieskatā šādā veidā atbildētāji nodarījuši zaudējumus SIA D, kuri tiem jāatlīdzina solidāri. Prasībā lūgts noteikt, ka piedziņas neiespējamības gadījumā piedziņa vēršama uz nekustamajiem īpašumiem un sabiedrību kapitāla daļām, kuras persona C pēc strīda rašanās uzdāvinājusi savam dēlam. Ar Rīgas apgabaltiesas 2013. gada 22. aprīļa spriedumu prasība apmierināta daļēji. Nolemts piedzīt no personas C par labu prasītājam zaudējumus, noteikts, ka piedziņas neiespējamības gadījumā to iespējams vērst pret īpašumiem un kapitāla daļām, kurus persona C uzdāvināja savam dēlam. Noraidīta prasība daļā par zaudējumu piedziņu no MSIA B. Ar Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2014. gada 23. decembra spriedumu prasība noraidīta pilnīgi. Spriedumā norādīts, ka atbildētājiem nav konstatējams solidāras atbildības pamats, katra atbildību vērtē atsevišķi. Atzīts, ka reorganizācijas līguma mērķis ir aptvēris arī visas skaidrās naudas pārrakstīšanu uz MSIA B vārda. Ar Senāta 2017. gada 2. novembra spriedumu Civillietu tiesas palātas spriedums atcelts. Senāts atzinis par pareizu prasītāja kasācijas sūdzībā norādīto argumentu, ka skaidra nauda neietilpa reorganizācijas līgumā uzskaitītajā nodalāmās mantas sastāvā. Atzinis par pamatotu apelācijas instances tiesas secinājumu, ka prasības pret katru no atbildētājiem celtas uz dažādiem pamatiem, līdz ar to nav iespējams piemērot solidāru atbildību. Ar Rīgas apgabaltiesas 2018. gada 25. jūnija lēmumu prasītājs aizstāts ar tā tiesību pārņēmēju – personu F. Ar Rīgas apgabaltiesas 2018. gada 20. septembra spriedumu prasība apmierināta. Secināts, ka skaidra nauda no kases nav izņemta uz reorganizācijas līguma pamata, bet gan bez jebkāda tiesiska pamata. Lietā atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību.

2.9. Prasības, kas izriet no līgumsaistībām starp būvniecības procesa dalībniekiem, tai skaitā ar apakšuzņēmējiem, attiecībā uz tādas otrās un trešās grupas būves būvniecību, kuras realizācijai nepieciešama būvatļauja, izņemot atsevišķas viena dzīvokļa vai divu dzīvokļu dzīvojamās mājas un ar to funkcionāli saistīto būvju būvniecību

Civilprocesa likuma grozījumu anotācijā norādīts, ka Ekonomisko lietu tiesas kompetencē nododamas tādas lietas, kas izriet no Būvniecības likuma 19. pantā noteiktā atbildības sadalījuma un konkretizētajiem atbildības aspektiem. Anotācijā uzsvērts, ka “Ekonomisko lietu tiesas kompetences apjoms ir caurskatāms tieši caur Būvniecības likuma 19. pantā minētajiem atbildības veidiem”, tostarp ar tiem jauninājumiem, kas izrietēs no plānotajām izmaiņām saistībā ar likumprojektu “Grozījumi Būvniecības likumā” (Nr. 574/Lp13).⁷⁰

2021. gada 19. maijā spēkā stājušies Būvniecības likuma grozījumi, ar kuriem būvniecības procesa dalībnieku uzskaitījums izslēgts no 19. panta un iekļauts 1. panta 15. punktā. Atbilstoši Būvniecības likuma 1. panta 15. punktam būvniecības procesa dalībnieki ir būvniecības ierosinātājs, būvprojekta izstrādātājs, būvdarbu veicējs, autoruzraudzības veicējs, būvuzraudzības veicējs vai būvekspertīzes veicējs.⁷¹ Ar minētajiem grozījumiem Būvniecības likuma 19. pants būtībā sadalīts un izveidoti trīs jauni panti: 19.¹ pants – Būvniecības ierosinātāja pienākumi un atbildība, 19.² pants – Citu būvniecības procesa dalībnieku pienākumi un atbildība, 19.³ pants – Būvspeciālista profesionālie pienākumi.

Kritēriji, lai lieta būtu piekritīga Ekonomisko lietu tiesai, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļas 9. punktu:

1. strīds pastāv starp būvniecības procesa dalībniekiem (Būvniecības likuma 1. panta 15. punkta izpratnē);
2. prasība izriet no līgumsaistībām (šis kritērijs saprotams plašākā nozīmē, t. i., Ekonomisko lietu tiesā iespējams vērsties gan par līguma nosacījumu pārkāpumiem, gan arī par tādu būvniecību reglamentējošu normatīvu aktu pārkāpšanu, kas līgumā tieši nav norādīts, bet jebkurā gadījumā ir attiecināms uz būvniecības procesu);
3. strīds pastāv par otrās un trešās grupas būves, kuras realizācijai nepieciešama būvatļauja, būvniecību (būvju iedalījums atrodams Ministru kabineta noteikumu Nr. 500 “Vispārīgie būvnoteikumi” 4. punktā un 1. pielikumā).

Jāatzīmē, ka ar būvniecību ir saprotama visu veidu būvju projektēšana un būvdarbi, proti, būvniecības procesa sastāvdaļa, darbi, kurus veic būvlaukumā vai būvē, lai radītu būvi, novietotu iepriekš izgatavotu būvi vai tās daļu, pārbūvētu, atjaunotu, restaurētu, iekonservētu, nojauktu būvi vai ierīkotu inženiertīklu.⁷² Ekonomisko lietu tiesas kompetencē neietilpst prasības, kas izriet no līgumsaistībām starp būvniecības procesa dalībniekiem, piemēram, saistībā ar individuālās ģimenes mājas, lauku mājas, vasarnīcas, dārza mājas u. tml., vai arī savienotas (dvīņu un rindu) mājas, kā arī ar šo māju funkcionāli saistīto būvju, piemēram, palīgēku (pie

⁷⁰ Likumprojekta “Grozījumi Civilprocesa likumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija). Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/0/D72C8C962BFBDD40C22584EB002FA93A?OpenDocument>, aplūkots 08.07.2021.

⁷¹ Būvniecības likums, 1. panta 15. punkts, <https://likumi.lv/ta/id/258572#p1>

⁷² Miļevska K., Feldmane O., Ekonomisko lietu tiesas kompetence būvniecības lietās, Jurista Vārds, 01.12.2020., Nr. 48 (1158).

dzīvojamām mājām uzbūvētas saimniecības ēkas, individuālās garāžas, siltumnīcas, pagrabi, nojumes), kā arī ceļu, ceļu pievada, inženierkomunikāciju būvju, tostarp, piemēram, žoga būvniecību.⁷³

Tiesu prakses piemēri prasībām, kas izriet no līgumsaistībām starp būvniecības procesa dalībniekiem.

- Lieta Nr. C68433717. VAS “Valsts nekustamie īpašumi” cēla prasību pret MSIA A par parāda un zaudējumu piedziņu, MSIA A cēlusi pretprasību pret VAS “Valsts nekustamie īpašumi” par zaudējumu piedziņu. Prasībā norādīts, ka starp prasītāju un atbildētāju noslēgts līgums par būvdarbu veikšanu – ražošanas ēkas pārbūvi, teātra telpu ierīkošanu un saimniecības ēku nojaukšanu Miera ielā 58A, Rīgā, kā arī vairākas papildvienošanās. Atbildētāja sistemātiski kavējusi būvdarbu izpildi un nav pildījusi no līguma izrietošās saistības. Prasītāja vienpusēji atkāpusies no līguma. Prasības summu veido līgumsods, izmaksas atbildētājas nekvalitatīvi veikto darbu novēršanai un zaudējumi, kas izpaudušies kā būvdarbu sadārdzinājums. Pretprasībā atbildētāja lūdz piedzīt no prasītājas zaudējumus, ko veido bankas atmaksātās garantijas, neapmaksātie rēķini, negūtā peļņa un nokavējuma procenti. Ar Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2018. gada 2. augusta spriedumu prasība apmierināta, pretprasība noraidīta. Tiesa atzina, ka prasītāja pamatoti un tiesiski atkāpusies no līguma, līdz ar to ir tiesīga vērsties pret atbildētāju ar prasību par zaudējumu piedziņu. Ar Rīgas apgabaltiesas 2019. gada 11. janvāra lēmumu atbildētāja MSIA A aizstāta ar AS D. Ar Rīgas apgabaltiesas 2020. gada 22. decembra spriedumu daļēji apmierināta gan prasība, gan pretprasība. Apgabaltiesa norādīja, ka prasītāja vienpusēji atkāpšanos no līguma pamatojusi ar diviem līguma punktiem, par tiesisku un pamatotu atzīstot atkāpšanos no līguma tikai uz viena punkta pamata. Norādīja, ka prasītāja nav pilnībā pierādījusi līgumsoda apmēru. Atzina par pamatotu atbildētājas pretprasību daļā par neapmaksāto darbu samaksas piedziņu, kā arī par ieturētās garantijas naudas neatgriešanu.
- Lieta Nr. C30453918. Pilnsabiedrība “Nacionālā būvkompaniju apvienība” cēla prasību pret Latvijas valsti Kultūras ministrijas personā par parāda piedziņu. Starp valsts aģentūru “Jaunie “Trīs brāļi”” un prasītāju noslēgts līgums par Latvijas Nacionālās bibliotēkas būvdarbu veikšanu. Valsts aģentūra “Jaunie “Trīs brāļi”” reorganizācijas rezultātā pievienota Kultūras ministrijai. Prasībā norādīts, ka atbildētāja nepamatoti neizmaksājusi prasītājai samaksu par padarītajiem darbiem vairāk nekā deviņus miljonus *euro*. Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2019. gada 1. marta spriedumu prasība apmierināta daļēji. Tiesa secināja, ka līgumā puses vienojušās par atlīdzības korekciju, mainoties izmaksām. Norādīja, ka atbildētāja darbus ir pieņēmusi, bet samaksu atbilstoši līgumā noteiktajam nav veikusi. Ar Rīgas apgabaltiesas 2019. gada 4. oktobra spriedumu prasība noraidīta. Tiesa konstatēja, ka prasījumam daļā ir iestājies noilgums. Norādīja, ka prasītājai, slēdzot līgumu ar atbildētāju, vajadzēja paredzēt visus iespējamus riskus, tostarp tādus, kas saistīti ar inflāciju, deflāciju, būvniecības izmaksu izmaiņām un to sekām. Ar Senāta

⁷³ Miļevska K., Feldmane O., Ekonomisko lietu tiesas kompetence būvniecības lietās, Jurista Vārds, 01.12.2020., Nr. 48 (1158).

2020. gada 18. jūnija spriedumu Rīgas apgabaltiesas spriedums atcelts. Senāts neatzina par pamatotu apelācijas instances tiesas secinājumu, ka prasījumam daļā iestājies noilgums. Norādīja, ka tiesa nav vērtējusi, kas līguma izpratnē uzskatāms par “ieturējuma naudu”, nav vērtēts, kādā apmērā tā izmaksāta uzņēmējam, vai ieturējums veikts pamatoti. Ar Rīgas apgabaltiesas 2020. gada 17. decembra spriedumu prasība noraidīta. Tiesa noraidīja prasītājas argumentus par līguma speciālo noteikumu nepareizu iztulkošanu, kā rezultātā nepareizi aprēķināta atlīdzība par izpildītajiem darbiem. Noraidīja prasītājas argumentu, ka atbildētāja nav izpildījusi maksājuma saistību – ieturēto un neizmaksāto līgumcenas daļu.

2.10. Prasības par konkurences tiesību pārkāpumiem

2.10.1. Konkurences tiesību pārkāpumi

Līguma par Eiropas Savienības darbību (turpmāk – LESD) 101. panta pirmajā daļā noteikts, ka ir aizliegti kā nesaderīgi ar iekšējo tirgu visi nolīgumi uzņēmumu starpā, uzņēmumu apvienību lēmumi un saskaņotas darbības, kas var iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm un kuru mērķis vai sekas ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci iekšējā tirgū.⁷⁴ LESD 102. pants noteic, ka vienam vai vairākiem uzņēmumiem, kam ir dominējošs stāvoklis iekšējā tirgū vai būtiskā tā daļā, šāda stāvokļa ļaunprātīga izmantošana ir aizliegta kā nesaderīga ar iekšējo tirgu un tiktāl, ciktāl tā var iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm.⁷⁵

Konkurences likuma 11. panta pirmajā daļā noteikts, ka ir aizliegtas un kopš noslēgšanas brīža spēkā neesošas tirgus dalībnieku vienošanās, kuru mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana Latvijas teritorijā.⁷⁶ Savukārt Konkurences likuma 13. pants noteic dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizliegumu.⁷⁷ Minētās Konkurences likuma normas ieviestas ar 2016. gada 15. jūnija grozījumiem Konkurences likumā, lai nodrošinātu Latvijas konkurences tiesību normu harmonizāciju ar Eiropas Savienības normatīvajiem aktiem.

Lietu par konkurences tiesību pārkāpumos radušos zaudējumu atlīdzināšanu izskatīšanas kārtība reglamentēta Civilprocesa likuma 30.⁶ nodaļā.

Jurisdikcijas jautājums bieži vien būs pirmais jautājums lietās par konkurences tiesību pārkāpumiem. Piemēram, ja prasība par zaudējumu piedziņu par konkurences tiesību pārkāpumu izriet no Eiropas Komisijas pārkāpuma lēmuma, prasītājs var būt Latvijas komercsabiedrība, savukārt atbildētājs – ārvalsts komercsabiedrība vai otrādi. Šādā situācijā aktuāls būs jautājums, vai prasību var celt Ekonomisko lietu tiesā. Regulas Nr. 1215/2012 7. panta 2. punktā noteikts, ka personu, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, var iesūdzēt citā valstī par lietām, kas attiecas uz neatļautu darbību vai kvazideliktu, – tās vietas tiesās, kur iestājies vai var iestāties notikums, kas rada kaitējumu.⁷⁸ Tātad, ja konkurences tiesību pārkāpums uzskatāms par deliktu un notikums, kurš rada kaitējumu, iestājies Latvijā, šāda prasība ir piekritīga Ekonomisko lietu tiesai.

⁷⁴ Līgums par Eiropas Savienības darbību (konsolidētā versija), Oficiālais Vēstnesis C326, 26.10.2012., pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>

⁷⁵ Turpat.

⁷⁶ Konkurences likums, 11. panta pirmā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/54890#p11>

⁷⁷ Konkurences likums, 13. pants, <https://likumi.lv/ta/id/54890#p13>

⁷⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes regula Nr. 1215/2012 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās, Oficiālais Vēstnesis, 20.12.2012.

Civilprocesa likuma 250.⁶⁹ pantā noteikts, ka prasībās par zaudējumu piedziņu par konkurences tiesību pārkāpumu no jauna nav jāpierāda konkurences tiesību fakts, kas konstatēts ar spēkā stājušos Konkurences padomes lēmumu vai spēkā stājušos tiesas spriedumu.⁷⁹ Šādā situācijā var rasties neskaidrības par to, kā rīkoties situācijā, ja Konkurences padomes lēmums pārsūdzēts administratīvā procesa kārtībā. Konkurences likuma 24.¹ pantā noteikts, ka Konkurences padomes lēmuma pārsūdzēšana neaptur tā izpildi, izņemot lēmumu daļā par soda uzlikšanu.⁸⁰ Ņemot vērā iepriekš minēto, var secināt, ka Konkurences padomes lēmuma pārsūdzēšana administratīvā procesa kārtībā nav apstākļi, kura dēļ pilnīgi noteikti apturama tiesvedība prasībā par zaudējumu piedziņu civilprocesuālajā kārtībā, tomēr šo lēmumu pieņemt ir tikai tiesas kompetence, izvērtējot visus konkrētās lietas apstākļus.

Civilprocesa likuma 250.⁶⁹ pantā nav atsauces uz Eiropas Komisijas lēmumu, ar kuru konstatēts konkurences tiesību pārkāpums kā pamats atbrīvošanai no pierādīšanas. Tomēr Regulas Nr. 1/2003 16. pants nosaka vienādu kopienas konkurences tiesību aktu piemērošanu, kas sevī ietver aizliegumu dalībvalstīm pieņemt lēmumus, kas ir pretrunā ar Eiropas Komisijas lēmumu. Dalībvalstis arī nedrīkst pieņemt lēmumus, kas varētu būt pretrunā Eiropas Komisijas iespējamam lēmumam lietā, ko tā ir uzsākusi, bet nav pabeigusi.⁸¹

Konkurences pārkāpuma rezultātā radīto zaudējumu atlīdzināšanas kārtība noteikta Konkurences likuma 21. pantā, kurā ar 2016. gada 12. maija grozījumiem transponēti Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas par atsevišķiem noteikumiem, kuri valstu tiesībās reglamentē zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem (2014/104/ES) nosacījumi. Persona, kura konkurences tiesību pārkāpuma dēļ cietusi zaudējumus, ir tiesīga prasīt šo zaudējumu atlīdzināšanu.⁸² Zaudējumu aprēķins atkarīgs no konkrētajā lietā konstatētā konkurences tiesību pārkāpuma veida. Konkurences likuma 21. panta trešajā daļā noteikts – ja pārkāpums izpaužas kā karteļa vienošanās, tiek prezumēts, ka pārkāpums radījis kaitējumu, cenu paaugstinot par 10 procentiem, ja vien netiek pierādīts pretēji.⁸³ Pārējos gadījumos zaudējumu apmēra pierādīšanas pienākums gulstas uz prasītāju. Ja konkurences tiesību pārkāpuma radīto zaudējumu apmēru praktiski nav iespējams noteikt vai ir pārmērīgi grūti precīzi noteikt, tiesa nosaka zaudējumu apmēru, pamatojoties uz lietā esošajiem pierādījumiem.⁸⁴

Konkurences likuma 20. panta pirmā daļa noteic, ka lietas par šā likuma un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumu un zaudējumu atlīdzināšanu izskata Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesa. Atsauces uz Ekonomisko lietu tiesu Konkurences likumā nav. Civilprocesa likuma grozījumu anotācijā norādīts, ka viena no Ekonomisko lietu tiesai piekritīgajām lietu kategorijām ir arī prasības par zaudējumu atlīdzināšanu par konkurences tiesību pārkāpumiem.⁸⁵ Tādējādi šobrīd pastāv situācija, kad Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļas 10. punkts (vispārējā tiesību norma) lietās par konkurences tiesību pārkāpumiem piekritību nosaka

⁷⁹ Civilprocesa likums, 250.⁶⁹ panta pirmā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/50500#p250.69>

⁸⁰ Konkurences likums, 27.¹ pants, <https://likumi.lv/ta/id/54890#p27.1>

⁸¹ Padomes Regula (EK) 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti līguma 81. un 82. pantā, Oficiālais Vēstnesis L001, 04.01.2003.

⁸² Konkurences likums, 21. panta pirmā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/54890#p21>

⁸³ Konkurences likums, 21. panta trešā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/54890#p21>

⁸⁴ Konkurences likums, 21. panta pirmā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/54890#p21>

⁸⁵ Likumprojekta “Grozījumi Civilprocesa likumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija).

Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/0/D72C8C962BFBDD40C22584EB002FA93A?OpenDocument>, aplūkots 08.07.2021.

Ekonomisko lietu tiesai, savukārt Konkurences likuma 20. panta pirmā daļa (speciālā tiesību norma) paredz, ka lietas par konkurences tiesību pārkāpumiem ir piekritīgas Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesai. Nav pieejama informācija, kādēļ normatīvie akti šobrīd satur atšķirīgu regulējumu attiecībā uz piekritību lietām par konkurences tiesību pārkāpumiem. Aprakstītie apstākļi nedrīkstētu radīt situāciju, kad viena vai otra tiesa atsaka pieņemt prasības pieteikumu par konkurences tiesību pārkāpumiem. Normatīvais regulējums konkrētajā jautājumā būtu pilnveidojams, izslēdzot šo faktiski dublējošo kompetences regulējumu.

Prasības par konkurences tiesību pārkāpumiem var izrietēt ne tikai no Konkurences likuma. Piemēram, Komerclikuma 171. pants noteic konkurences aizliegumu attiecībā uz sabiedrības valdes locekļiem.

Noilguma termiņš prasībām par konkurences tiesību pārkāpumu nosakāms atkarībā no izdarītā pārkāpuma veida, kā arī ņemot vērā faktu, kad konkurences tiesību pārkāpums beidzies un prasītājs uzzinājis par pārkāpumu, par viņam radītajiem zaudējumiem un pārkāpēja identitāti (Konkurences likuma 21.⁴ panta pirmā daļa).

Tiesu prakses piemēri prasībām par zaudējumu piedziņu par konkurences tiesību pārkāpumu.

- Lieta Nr. C40128313. SIA A cēla prasību pret pašvaldības SIA B un Ventspils domi par zaudējumu un atlīdzības par morālā kaitējuma nodarīšanu piedziņu. Prasītāja nodarbojās ar ūdens skaitītāju uzstādīšanu un nomaiņu Ventspils pilsētā. Ventspils pašvaldība pieņēma saistošos noteikumus, kuri radīja PSIA B būtiskas priekšrocības attiecīgā pakalpojuma sniegšanā. Ar Konkurences padomes lēmumu PSIA B sodīta par konkurences tiesību ierobežošanu. SIA A prasībā norādīja, ka tai nodarīti zaudējumi un morālais kaitējums, kas izpaužas kā nomelnošana un nepatiesu ziņu izplatīšana par prasītāju. Tiesas sēdē pirmās instances tiesā prasītāja atsauc prasību daļā par morālā kaitējuma kompensācijas piedziņu. Ar Ventspils tiesas 2014. gada 6. augusta spriedumu izbeigta tiesvedība daļā par morālā kaitējuma kompensāciju, pārējā daļā prasība noraidīta. Tiesa norādīja, ka prasītāja nav pierādījusi zaudējumu esību. Ar Kurzemes apgabaltiesas 2015. gada 25. februāra spriedumu prasība apmierināta daļēji. Tiesa norādīja, ka nav pamata zaudējumu solidārai piedziņai, un noraidīja prasību daļā pret Ventspils pilsētas domi. Zaudējumus no PSIA B piedzina mazākā apmērā, nekā bija lūgts prasībā. Izskatot PSIA B kasācijas sūdzību, Augstākā tiesa ar 2016. gada 30. septembra spriedumu apelācijas instances tiesas spriedumu atcēla. Spriedumā norādīts, ka apelācijas instances tiesa nav noskaidrojusi strīda izšķiršanai nepieciešamos faktiskos apstākļus, kā arī tās secinājumi par prasītāja hipotētiskajiem un faktiskajiem zaudējumiem nav apstiprināti ar lietā esošajiem pierādījumiem. Ar Kurzemes apgabaltiesas 2017. gada 13. jūnija spriedumu prasība noraidīta. Tiesa norādīja, ka prasītājs kā zaudējumus prasības pieteikumā ir definējis negūto peļņu, taču tās aprēķinu nav pierādījis. Ar Senāta 2019. gada 9. aprīļa spriedumu Kurzemes apgabaltiesas spriedums atcelts. Senāts norādīja, ka apelācijas instances tiesa atzinusi par pierādītu atbildētājas prettiesisko rīcību un prasītājas tiesības prasīt zaudējumu atlīdzību, bet prasību noraidījusi tā iemesla dēļ, ka prasītāja līdz tiesisku pierādījumu ticamības pakāpei nav pierādījusi zaudējumu apmēru. Atsaucās uz ES tiesību normām un norādīja, ka konkurences pārkāpuma gadījumā nav iespējams noteikt vienīgo un patieso zaudējumu apmēru, bet jānosaka visprecīzākās iespējamās aplēses. Ar Zemgales apgabaltiesas 2021. gada 27. maija spriedumu prasība apmierināta daļēji. Tiesa norādīja, ka prasītāja atrautās peļņas apmērā nav iekļāvusi vai ir

nepamatoti samazinājusi savus izdevumus, mākslīgi palielinot negūtās peļņas apmēru. Par pamatu zaudējumam aprēķinam ņēma prasītājas finanšu rādītājus un grāmatvedības dokumentus. Lietā iesniegta kasācijas sūdzība. Ar Senāta 2021. gada 8. decembra lēmumu lietā atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību.

- Lieta Nr. C69264118. SIA A cēla prasību pret SIA B atzīt darījumus par tādiem, kas noslēgti prasītāja vārdā, un nodot gūto ienākumu prasītājam. Prasībā norādīts, ka prasītājas galvenais darbības veids ir kravu pārvadājumi pa autoceļiem. Persona C bija prasītājas dalībnieks un valdes loceklis, kurš nodibināja SIA B, kuras darbības veids arī ir kravu pārvadājumi pa autoceļiem. Prasītāja uzskatīja, ka persona C pārkāpusi konkurences aizliegumu, lūdza visus atbildētājas slēgtos darījumus atzīt par noslēgtiem ar prasītāju un atdot prasītājai visu atbildētājas peļņu. Ar Kurzemes rajona tiesas 2018. gada 23. novembra spriedumu prasība noraidīta. Prasības noraidīšanu tiesa pamatoja ar faktu, ka ir spēkā stājies spriedums citā lietā, kurā prasītāja piedzinusi zaudējumus no personas C kā prasītājas valdes locekļa, kurš pārkāpis konkurences aizliegumu. Ar Kurzemes apgabaltiesas 2019. gada 17. jūlija spriedumu prasība noraidīta. Apgabaltiesa spriedumā norādīja – ja konstatēts, ka sabiedrības valdes loceklis pārkāpis konkurences aizliegumu, tad sabiedrībai ir divas iespējas – prasīt zaudējumu atlīdzību no paša valdes locekļa vai arī prasīt, lai attiecīgā valdes locekļa slēgtie darījumi tiktu atzīti par sabiedrības slēgtiem. Norādīja, ka šīs tiesības ir alternatīvas, t. i., izlietojot vienu, zūd tiesības pielietot otru.

2.10.2. Negodīga konkurence

Atbilstoši Konkurences likuma 18. panta otrajā daļā noteiktajam par negodīgu konkurenci uzskatāmas darbības, kurās tiek pārkāpti normatīvie akti vai godīgas saimnieciskās darbības paražas un ir radusies vai varētu rasties konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana.⁸⁶ Minētās normas trešajā daļā norādītas tādas darbības, kas uzskatāmas par negodīgas konkurences īstenošanu. Tās ir:

1. cita tirgus dalībnieka (eksistējoša, savu darbību izbeiguša vai reorganizēta) likumīgi lietota nosaukuma, atšķirības zīmju un citu pazīmju izmantošana vai atdarināšana, ja tas var maldināt attiecībā uz tirgus dalībnieka identitāti;
2. cita tirgus dalībnieka ražotās vai realizētās preces nosaukuma, ārējā izskata, marķējuma vai iepakojuma atdarināšana, preču zīmes izmantošana, ja tas var maldināt attiecībā uz preces izcelsmi;
3. nepatiesas, nepilnīgas vai izkropļotas informācijas izplatīšana par citu tirgus dalībnieku vai tā darbiniekiem, kā arī par šā tirgus dalībnieka ražoto vai realizēto preču saimniecisko nozīmi, kvalitāti, izgatavošanas veidu, īpašībām, daudzumu, noderīgumu, cenām, to veidošanas un citiem noteikumiem, kas var šim tirgus dalībniekam nodarīt zaudējumus;
4. cita tirgus dalībnieka komercnoslēpumu ietverošas informācijas iegūšana, izmantošana vai izplatīšana bez tā piekrišanas;
5. cita tirgus dalībnieka darbinieku ietekmēšana ar draudiem vai uzpirkšana, lai radītu priekšrocības savai ekonomiskajai darbībai, tādējādi nodarot šim tirgus dalībniekam zaudējumus.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, persona, kuras tiesības un tiesiskās intereses negodīgi īstēnotas konkurences rezultātā aizskartas, ir tiesības celt tiesā prasību pret

⁸⁶ Konkurences likums, 18. panta otrā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/54890#p18>

personu, kura īstenojusi negodīgu konkurenci. Prasījumi šādās prasībās, ņemot vērā Konkurences likuma 18. panta trešo daļu, var būt dažādi. Piemēram, prasības par zaudējumu piedziņu (lieta Nr. C33670516 (SKC-15/2021), lieta Nr. C29206608 (SKC-111/2018)), prasības par preču zīmju negodīgas izmantošanas pārtraukšanu un autortiesību pārkāpuma pārtraukšanu (lieta Nr. C30474319 (CA-1332-20/6)) u. c.

Tiesu prakses piemēri prasībās par negodīgu konkurenci.

- Lieta Nr. C30718716. SIA A cēla prasību pret SIA B par pienākuma uzlikšanu pārtraukt un aizliegt izmantot preču zīmi. Prasītāja norādīja, ka tā izstrādājusi preču zīmi, kuru vairākus gadus arī izmantojusi, veicot savu saimniecisko darbību, bet nav reģistrējusi. Norādīja, ka atbildētāja reģistrējusi divas preču zīmes (vārdisko preču zīmi un logo), kas, prasītājas ieskatā, pieder viņai. Prasītāja šo preču zīmju reģistrāciju pirms prasības celšanas tiesā apstrīdēja Rūpnieciskā īpašuma apelācijas padomē. Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2017. gada 13. jūnija spriedumu prasība noraidīta. Tiesa spriedumā norādīja, ka prasītāja preču zīmes atbildētājai ir atsavinājusi ar pirkuma līgumu. Ar Rīgas apgabaltiesas 2018. gada 9. maija spriedumu prasība noraidīta. Apgabaltiesa pievienojās motivācijai pirmās instances tiesas spriedumā .
- Lieta Nr. C29387415. AS “Latvijas Neatkarīgā Televīzija” cēla prasību pret VSIA “Latvijas Televīzija” par autortiesību un negodīgas konkurences aizlieguma pārkāpumu. Prasītāja norādīja, ka tā jau vairākus gadus no rītiem pārraida raidījumu “900 sekundes”, savukārt atbildētāja sākusī pārraidīt raidījumu “Rīta Panorāma”. Prasītāja norādīja, ka atbildētāja kopē tās raidījuma formātu, samazinot prasītājas auditoriju. Lūdza atzīt autortiesības uz raidījuma formātu, uzlikt atbildētājai pienākumu slēgt ar prasītāju licences līgumu, piedzīt zaudējumus, konstatēt negodīgas konkurences aizlieguma pārkāpumu. Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2017. gada 9. februāra spriedumu prasība noraidīta. Spriedumā secināts, ka raidījuma formāts nav atzīstams par autortiesību objektu. Norādīts, ka prasītājas raidījuma koncepts ir tipisks rīta ziņu formāts. Norādīja, ka atbildētāja jau pirms “Rīta Panorāmas” pārraidījusi līdzīgus rīta ziņu raidījumus. Atzina par nepamatotu prasījumu par pienākuma uzlikšanu noslēgt licences līgumu. Tiesa spriedumā vērtēja abu televīzijas kanālu skatījumu, reklāmas apjomu u. c. faktus, secinot, ka atbildētājai tie turpina augt, kamēr prasītājai krītas. Secināja, ka nav konstatējams konkurences pārkāpums. Prasītāja pārsūdzēja spriedumu daļā, ar kuru noraidīta prasība par konkurences aizlieguma pārkāpuma konstatēšanu un zaudējumu piedziņu. Ar Latgales apgabaltiesas 2017. gada 29. novembra spriedumu prasība noraidīta. Apgabaltiesa pievienojās pirmās instances tiesas secinājumam, ka abiem raidījumiem ir tipisks rīta ziņu formāts. Secināja, ka raidījuma formāta pārņemšana vai neatļauta izmantošana nav notikusi. Norādīja, ka nepastāv priekšnoteikumu konkurences tiesību pārkāpuma konstatēšanai, līdz ar to nav pamata konstatēt zaudējumus. Ar Senāta 2020. gada 30. jūnija spriedumu apelācijas instances tiesas spriedums atstāts negrozīts.
- Lieta Nr. C04102614. SIA A cēla prasību pret SIA B par negodīgas konkurences pārkāpuma konstatēšanu un zaudējumu piedziņu. Prasībā lūgts arī atsaukt nepatiesās ziņas. Prasītāja norādīja, ka tās saimnieciskā darbība ir saistīta ar bīstamo atkritumu savākšanu un pārstrādi, savukārt atbildētāja ir uzskatāma par konkurējošo uzņēmumu, kas nodarbojies ar

negodīgu konkurenci – izplatījis nepatiesu un izkropļotu informāciju par prasītāju masu medijos, kā arī Rīgas domes Mājokļa un vides departamenta Vides pārvaldes amatpersonām. Prasītāja norādīja, ka šo informāciju izplatījis atbildētājas valdes loceklis, persona D. Ar Kurzemes apgabaltiesas 2014. gada 22. maija spriedumu prasība noraidīta. Tiesa secināja, ka persona D ir atbildētājas darbinieks, nevis amatpersona. Atzina, ka persona D sniedzis medijiem savu personīgo viedokli, nav pārstāvējis atbildētāju. Atzina par nepierādītu prasītājas prasījumu par negodīgas konkurences konstatēšanu. Ar Kurzemes apgabaltiesas 2017. gada 5. aprīļa spriedumu prasība noraidīta. Apelācijas instances tiesa atzina par pareizu pirmās instances tiesas spriedumā pausto motivāciju. Norādīja uz apstākļiem, kādēļ atbildētājas darbinieka viedokli nevar uzskatīt par nepatiesu, nepilnīgu vai izkropļotu. Lietā atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību.

- Lieta Nr. C29206608. SIA A cēla prasību pret SIA B, personu C, personu D un personu F par zaudējumu piedziņu. SIA A un SIA B ir komersanti ar identisku saimnieciskās darbības veidu. Personas C, D un F ir prasītājas bijušie darbinieki un valdes locekļi. Starp prasītāju un šīm personām noslēgtas vienošanās par komercnoslēpuma neizpaušanu. Ar Konkurences padomes lēmumu konstatēts, ka atbildētāja savā darbībā izmanto prasītājas komercnoslēpumu saturošu informāciju. Prasītāja konstatēja, ka persona C, persona D un personas F meita ir kļuvušas par atbildētājas dalībniecēm. Norādīja, ka ar atbildētāju prettiesiskajām darbībām prasītājai nodarīti zaudējumi. Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2010. gada 28. janvāra spriedumu prasība noraidīta. Tiesa secināja, ka personas C, D un F nav izpaudušas prasītājas komercnoslēpumu laikā, kad bija darba attiecībās ar prasītāju. Tiesa atzina par spēkā neesošiem darba līgumos iekļautos punktus par komercnoslēpuma neizpaušanu pēc darba tiesisko attiecību beigām. Tiesa konstatēja, ka SIA B ir jāatbild par konkurences tiesību pārkāpumu, bet atzina par nepierādītu prasītājas zaudējumu aprēķinu. Ar Rīgas apgabaltiesas 2012. gada 20. jūnija spriedumu prasība noraidīta. Apgabaltiesa pievienojās pirmās instances tiesas spriedumā paustajai motivācijai. Atzina konkurences pārkāpuma faktu, bet norādīja, ka prasītāja pati varēja novērst zaudējumu iestāšanos, darba līgumos iekļaujot normatīvajiem aktiem atbilstošus punktus par komercnoslēpuma neizpaušanu pēc darba tiesisko attiecību izbeigšanās. Ar Augstākās tiesas 2015. gada 27. februāra spriedumu Rīgas apgabaltiesas spriedums atcelts pilnīgi. Spriedumā norādīts, ka apelācijas instances tiesa nepareizi interpretējusi Darba likuma 84. pantu, kā arī nav skaidrojusi, kādēļ, izslēdzot solidarās atbildības iespējamību, nav vērtēta iespēja zaudējumus piedzīt tikai no viena atbildētāja – SIA B. Ar Rīgas apgabaltiesas 2016. gada 15. marta spriedumu prasība noraidīta. Tiesa secināja, ka personas C, D un F nav izpaudušas prasītājas komercnoslēpumu. Ar Augstākās tiesas 2018. gada 25. maija spriedumu Rīgas apgabaltiesas spriedums atcelts. Spriedumā norādīts, ka apelācijas instances tiesa lietu nav izskatījusi pēc būtības uz prasības pieteikumā un apelācijas sūdzībā ietverto argumentu pamata. Puses lietā noslēdza izlīgumu un ar Rīgas apgabaltiesas 2019. gada 20. septembra lēmumu tiesvedība lietā izbeigta.

2.11. Lietas par kapitālsabiedrības dalībnieku (akcionāru) sapulces lēmumiem

Dalībnieku sapulces lēmumu apstrīdēšanas pamati ietverti Komerclikuma 217. pantā, savukārt akcionāru sapulces lēmumu apstrīdēšanas pamati – Komerclikuma 286., 287. un 288. pantā.

Komerclikuma 217. panta pirmajā daļā noteikts, ka tiesa, pamatojoties uz dalībnieka, valdes vai padomes locekļa prasību, var atzīt dalībnieku lēmumu par spēkā neesošu, ja šāds lēmums vai tā pieņemšanas procedūra ir pretrunā ar likumu vai statūtiem vai pieļauti būtiski pārkāpumi sapulces sasaukšanā vai lēmuma pieņemšanā, tai skaitā ir pārkāptas dalībnieka tiesības saņemt informāciju šā likuma 214. pantā noteiktajā kārtībā, piedalīties vai balsot sapulcē.⁸⁷

Komerclikuma 286. panta pirmajā daļā noteikti kritēriji akcionāru sapulces lēmuma atzīšanai par spēkā neesošu:

1. tas ir pretrunā ar sabiedrības mērķiem, publiskajām interesēm vai labiem tikumiem;
2. tas aizskar trešo personu tiesības;
3. tas ir pretrunā ar likumu vai statūtiem;
4. pārkāpti likuma vai statūtu noteikumi par sapulces sasaukšanu vai ar to saistīto ziņu izsludināšanu;
5. akcionāram bija prettiesiski liegts piedalīties sapulcē;
6. akcionāram bija prettiesiski liegts iepazīties ar lēmumu projektiem, to akcionāru sarakstu, kuri piedalās sapulcē, vai akcionāru sapulces protokolu;
7. akcionāram bija nepamatoti atteikts sniegt viņa pieprasītās ziņas, ja tas būtiski ietekmēja viņa nostāju attiecīgajā jautājumā;
8. sapulcē nav ievēroti balsošanas noteikumi un tas ir būtiski ietekmējis balsošanas rezultātu vai nav ievēroti likuma noteikumi attiecībā uz nodoto balsu skaitu;
9. nav ievērotas šā likuma 284. panta trešajā daļā minētās prasības.⁸⁸

Prasītājs lietā par akcionāru sapulces lēmuma atzīšanu par spēkā neesošu atbilstoši Komerclikuma 287. pantam un konkrētās lietas faktiskajiem apstākļiem var būt kapitālsabiedrības akcionārs, valdes vai padomes loceklis.

Civilprocesa likuma 250.³⁰ pantā noteikts, ka Civilprocesa likuma 30.⁴ nodaļas kārtībā pieļaujams izskatīt prasības par šādu dalībnieku (akcionāru) lēmumu atzīšanu par spēkā neesošiem:

- a. lēmums par izmaiņām kapitālsabiedrības amatpersonu sastāvā (valde, padome, likvidators) vai valdes locekļu pārstāvības tiesībās;
- b. lēmums par izmaiņām pamatkapitāla apmērā;
- c. lēmums par grozījumu izdarīšanu statūtos;
- d. lēmums par kapitālsabiedrības darbības izbeigšanu, reorganizāciju vai koncerna līguma noslēgšanu, grozīšanu vai izbeigšanu.

Tas nozīmē, ka jebkādu cita satura dalībnieku (akcionāru) sapulču lēmumu apstrīdēšana nenotiek Civilprocesa likuma 30.⁴ nodaļas kārtībā un uz šādām prasībām nav attiecināmi minētās nodaļas nosacījumi. Tomēr, ņemot vērā, ka Ekonomisko lietu tiesas kompetence Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļas 11. punktā nav aprobežota ar Civilprocesa likuma 250.³⁰ pantā uzskaitītajiem dalībnieku sapulces lēmumiem,

⁸⁷ Komerclikums, 217. panta pirmā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/5490#p217>

⁸⁸ Komerclikums, 286. panta pirmā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/5490#p286>

Ekonomisko lietu tiesai piekrīt visi prasības pieteikumi par dalībnieku (akcionāru) sapulces lēmumiem.

Terminš prasības pieteikuma par dalībnieku (akcionāru) sapulces lēmuma atzīšanu par spēkā neesošu iesniegšanai tiesā ir trīs mēneši no dienas, kad persona uzzināja vai kad tai vajadzēja uzzināt par sapulces lēmumu, bet ne vēlāk kā gadu no sapulces norises dienas.⁸⁹ Judikatūrā nostiprināta atziņa, ka Civilprocesa likuma 30.⁴ nodaļas kārtībā izlietojamās prasības tiesības izlietošanai noteiktais prekluzīvais terminš nav pārtraucams, apturams vai atjaunojams, tādēļ tā nokavējums neatgriezeniski izbeidz prasības tiesību.⁹⁰ Par gadījumiem, kad tiesa tomēr pieņēmusi prasības pieteikumu, neievērojot prekluzīvā termiņa nokavējumu, judikatūrā norādīts – noraidot prasību termiņa nokavējuma dēļ, tiesa strīdīgo attiecību nevērtē un strīdīgās materiālo tiesību attiecības neizšķir.⁹¹

Civilprocesa likuma 250.³⁰ pantā norādīts, ka Civilprocesa likuma 30.⁴ nodaļas kārtībā skatāmas prasības pret kapitālsabiedrību par tās dalībnieku (akcionāru) sapulces lēmuma atcelšanu. Komerclikuma 288. panta trešajā daļā noteikts, ka prasība par akcionāru sapulces lēmuma atzīšanu par spēkā neesošu ceļama pret sabiedrību.⁹² Tātad, ja prasība ir par akciju sabiedrības akcionāru sapulces lēmuma atzīšanu par spēkā neesošu, kā atbildētājs prasības pieteikumā norādāma akciju sabiedrība. Arī gadījumā, ja prasība celta par sabiedrības ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) dalībnieku sapulces lēmuma atcelšanu, atbildētāja parasti ir pati sabiedrība.

Tiesu prakses piemēri prasībās par kapitālsabiedrības dalībnieku (akcionāru) lēmumiem.

- Lieta Nr. C73474319. Nepilngadīgās personas A likumiskā pārstāve persona B cēla prasību pret SIA C par dalībnieku sapulces lēmumu atzīšanu par spēkā neesošiem. Prasībā lūgts atcelt SIA C dalībnieku sapulces lēmumu, ar kuru mainīta SIA C valde, lūgts atcelt SIA C dalībnieku sapulces lēmumu, ar kuru grozīti SIA C statūti, kā arī lūgts piemērot pagaidu aizsardzības līdzekli – aizliegt atbildētājai atsavināt vai apgrūtināt tai piederošās AS G akcijas. Prasītāja, kā arī personas B un D ir apstiprinātas mantojuma tiesībās, un katra mantojusi arī 1/3 domājamās daļas no SIA C kapitāla daļām. Visas trīs līdzmantinieces ir ierakstītas SIA C dalībnieku reģistrā. Personas B un D ir pieņēmušas līdzmantinieku vairākuma lēmumus, ar kuriem mainīta SIA C valde un grozīti statūti. Prasītājai par dalībnieku sapulcēm, kurās pieņemti minētie lēmumi, netika paziņots. Prasītāja uzskatīja, ka visas trīs mantinieces ir SIA C kopdalībnieces. Ar Zemgales rajona tiesas 2019. gada 24. jūlija lēmumu apmierināts pieteikums par pagaidu aizsardzības līdzekļa piemērošanu. Ar Zemgales rajona tiesas 2019. gada 20. novembra spriedumu prasība apmierināta un noraidīts atbildētājas lūgums par pagaidu aizsardzības līdzekļa atcelšanu. Spriedumā norādīts, ka citā tiesvedībā tiek skatīta lieta par mantojuma sadali, kurā lūgts sadalīt arī SIA C kapitāla daļas. Tiesa norādīja, ka līdzmantinieku pieņemts lēmums nav uzskatāms par dalībnieku lēmumu Komerclikuma 216. panta izpratnē, tomēr par būtisku atzina faktu, ka izskatāmajā lietā ar apstrīdētajiem lēmumiem izlemti

⁸⁹ Komerclikums, 217. panta pirmā daļa, 288. panta pirmā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/5490#p217>, <https://likumi.lv/ta/id/5490#p288>

⁹⁰ Senāta 2017. gada 28. septembra rīcības sēdes lēmums lietā Nr. SKC-1751/2017.

⁹¹ Senāta 2018. gada 25. aprīļa spriedums lietā Nr. SKC-404/2018.

⁹² Komerclikums, 288. panta trešā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/5490#p288>

jautājumi, kas ietilpst dalībnieku sapulces kompetencē. Atzina par nepamatotu atbildētājas viedokli, ka no brīža, kad izsniegtas mantojuma apliecības, līdzmantinieces var SIA C dalībnieku sapulces kompetencē ietilpstošus jautājumus izlemt ar balsu vairākumu. Ar Senāta 2020. gada 14. aprīļa spriedumu, izskatot atbildētājas kasācijas sūdzību, Zemgales rajona tiesas spriedums atcelts daļā par pagaidu aizsardzības līdzekļa piemērošanu, pārējā daļā spriedums atstāts negrozīts. Senāts norādīja uz SIA C dalībnieku reģistru un secināja, ka līdzmantinieces atzīstamas par SIA C dalībniecēm, kuras SIA C kapitāla daļas lieto kā lietu kopību.

- Lieta Nr. C73469219. Persona A cēla prasību pret SIA B par SIA B dalībnieku sapulces lēmuma atzīšanu par spēkā neesošu. Prasībā lūgts atzīt par spēkā neesošu SIA B dalībnieku sapulces lēmumu, ar kuru apstiprināts SIA B gada pārskats. Prasībā norādīts, ka iespēja iepazīties ar SIA B gada pārskata projektu prasītājam dota tikai dienu pirms dalībnieku sapulces, kas esot nepietiekami, līdz ar to viņš dalībnieku sapulcē izlēma nepiedalīties. Ar Zemgales rajona tiesas 2019. gada 19. decembra spriedumu prasība noraidīta. Tiesa norādīja, ka SIA B ir divi dalībnieki, prasītājam pieder 33,36 % kapitāla daļu, savukārt personai C – 66,64 %. Tiesa secināja, ka SIA B ir pieļāvusi pārkāpumu, liedzot prasītājam laikus iepazīties ar SIA B gada pārskata projektu, tomēr atzina, ka šāda pārkāpuma dēļ nav pamata atzīt par spēkā neesošu SIA B dalībnieku sapulces lēmumu, jo nav pamata pieņēmumam, ka SIA B dalībnieku sapulces pieņemtais lēmums būtu citāds, ja procedūra būtu ievērota. Tiesa arī uzlika atbildētājai pienākumu nodrošināt iespēju prasītājam iepazīties ar visiem SIA B dokumentiem par 2018. gadu. Prasītājs iesniedza apelācijas sūdzību par spriedumu daļā, ar kuru noraidīta prasība, atbildētāja iesniedza apelācijas sūdzību par spriedumu daļā, ar kuru tam uzlikts pienākums nodrošināt prasītājam iespēju iepazīties ar visiem SIA B dokumentiem par 2018. gadu. Ar Zemgales apgabaltiesas 2020. gada 16. jūnija spriedumu prasītāja apelācijas sūdzība atzīta par nepamatotu. Atbildētāja apelācijas sūdzība atzīta par pamatotu, norādot, ka pirmās instances tiesa, uzliekot atbildētājam minēto pienākumu, pārkāpusi prasījuma robežas.

2.12. Pieteikumus par kredītiestāžu likvidāciju un maksātnespēju

Kredītiestāžu likvidācijas un maksātnespējas procesa nosacījumus reglamentē Kredītiestāžu likums un Civilprocesa likuma 47. nodaļa. Maksātnespējas likums kredītiestāžu likvidācijas un maksātnespējas lietās nav piemērojams. Kaut arī šīs kategorijas lietas iekļautas Ekonomisko lietu tiesas kompetencē, Civilprocesa likuma 364. pantā nav veiktas izmaiņas un šajā normā vēl joprojām norādīts, ka kredītiestādes maksātnespējas vai likvidācijas lietu izskata tiesa pēc kredītiestādes juridiskās adreses.⁹³ Tādējādi Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļa un 364. pants satur pretrunīgu piekritības regulējumu.

Kredītiestādes likvidācija var notikt trīs veidos:

1. Saskaņā ar kredītiestādes akcionāru sapulces lēmumu (pašlikvidācija).

Lēmumu par pašlikvidāciju pieņem kredītiestādes akcionāru sapulce. Par pieņemto lēmumu informē FKTK, kas vai nu atļauj kredītiestādei veikt

⁹³ Civilprocesa likums, 364. pants, <https://likumi.lv/ta/id/50500#p364>

pašlikvidācijas procesu, vai neatļauj. Kredītiestāde nav tiesīga pieņemt lēmumu par pašlikvidāciju, ja tai ir anulēta licence. Atbilstoši Kredītiestāžu likuma 129. panta 1.¹ daļai, ja FKTK konstatē pārkāpumus kredītiestādes pašlikvidācijas procesā, tā var iesniegt tiesā pieteikumu par kredītiestādes likvidāciju. Piemērs kredītiestādes pašlikvidācijai – FKTK 2018. gada 12. jūnijā pieņēma lēmumu atļaut AS “ABLV Banka” sākt pašlikvidācijas procesu. Tiesu praksē nav piemēru, kad FKTK konstatējusi pārkāpumus kredītiestādes pašlikvidācijas procesā un iesniegusi tiesā pieteikumu par kredītiestādes likvidāciju.

2. Saskaņā ar tiesas nolēmumu.

Pieteikumu tiesai par kredītiestādes likvidāciju var iesniegt FKTK (Civilprocesa likuma 366. pants), kas to var darīt divos gadījumos – ja kredītiestādei anulēta licence (Kredītiestāžu likuma 129. panta pirmā daļa) vai arī iepriekš aprakstītajā gadījumā, ja tiek konstatēti pārkāpumi kredītiestādes pašlikvidācijas procesā (Kredītiestāžu likuma 129. panta 1.¹ daļa). Ja FKTK tiesā iesniedz pieteikumu par kredītiestādes likvidāciju licences anulēšanas dēļ, galvenais dokuments, kas šādam pieteikumam ir pievienojams, ir Eiropas Centrālās bankas lēmums par licences anulēšanu. FKTK pēc saviem ieskatiem izraugās personas, kuru piedalīšanās kredītiestādes likvidācijā ir obligāta.

Piemērs kredītiestādes likvidācijas pieteikumam.

- Lieta Nr. C30489916. FKTK iesniedza tiesā AS “TRASTA KOMERCBANKA” likvidācijas pieteikumu. Pieteikums pamatots ar faktu, ka Eiropas Centrālā banka anulējusi AS “TRASTA KOMERCBANKA” licenci. Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2016. gada 14. marta spriedumu pieteikums apmierināts un AS “TRASTA KOMERCBANKA” atzīta par likvidējamu.

3. Maksātnespējas gadījumā.

Likvidācija maksātnespējas gadījumā notiek, ja maksātnespējas procesā tiesa pieņem lēmumu par bankrota procedūras sākšanu, jo sanācija nav iespējama.

Piemērs kredītiestādes maksātnespējas pieteikumam.

- Lieta Nr. C04523311. FKTK iesniedza tiesā AS “Latvijas Krājbanka” maksātnespējas pieteikumu. Pieteikumā bija norādīts, ka bankai apturēta finanšu pakalpojumu sniegšana un to nav iespējams atjaunot, jo bankas lielākajam akcionāram – “SNORAS Banka” Lietuvā – plānots piemērot bankrota procedūru. FKTK norādīja, ka AS “Latvijas Krājbanka” parādu saistības pārsniedz tās aktīvus un nav iespējams atjaunot AS “Latvijas Krājbanka” maksātnespēju un finansiāli stabilu darbību. Ar Rīgas apgabaltiesas tiesneša 2011. gada 13. decembra lēmumu ierosināta AS “Latvijas Krājbanka” maksātnespējas lieta un apķīlāta tās manta. 2011. gada 12. decembrī Rīgas dome iesniedza Rīgas apgabaltiesā AS “Latvijas Krājbanka” maksātnespējas pieteikumu, norādot, ka banka pret Rīgas domi nepilda saistības, kas izriet no pušu noslēgtā termiņnoguldījuma līguma. Abi pieteikumi apvienoti vienā lietā. Ar Rīgas apgabaltiesas 2011. gada 23. decembra spriedumu AS “Latvijas Krājbanka” pasludināta par maksātnespējīgu.

Pieteikumu par kredītiestādes maksātnespēju tiesā var iesniegt pati kredītiestāde (Kredītiestāžu likuma 140. panta pirmā daļa), kredītiestādes likvidators (Kredītiestāžu likuma 138. pants, 141. pants), administrators citā maksātnespējas procesā (Kredītiestāžu likuma 142. pants), kreditors vai kreditoru grupa, izņemot nodrošinātos kreditorus (Kredītiestāžu likuma 143., 144. pants), FKTK (Kredītiestāžu likuma 145. pants). Piemēram, iepriekš pieminētajā AS “TRASTA

KOMERCBANKA” likvidācijas procesā tika konstatēts, ka bankas aktīvi ir nepietiekami visu kreditoru prasījumu segšanai, un FKTK iesniedza tiesā bankas maksātnespējas pieteikumu.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 379. panta otrajai daļai un 380. panta otrajai daļai kredītiestāžu likvidācijas maksātnespējas lietās Ekonomisko lietu tiesas kompetencē ir arī sūdzību izskatīšana par maksātnespējas procesa administratora un likvidatora rīcību. Turklāt šādi pieteikumi skatāmi mutvārdu procesā. Tiesa var atzīt, ka sūdzība nav izskatāma bez kredītiestādes pārstāvju vai personu, kuru piedalīšanās likvidācijas vai maksātnespējas procesā ir obligāta, klātbūtnes un likt šīs personas atvest piespiedu kārtā. Neatrisināts ir jautājums, kā tiesai rīkoties, ja tā konstatē, ka sūdzību par likvidatora vai administratora rīcību nevar izskatīt bez iepriekš minēto personu klātbūtnes, bet šīs personas, piemēram, atrodas ārzemēs. Turklāt likums paredz, ka šādas sūdzības izskatāmas 15 dienu laikā pēc to saņemšanas.

Piemērs sūdzībai par likvidējamās kredītiestādes administratora/likvidatora rīcību.

- Lieta Nr. C30826916. SIA A iesniedza tiesā sūdzību par likvidējamās AS “TRASTA KOMERCBANKA” likvidatora, personas A, rīcību. Sūdzībā norādīts, ka no sūdzības iesniedzēja tika izkrāpta nauda, kas ieskaitīta kādas juridiskas personas AS “TRASTA KOMERCBANKA” bankas kontā. Dažādu kompetento iestāžu darbību dēļ sūdzības iesniedzējam piederošā nauda ar 2016. gada 28. septembra Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas lēmumu atzīta par noziedzīgi iegūtu un atdodamu sūdzības iesniedzējam. Prasītājs vērsās pie zvērināta tiesu izpildītāja, kurš nosūtīja likvidatoram rīkojumu par tiesas nolēmuma izpildi. AS “TRASTA KOMERCBANKA” likvidators atteicās atdot sūdzības iesniedzējam naudu un reģistrēja viņu kā AS “TRASTA KOMERCBANKA” kreditoru. Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2016. gada 30. decembra spriedumu sūdzība apmierināta, AS “TRASTA KOMERCBANKA” likvidatoram uzlikts pienākums izpildīt Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas spriedumu. Tiesa norādīja, ka likvidatora rīcība, paturot likvidējamās bankas aktīvos naudu, kas ar tiesas spriedumu atzīta par noziedzīgi iegūtu, pielīdzināma noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijai, integrējot līdzekļus atpakaļ ekonomikā.

EKONOMISKO LIETU TIESAS PROCESS KRIMINĀLLIETĀS

Likuma "Par tiesu varu" 29. pants

1.¹ daļa Civilprocesa likumā un Kriminālprocesa likumā noteiktu lietu izskatīšanai pirmajā instancē tiek izveidota Ekonomisko lietu tiesa, kura atrodas Rīgā un kuras darbības teritorija ir visa Latvijas Republikas teritorija.

Kriminālprocesa likuma 442. pants

1. daļa [...] Ekonomisko lietu tiesa izskata krimināllietas par noziedzīgiem nodarījumiem, kas paredzēti Krimināllikuma 73.¹ panta otrajā daļā, 79.² panta otrajā daļā, 195. pantā, 198. panta otrajā, trešajā vai ceturtajā daļā, 199. panta otrajā daļā, 320. panta trešajā vai ceturtajā daļā, 321. panta otrajā, trešajā vai ceturtajā daļā, 322. panta otrajā daļā, 323. panta otrajā vai trešajā daļā, 326.¹ panta otrajā daļā, 326.² panta otrajā daļā vai 326.³ panta otrajā daļā. Ekonomisko lietu tiesa izskata krimināllietu, ja persona saukta pie kriminālatbildības par vairākiem noziedzīgiem nodarījumiem, no kuriem smagākais vai kāds no smagākajiem noziedzīgajiem nodarījumiem ir piekritīgs izskatīšanai Ekonomisko lietu tiesai.

Ekonomisko lietu tiesai piekritīgas krimināllietas par noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti ar:

- 1) masveida iznīcināšanas ieroču izgatavošanas, glabāšanas, pārvietošanas, lietošanas un izplatīšanas finansēšanu, ja atbildība par to izriet no Krimināllikuma 73.¹ panta otrās daļas;
- 2) terorisma finansēšanu, ja atbildība par to izriet no Krimināllikuma 79.² panta otrās daļas;
- 3) noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu (Krimināllikuma 195. pants);
- 4) neatļauta labuma pieņemšanu, ja atbildība par to izriet no Krimināllikuma 198. panta otrās, trešās vai ceturtais daļas;
- 5) komerciālo uzpirkšanu, ja atbildība par to izriet no Krimināllikuma 199. panta otrās daļas;
- 6) kukuļņemšanu, ja atbildība par to izriet no Krimināllikuma 320. panta trešās vai ceturtais daļas;
- 7) kukuļa piesavināšanās, ja atbildība par to izriet no Krimināllikuma 321. panta otrās, trešās vai ceturtais daļas;
- 8) starpniecību kukuļošanā, ja atbildība par to izriet no Krimināllikuma 322. panta otrās daļas;
- 9) kukuļdošanu, ja atbildība par to izriet no Krimināllikuma 323. panta otrās vai trešās daļas;
- 10) tirgošanās ar ietekmi, ja atbildība par to izriet no Krimināllikuma 326.¹ panta otrās daļas;
- 11) prettiesiska labumu pieprasīšanu un pieņemšanu, ja atbildība par to izriet no Krimināllikuma 326.² panta otrās daļas;
- 12) prettiesiska labumu došanu, ja atbildība par to izriet no Krimināllikuma 326.³ panta otrās daļas.

Ja noziedzīgo nodarījumu kvalifikācija ir atbilstoša Ekonomisko lietu tiesas kompetencei, tai piekritīgas ir arī krimināllietas, kas tiek nodotas tiesai vienošanās apstiprināšanai, paātrinātā procesa kārtībā, procesā par piespiedu ietekmēšanas

līdzekļa piemērošanu juridiskajai personai, procesā par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu, kā arī procesā par noziedzīgi iegūtu mantu.

KRIMINĀLLIETU STATISTIKAS PĀRSKATS

Līdz 2022. gada 31. maijam Ekonomisko lietu tiesā saņemtās krimināllietas:

Kopā	Process par noziedzīgi iegūtu mantu	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija	Ar kukuļošanu saistīti noziedzīgi nodarījumi
410	271	117	22

Procesu par noziedzīgi iegūtu mantu virzība līdz 2022. gada 31. maijam

Kopā saņemtas ELT	Izskatītas sūdzības par iepazīšanos ar lietas materiāliem	Izskatītas lietas	Nosūtītas citai tiesai	Rīgas apgabaltiesas KLK izskatītas sūdzības par ELT lēmumiem
271	90	193 (142 gadījumos mantu atzīstot par noziedzīgi iegūtu, 51 gadījumā izbeidzot procesu par noziedzīgi iegūtu mantu)	9	99

Rīgas apgabaltiesas KLK izskatītās sūdzības un protesti procesos par noziedzīgi iegūtu mantu līdz 2022. gada 31. maijam

1.	Kriminālprocess Nr. 11816011618 KA04-0566-22/19	Ar Rīgas apgabaltiesas KLK 30.05.2022. lēmumu atcelts pilnīgi ELT 05.04.2022. lēmums, ar kuru tā izbeidza procesu par noziedzīgi iegūtu mantu un manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KLK par nepamatotiem atzina vairākus ELT argumentus un secinājumus. KLK norādīja, ka ELT lēmums pieņemts, vairāk balstoties uz pieņēmumiem, nevis vērtējot ar mantu saistītās personas pārstāvju iesniegtos pierādījumus kopumā un savstarpējā sakarībā ar procesa materiālos esošajām ziņām.
2.	Kriminālprocess Nr. 11816002619 KA04-0637-21/8	Ar Rīgas apgabaltiesas KLK 28.06.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 31.05.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KLK norādīja, ka pārsūdzētais lēmums ir tiesisks un pamatots.
3.	Kriminālprocess Nr. 15830017416 KA04-0641-21/8	Ar Rīgas apgabaltiesas KLK 26.07.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 10.05.2021. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu.
4.	Kriminālprocess Nr. 11270007019 KA04-730-21/11	Ar Rīgas apgabaltiesas KLK 23.11.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 08.07.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KLK norādīja, ka ELT ir rūpīgi analizējusi tās rīcībā esošos lietas materiālus un pareizi secinājusi arestētās naudas noziedzīgo izcelsmi.

5.	Kriminālprocess Nr. 11270009720 KA04-0682-21/6	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 28.08.2021. atcelts daļā ELT 07.06.2021. lēmums, ar kuru daļa arestētās mantas atzīta par noziedzīgi iegūtu, savukārt daļā process par noziedzīgi iegūtu mantu izbeigts. KKK atcēla ELT lēmumu daļā par procesa izbeigšanu. Norādīja, ka ar mantu saistītā persona nav pierādījusi mantas izcelsmes likumību. Atzina par nepamatotu ELT secinājumu, ka procesa virzītāja lēmums nesatur analīzi par līdzekļu izcelsmi.
6.	Kriminālprocess Nr. 11904006820 KA04-0656-21/22	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 01.10.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 04.06.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK norādīja, ka ir pilnīgi, vispusīgi un objektīvi izvērtējusi visus lietā esošos apstākļus, tai skaitā sūdzības iesniedzēja paskaidrojumus un iesniegtos pierādījumus.
7.	Kriminālprocess Nr. 11816015512 KA04-0709-21/9	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 22.07.2021. lēmumu atcelts pilnīgi ELT 28.06.2021. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu. KKK norādīja, ka ar mantu saistītās personas pārstāvis ne pirmās instances tiesā, ne apelācijas instances tiesā nav ticami pierādījis naudas izcelsmes likumību.
8.	Kriminālprocess Nr. 11816012720 KA04-0706-21/18	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 30.09.2021. lēmumu atcelts pilnīgi ELT 28.06.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu, process par noziedzīgi iegūtu mantu izbeigts. KKK atzina, ka KPL 125. panta trešajā daļā norādītā fakta legālā prezumpcija nav konstatēta, līdz ar to kriminālprocesa materiāli nesatur pietiekamus pierādījumus tam, lai atzītu, ka arestētā manta ir noziedzīgi iegūta.
9.	Kriminālprocess Nr. 11905002920 KA04-0795-21/22	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 23.09.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 19.07.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu.
10.	Kriminālprocess Nr. 11905000120 KA04-0802-21/23	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 24.09.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 27.07.2021. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu.
11.	Kriminālprocess Nr. 11270007919 KA04-0701-21	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 01.09.2021. lēmumu atcelts daļā ELT 21.06.2021. lēmums, ar kuru daļa arestētās mantas atzīta par noziedzīgi iegūtu, savukārt daļā process par noziedzīgi iegūtu mantu izbeigts. Lēmums atcelts daļā, ar kuru process par noziedzīgi iegūtu mantu izbeigts. KKK norādīja, ka ELT, izbeidzot procesu daļā, nebija pilnībā izvērtējusi procesa par noziedzīgi iegūtu mantu materiālos iegūtos pierādījumus.
12.	Kriminālprocess Nr. 11816010118 KA04-0688-21/20	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 15.07.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 21.06.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu.
13.	Kriminālprocess Nr. 11816005319 KA04-0939-21/3	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 09.12.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 08.10.2021. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu. KKK norādīja, ka ELT pamatoti secinājusi, ka procesa virzītāja nav skaidri informējusi ar mantu saistīto personu par pienākumu ticami un pārbaudāmi izskaidrot arestētās mantas likumīgo izcelsmi un šā pienākuma neizpildes sekām.
14.	Kriminālprocess Nr. 11270009920 KA04-0871-21/9	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 11.10.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 06.09.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu.

15.	Kriminālprocess Nr. 11816014018 Nr. KA04-762-21/11	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 19.10.2021. lēmumu atcelts pilnīgi ELT 16.07.2021. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu. KKK norādīja, ka ELT, taisot lēmumu, ir pieļāvusi KPL 124. panta sestās daļas, 127. panta otrās daļas, 128. panta trešās daļas pārkāpumus, tādēļ lēmums ir atceļams pilnībā un taisāms jauns lēmums. Arestēto mantu atzina par noziedzīgi iegūtu.
16.	Kriminālprocess Nr. 11816003418 KA04-0720-21/9	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 07.10.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 29.06.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK norādīja, ka ELT ir detalizēti analizējusi un vērtējusi ar mantu saistītās personas iesniegtos pierādījumus, un šim vērtējumam pilnībā pievienojās.
17.	Kriminālprocess Nr. 15840084419 KA04-0636-21/6	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 27.09.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 28.05.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu.
18.	Kriminālprocess Nr. 16870000720 KA04-0774-21/21	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 12.11.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 23.07.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu.
19.	Kriminālprocess Nr. 11816014818 KA04-0880-21/12	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 10.11.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 13.09.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu.
20.	Kriminālprocess Nr. 11905000520 KA04-0849-21/13	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 11.11.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 26.08.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK norādīja, ka ELT pamatoti atzinusi, ka ar pirmstiesas kriminālprocesā iegūto pierādījumu kopumu ir sasniegts KPL 124. panta sestajā daļā noteiktais pierādīšanas sliekšnis, ka arestētajai mantai, visticamāk, ir noziedzīga, nevis likumīga izcelsme.
21.	Kriminālprocess Nr. 15840078319 KA04-0833-21/22	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 15.10.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 19.08.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK norādīja, ka ELT ir pilnīgi, vispusīgi un objektīvi izvērtējusi visus lietā esošos apstākļus, tai skaitā sūdzības iesniedzēja paskaidrojumus.
22.	Kriminālprocess Nr. 11270009520 KA04-0853-21/10	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 19.10.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 31.08.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu.
23.	Kriminālprocess Nr. 11903020819 KA04-0763-21/21	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 02.12.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 19.07.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK norādīja, ka ELT lēmums ir tiesisks un pamatots.
24.	Kriminālprocess Nr. 11903013120 KA04-0500-22/14	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 26.04.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 10.03.2022. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK norādīja, ka ELT lēmumā ietvertie secinājumi ir pamatoti un motivēti, kā arī tiesa vērtējusi aizskartā manta īpašnieka un pārstāvja paskaidrojumus par naudas izcelsmi.
25.	Kriminālprocess Nr. 11270008919 KA04-0830-21/22	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 29.10.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 16.08.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu.
26.	Kriminālprocess Nr. 15840107518 KA04-0748-21/23	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 18.08.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 16.07.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu.

27.	Kriminālprocess Nr. 11903009820 KA04-747-21/11	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 22.09.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 16.07.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK norādīja, ka ELT pareizi un likumīgi izvērtējusi visus lietā esošos pierādījumus un pieņēmusi pamatotu lēmumu par kriminālprocesā arestētās mantas atzīšanu par noziedzīgi iegūtu.
28.	Kriminālprocess Nr. 11903007020 KA04-0785-21/23	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 03.09.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 30.07.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu.
29.	Kriminālprocess Nr. 11816015818 KA04-0122-22/9	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 11.01.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 13.09.2021 lēmums, ar kuru daļa arestētās mantas atzīta par noziedzīgi iegūtu, savukārt daļā process par noziedzīgi iegūtu mantu izbeigts. KKK norādīja, ka ELT savus secinājumus balstījusi uz noskaidrotiem faktiem un apstākļiem un tiesas lēmums atzīstams par tiesisku un pamatotu.
30.	Kriminālprocess Nr. 16870000520 KA04-0938-21/15	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 07.12.2021 lēmumu atstāts negrozīts ELT 04.10.2021. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu. KKK norādīja uz pretrunām procesa virzītājas lēmumā uzsākt procesu par noziedzīgi iegūtu mantu, minot, ka manta ir gan noziedzīgi iegūta, gan saistīta ar noziedzīgu nodarījumu. Procesā virzītāja bija norādījusi, ka arestētajiem līdzekļiem ir noziedzīga izcelsme saistībā ar konkrētu noziedzīgu nodarījumu – kukuļņemšanu. KKK pievienojās ELT secinātajam, ka kukuļošana ārpus saprātīgām šaubām nav konstatējama, un norādīja, ka šādos apstākļos tai nav tiesiska pamata vērtēt un secināt citus priekšnoteikumus mantas atzīšanai par noziedzīgu iegūtu.
31.	Kriminālprocess Nr. 15840071619 KA04-0801-21	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 20.10.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 30.07.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK norādīja, ka ELT savā lēmumā pamatoti atzinusi, ka, izvērtējot procesa materiālos iegūtos pierādījumus, ir atzīstams, ka tie norāda uz mantas noziedzīgu izcelsmi.
32.	Kriminālprocess Nr. 11816007119 KA04-0996-21/18	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 02.12.2021. lēmumu atcelts pilnīgi ELT 01.11.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK secināja, ka procesa virzītājs lēmumā uzsākt procesu par noziedzīgi iegūtu mantu nav norādījis, vai manta ir noziedzīgi iegūta vai saistīta ar noziedzīgu nodarījumu, lai gan pēc lēmumā norādītā arestētā nauda ir saistīta ar Ukrainā ierosināto kriminālprocesu, kā arī tas, ka šīs naudas noziedzīgā izcelsme nav saistīta ar konkrētu noziedzīgu nodarījumu. Savukārt ELT būtiski grozījusi procesa virzītāja lēmumā arestētās mantas izcelsmes pamatojumu un lēmumā norādījusi, ka arestētajai mantai ir noziedzīga izcelsme un tā nav saistīta ar konkrētu noziedzīgu nodarījumu. ELT bija norādījusi, ka lietas materiālos nav ziņu par procesa virzītāja paziņojumu ar mantu saistītajai personai par viņam uzlikto pienākumu pierādīt mantas izcelsmes likumību, taču vienlaikus secinājusi, ka personai šis pienākums paziņots pirmstiesas izmeklēšanas gaitā. KKK šādu ELT secinājumu atzina par nepareizu un likumam neatbilstošu, norādīja, ka

		nav konstatēta fakta legālā prezumpcija.
33.	Kriminālprocess Nr. 11816015518 KA04-0834-21/23	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 24.09.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 20.08.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu.
34.	Kriminālprocess Nr. 11816007419 KA04-0844-21/10	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 07.10.2021. atcelts pilnīgi ELT 27.08.2021. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu. KKK atzina par kļūdainu ELT secinājumu, ka nav iegūti pietiekami pierādījumi, lai ārpus saprātīgām šaubām konstatētu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas darbības un ar iespējamības pārsvaru atzītu to, ka arestētajai mantai, visticamāk, ir noziedzīga izcelsme. Norādīja, ka ELT kļūdaini saistījusi arestētās mantas izcelsmi ar KL 195. pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, kā arī par nepieciešamību ārpus saprātīgām šaubām konstatēt KL 195. pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva objektīvās puses esību. Arestēto mantu atzina par noziedzīgi iegūtu.
35.	Kriminālprocess Nr. 15840048319 KA04-0246-22/10	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 28.01.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 26.11.2021. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu. KKK norādīja, ka, analizējot lietā iegūtās ziņas un ar mantu saistītās personas liecības un iesniegtos pierādījumus, nerodas šaubas par arestēto līdzekļu izcelsmi.
36.	Kriminālprocess Nr. 15840048519 KA04-0928-21/9	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 02.12.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 01.10.2021. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu. KKK norādīja, ka prokurora protestā par ELT lēmumu nav norādīts neviens jauns pierādījums un apstākļi, jaunas ziņas par faktiem, kas attiecas uz faktiskajiem apstākļiem un kas nebūtu zināmas pirmās instances tiesai, taisot nolēmumu, un kas būtu par pamatu tiesas nolēmuma atcelšanai.
37.	Kriminālprocess Nr. 11270006520 KA04-0310-22/13	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 22.04.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 07.12.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK norādīja, ka ELT pamatoti atzinusi, ka ar iegūto pierādījumu kopumu ir sasniegts Kriminālprocesa likuma 124. panta sestajā daļā noteiktais pierādīšanas sliekšnis, ka arestētajai mantai, visticamāk, ir noziedzīga, nevis likumīga izcelsme.
38.	Kriminālprocess Nr. 16870000220 KA04-0820-21/4	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 08.10.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 06.08.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu.
39.	Kriminālprocess Nr. 11903010520 KA04-0890-21/12	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 12.11.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 13.09.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK norādīja, ka ELT lēmumā ir rūpīgi vērtēti procesā iegūtie pierādījumi un norādīta izvērsta argumentācija secinājumiem.
40.	Kriminālprocess Nr. 15840107518 KA04-0696-21/8	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 22.07.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 21.06.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK norādīja, ka piekrīt ELT lēmuma secinājumiem par mantas noziedzīgo izcelsmi.
41.	Kriminālprocess Nr. 11816013519 KA04-946-21/3	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 15.12.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 18.10.2021. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu. KKK pievienojās ELT secinājumam, ka lietā esošo pierādījumu kopums nedod

		pamatu uzskatīt, ka arestētajiem naudas līdzekļiem, visticamāk, ir noziedzīga izcelsme.
42.	Kriminālprocess Nr. 15840078019 KA04-0867-21/3	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 20.10.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 02.09.2021. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu. KKK secināja, ka ELT lēmumā pamatoti konstatējusi, ka ar mantu saistītās personas rīcībā bija likumīgi naudas līdzekļi, kuru apmērs samērojams ar arestēto naudas līdzekļu apmēru, norādīja, ka nav pamata uzskatīt, ka ar arestētajiem naudas līdzekļiem būtu veiktas jebkādas legalizācijas darbības. Norādīja, ka prokurors apelācijas protestā izvirzījis tādus argumentus, kādi nebija izteikti ne lēmumā par procesa uzsākšanu par noziedzīgi iegūtu mantu un procesa par noziedzīgi iegūtas mantas nodošanu izlemšanai tiesai, ne pirmās instances tiesā, un izslēdza šos argumentus no to pierādījumu loka, kuri apelācijas instances tiesai savā nolēmumā jāanalizē un jāvērtē.
43.	Kriminālprocess Nr. 11904002120 KA04-0466-22/2	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 02.05.2022. lēmumu atcelts pilnīgi ELT 07.02.2022. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu. ELT lēmumā bija norādījusi, ka procesa virzītājs nav norādījis, kādas tieši izmeklēšanas darbības vēl ir jāveic pamata procesā un kādēļ tā nodošana tiesai saprātīgā laika periodā nav iespējama. KKK šādam ELT pamatojumam nepiekrita. Norādīja, ka pamata kriminālprocess ir apjomīgs, tajā vēl ir jāveic izmeklēšanas darbības, jāpieprasa ziņas ar tiesiskās palīdzības lūgumiem. Piekrita procesa virzītājam, ka konkrētu darbību norādīšana nav pieļaujama, jo tas varētu traucēt pierādījumu iegūšanu un nostiprināšanu lietā. Pretēji ELT secinātajam konstatēja, ka procesā iegūtais pierādījumu kopums sasniedz KPL 124. panta sestajā daļā noteikto pierādīšanas standarta sliekšni – iespējamības pārsvaru, kas attiecināms uz mantas noziedzīgo izcelsmi. Atzina mantu par noziedzīgi iegūtu.
44.	Kriminālprocess Nr. 15840037018 KA04-0172-22/17	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 12.01.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 29.10.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK norādīja, ka ELT procesa virzītāja, ar mantu saistītās personas un pārstāvja sniegtos pierādījumus un paskaidrojumus ir izvērtējusi un pilnīgi pamatoti ir atzinusi, ka ar arestēto mantu ir veiktas legalizācijas darbības un mantai, visticamāk, ir noziedzīga izcelsme.
45.	Kriminālprocess Nr. 11270009020 KA04-0756-21/21	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 30.08.2021. lēmumu atcelts pilnīgi ELT 19.07.2021. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu. KKK atzina par nepamatotu ELT secinājumu, ka process par noziedzīgi iegūtu mantu nodots tiesai bez pietiekama pierādījumu kopuma, kas dotu pamatu uzskatīt, ka mantai, visticamāk, ir noziedzīga izcelsme. Norādīja, ka process par noziedzīgi iegūtu mantu satur pietiekamus pierādījumus, kas nerada šaubas par mantas noziedzīgo izcelsmi.
46.	Kriminālprocess Nr. 11903018120 KA04-0933-21/10	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 03.12.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 22.09.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK pievienojās ELT lēmumā secinātajam, ka ar pirmstiesas kriminālprocesā iegūto

		<p>pierādījumu kopumu ir sasniegts KPL 124. panta sestajā daļā noteiktais pierādīšanas sliekšnis, ka arestētie naudas līdzekļi, visticamāk, ir iegūti noziedzīgi, nevis likumīgi.</p>
47.	<p>Kriminālprocess Nr. 11816017818 KA04-0179-22/9</p>	<p>Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 20.21.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 12.10.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK norādīja, ka ELT savus secinājumus balstījusi uz noskaidrotiem faktiem un apstākļiem, un tiesas lēmums atzīstams par tiesisku un pamatotu un atstājams negrozīts.</p>
48.	<p>Kriminālprocess Nr. 11816014118 KA04-325-22/3</p>	<p>Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 28.03.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 27.12.2021. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu. KKK norādīja, ka ELT pamatoti secinājusi, ka no krimināllietas izdalītais process kvalificējams nevis pēc KL 70.¹¹ panta pirmās daļas, bet gan KL 70.¹¹ panta trešās daļas, kas savukārt KPL 59. nodaļas kārtībā nav noskaidrojams. Atzina par pamatotu ELT norādi, ka iztrūkst pamatojuma tam, kādas tieši izmeklēšanas darbības vēl jāveic un kāpēc to veikšana nav iespējama saprātīgā laika periodā. Secināja, ka lūgumu sniegt skaidrojumu par mantas izcelsmi procesa virzītāja nosūtījusi nevis ar mantu saistītajai personai, bet gan juridiskās palīdzības sniedzējam, turklāt noteiktas 17 dienas mantas likumīgas izcelsmes pierādīšanai. Secināja, ka, ņemot vērā lietā pieļauto procesuālo pārkāpumu kopumu, ELT pamatoti izbeigusi procesu par noziedzīgi iegūtu mantu.</p>
49.	<p>Kriminālprocess Nr. 11904007220 KA04-0380-22/19</p>	<p>Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 23.05.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 24.01.2022. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK norādīja, ka secinājumi ELT lēmumā ir tiesiski un pamatoti.</p>
50.	<p>Kriminālprocess Nr. 11270007320 KA04-0133-22/10</p>	<p>Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 31.01.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 20.09.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK pievienojās ELT secinātajam, ka lietā esošie pierādījumi ārpus saprātīgām šaubām liecina par darbībām, kas veido noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas objektīvo pusi, kā arī arestētajai mantai, visticamāk, ir noziedzīga izcelsme.</p>
51.	<p>Kriminālprocess Nr. 11904004020 KA04-0171-22/14</p>	<p>Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 28.01.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 28.10.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK norādīja, ka ELT lēmumā izteiktie secinājumi ir pamatoti un motivēti, kā arī tiesa sniegusi vērtējumu aizskartās mantas īpašnieka un pārstāvja paskaidrojumiem par naudas izcelsmi.</p>
52.	<p>Kriminālprocess Nr. 11816017918 KA04-0821-21/6</p>	<p>Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 21.10.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 13.08.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK norādīja, ka iesniegtie materiāli nerada šaubas, ka ar mantu saistītās personas bankas konts izmantots KL 195. panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanai – noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai lielā apmērā.</p>
53.	<p>Kriminālprocess Nr. 11904004919 KA04-285-22/3</p>	<p>Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 14.02.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 06.12.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK norādīja, ka apelācijas sūdzībā nav jaunu ziņu par faktiem, kas tika konstatēti un pārbaudīti pirmās instances tiesas sēdē, un pārsūdzēto lēmumu atstāja</p>

		spēkā bez grozījumiem.
54.	Kriminālprocess Nr. 11903011020 KA04-0206-22/10	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 18.01.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 01.11.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK atzina par pamatotu ELT secinājumu, ka lietā iegūtie pierādījumi dod tiesai pamatu ārpus saprātīgām šaubām uzskatīt, ka ir noticis KL 195. pantā paredzētais noziedzīgais nodarījums un ir sasniegts KPL 124. panta sestajā daļā noteiktais pierādīšanas sliekšnis, ka arestētā nauda, visticamāk, ir iegūta noziedzīgi, nevis likumīgi.
55.	Kriminālprocess Nr. 15840093718 KA04-0180-22/17	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 31.01.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 21.10.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK norādīja, ka ELT pietiekoši un objektīvi analizējusi pierādījumus, pamatoti secinot, ka arestētajai mantai, visticamāk, ir noziedzīga izcelsme.
56.	Kriminālprocess Nr. 11816002519 KA04-0910-21/9	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 12.11.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 27.09.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK norādīja, ka apelācijas instances tiesai netika iesniegti jauni pierādījumi, kas norādītu uz pirmās instances tiesas secinājumu neobjektivitāti.
57.	Kriminālprocess Nr. 11816018018 KA04-0156-22/13	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 28.01.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 21.10.2021. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu. KKK par pamatotu atzina ELT secinājumu, ka šajā procesā netiek vērtēta personu vaina un no lietas materiāliem neizriet, ka būtu konstatēta kaut viena epizode, kad tiktu slēpta līdzekļu patiesā piederība. Atzina par pamatotu ELT secinājumu, ka nav konstatējama saikne starp ārvalstī uzsāktajiem kriminālprocesiem un arestēto mantu. Atzina, ka tāpat kā ELT nav pamata neticēt pierādījumiem, kurus iesniegusi ar mantu saistītā persona. Norādīja, ka arī procesa virzītājs nav apšaubījis, ka ar mantu saistītajai personai varētu būt legāli ienākumi lielā apmērā.
58.	Kriminālprocess Nr. 11903020019 KA04-0187-22/13	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 21.01.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 01.11.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. Norādīja, ka ELT lēmums ir likumīgs un pamatots.
59.	Kriminālprocess Nr. 11904004819 KA04-0959-21/17	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 17.12.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 18.10.2021. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu. KKK pievienojās ELT lēmumā norādītajam, ka procesa virzītāja lēmumā norādītie argumenti un iesniegtie pierādījumi nav pietiekami, lai būtu pamats atzīt, ka arestētie finanšu līdzekļi, visticamāk, ir noziedzīgi iegūti un lēmums ir pretrunīgs, jo tajā ir lūgts finanšu līdzekļus atzīt gan par noziedzīgi iegūtiem, gan arī par saistītiem ar noziedzīgu nodarījumu. Norādīja, ka ELT pamatoti secinājusi, ka procesa virzītājam ir pienākums pierādīt, ka mantai, visticamāk, ir noziedzīga, nevis likumīga izcelsme, un tikai tad personai, apgalvojot pretējo, ir pienākums pierādīt mantas likumīgo izcelsmi.
60.	Kriminālprocess Nr. 11300018720 KA04-0872-21/3	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 11.10.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 10.09.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK atzina par pamatotu ELT secinājumu, ka ar mantu saistītās personas sniegtie paskaidrojumi un iesniegtie pierādījumi neaplicina

		arestētās mantas likumīgo izcelsmi. Norādīja, ka apelācijas instances tiesā netika iesniegti jauni pierādījumi, kuri nebija zināmi pirmās instances tiesai un kurus pirmās instances tiesa nav vērtējusi savā nolēmumā.
61.	Kriminālprocess Nr. 11518000319 KA04-0431-22/9	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 13.04.2022. lēmumu atcelts pilnīgi ELT 10.02.2022. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu. ELT lēmumā bija norādījusi, ka procesa virzītāja vispār nav informējusi arestētās mantas īpašnieku vai likumīgo valdītāju par to, ka tai ir pienākums ticami un pārbaudāmi izskaidrot arestētās mantas likumīgo izcelsmi un kādas ir šā pienākuma noteikšanas sekas. KKK norādīja, ka procesuālā pārkāpuma būtiskums un ietekme uz lietas iznākumu un personas tiesībām ir izvērtējams saistībā ar konkrētajiem lietas apstākļiem. Secināja, ka procesuālais defekts ir novērsts, jo ar mantu saistītās personas pārstāvjiem bija saprotams pienākums pierādīt mantas likumīgo izcelsmi un viņi šīs tiesības ir pilnvērtīgi varējuši izmantot, iesniedzot atbilstošus pierādījumus un sniedzot par tiem paskaidrojumus tiesas sēdē. Atzina arestēto mantu par noziedzīgi iegūtu.
62.	Kriminālprocess Nr. 11905001620 KA04-1008-21/14	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 16.12.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 28.10.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK atzina par pamatotu ELT secinājumu, ka ar mantu saistītā persona nav iesniegusi tādas pierādījumus, kas apliecinātu arestētās naudas likumīgu izcelsmi, līdz ar to pirmās instances tiesa pamatoti atzinusi to par noziedzīgi iegūtu.
63.	Kriminālprocess Nr. 11905004420 KA04-0850-21/8	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 09.11.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 26.08.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK pievienojās ELT lēmuma secinājumam, ka ar mantu saistītās personas lietā nav pietiekami ticami izskaidrojušas vai iesniegušas pamatotus pierādījumus par arestētās naudas likumīgo izcelsmi.
64.	Kriminālprocess Nr. 11087119312 KA04-0330-22/4	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 28.02.2022. lēmumu atcelts pilnīgi ELT 30.12.2021. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu. KKK secināja, ka pamata kriminālprocess ir nodots izskatīšanai tiesai, un izbeidza procesu par noziedzīgi iegūtu mantu. Norādīja, ka izdalītie procesa par noziedzīgi iegūtu mantu materiāli ir izskatāmi pamata kriminālprocesā.
65.	Kriminālprocess Nr. 11270007920 KA04-0387-22/19	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 25.04.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 28.01.2022. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK norādīja, ka apstākļi, ka ELT sūdzības iesniedzēja ieskatā nav vērtējusi kādu dokumentu vai ar mantu saistītās personas paskaidrojumus, nedod pamatu atzīt, ka tiesas lēmums ir nepamatots.
66.	Kriminālprocess Nr. 11816005219 KA04-0309-22/14	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 16.02.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 21.12.2021. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu. KKK pievienojās ELT secinājumam – kaut gan lēmumā ir norādīts, ka persona ir realizējusi arestētās mantas izcelsmes likumības pierādīšanas pienākumu, ar mantu saistītajai personai atbilstoši Kriminālprocesa likuma 356. panta piektajai daļai netika nosūtīts paziņojums par arestētās mantas izcelsmes

		likumības pierādīšanu un par pienākuma neizpildīšanas sekām. Norādīja, ka šādā gadījumā fakta legālā prezumpcija konkrētajā procesā nav piemērojama. Atzina par pareizu ELT secinājumu, ka arestētās naudas noziedzīgā izcelsme nav pierādīta un nav arī pierādījumu, ka šie finanšu līdzekļi būtu nonākuši ar mantu saistītās personas īpašumā vai valdījumā noziedzīga nodarījuma rezultātā.
67.	Kriminālprocess Nr. 11816000319 KA04-0188-22/2	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 17.01.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 01.11.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK par pareizu atzina ELT secinājumu, ka lietā esošie pierādījumi ārpus sapratīgām šaubām liecina par darbībām, kas veido noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas objektīvo pusi, un pierāda, ka arestētie finanšu līdzekļi izcēlušies no noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas.
68.	Kriminālprocess Nr. 11904005420 KA04-0918-21/10	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 01.12.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 13.09.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK atzina par pamatotu ELT secinājumu, ka ar mantu saistītās personas paskaidrojumi un iesniegtie dokumenti nesniedz skaidru priekšstatu par līdzekļu izcelsmi, kā arī daļa no dokumentiem satur acīmredzamas viltojuma pazīmes.
69.	Kriminālprocess Nr. 11903001220 KA04-0905-21/3	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 15.11.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 10.09.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK par pamatoti atzina ELT secinājumu, ka darījumiem ar mantu saistītās personas kontos nav ekonomiska pamatojuma, kas liecina par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas posmu – strukturēšanu. Pievienojās ELT secinājumam, ka ar mantu saistītā persona nav pierādījusi arestētās mantas likumīgo izcelsmi, un norādīja, ka apelācijas instances tiesai netika iesniegti jauni pierādījumi, kas norādītu uz pirmās instances tiesas secinājumu neobjektivitāti.
70.	Kriminālprocess Nr. 11816006819 KA04-0370-22/9	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 17.05.2022. lēmumu atcelts pilnīgi ELT 20.01.2022. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu. ELT procesu par noziedzīgi iegūtu mantu izbeidza, norādot, ka procesa virzītājs nav izpildījis KPL 356. panta piektajā daļā paredzēto paziņošanas pienākumu. KKK norādīja – no lietas materiāliem izriet, ka procesa virzītājs nosūtīja paziņojumus ar mantu saistītajām personām par aresta uzlikšanu mantai. Atsaucoties uz KPL 126. panta 3. ¹ daļu, norādīja, ka pienākums pierādīt arestētās mantas likumīgu izcelsmi ir personai, kuras mantai piemērots arests. KKK norādīja, ka apstākļi, ka procesa virzītājs paziņojumu nebija noformējis atsevišķa procesuālā dokumenta formā, nebija atzīstams par būtisku procesuālu pārkāpumu.
71.	Kriminālprocess Nr. 11270001820 KA04-0904-21/14	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 28.10.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 24.09.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK atzina par pamatoti ELT secinājumus un norādīja, ka ar mantu saistītā persona sūdzībā nav norādījusi nevienu konkrētu apstākli, kas dotu pamatu secinājumam, ka arestētā nauda būtu legālas izcelsmes.

72.	Kriminālprocess Nr. 11816012019 KA04-0284-22/9	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 01.02.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 06.12.2021. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu. KKK atzina par pamatotu ELT secinājumu, ka lietā esošo pierādījumu kopums nedod pamatu uzskatīt, ka arestētajiem līdzekļiem, visticamāk, ir noziedzīga izcelsme un ar mantu saistītā persona ir pierādījusi līdzekļu likumīgu izcelsmi. Pievienojās ELT lēmumā izteiktajam argumentam, ka sākotnējais pienākums pierādīt, ka manta ir noziedzīgi iegūta vai saistīta ar noziedzīgu nodarījumu, jebkurā gadījumā vispirms šajā procesā gulstas uz procesa virzītāju.
73.	Kriminālprocess Nr. 15840019319 KA04-0461-22/14	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 20.04.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 24.02.2022. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu. KKK pievienojās ELT secinājumam, ka ar mantu saistītā persona likumā noteiktajā kārtībā nav informēta par pienākumu pierādīt arestētās mantas izcelsmes likumību un par šī pienākuma neizpildīšanas sekām. Secināja, ka šī iemesla dēļ fakta legālā prezumpcija konkrētajā procesā nav piemērojama. Atzina par pamatotu ELT secinājumu, ka procesa virzītājas lēmumā norādītie argumenti un iesniegtie pierādījumi nav pietiekami, lai atzītu, ka arestētie finanšu līdzekļi ar mantu saistītās personas īpašumā vai valdījumā ir iegūti noziedzīga nodarījuma izdarīšanas rezultātā.
74.	Kriminālprocess Nr. 11905000920 KA04-0332-22/21	Ar Rīgas apgabaltiesas 16.02.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 20.12.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK norādīja, ka ELT, pieņemot pārsūdzēto lēmumu, izvērtējusi visus lietas apstākļus, un tiesas lēmums ir tiesisks un pamatots.
75.	Kriminālprocess Nr. 11816016519 KA04-0245-22/1	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 14.02.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 22.11.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK atzina par pamatotu ELT secinājumu, ka ar mantu saistītās personas un ar viņu saistīto kompāniju konti izmantoti noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai lielā apmērā. Atzina, ka iegūtie pierādījumi apstiprina, ka arestētajai mantai, visticamāk, ir noziedzīga izcelsme, jo konstatēts, ka konfiscētie finanšu līdzekļi ir izcēlušies noziedzīga nodarījuma izdarīšanas rezultātā.
76.	Kriminālprocess Nr.11904002220 KA04-0573-22/14	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 25.05.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 13.04.2022. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu. KKK atzina par pamatotu ELT secinājumu, ka procesa virzītājas lēmums par procesa par noziedzīgi iegūtu mantu uzsākšanu neatbilst KPL 627. panta nosacījumiem, jo norādīts, ka arestētā manta ir saistīta ar noziedzīgu nodarījumu un tai ir noziedzīga izcelsme, kas ir savstarpēji viens otru izslēdzoši pamatojumi. Atzina par pamatotu ELT secinājumu, ka ar mantu saistītajai personai nav nosūtīts paziņojums par pienākumu pierādīt arestētās mantas izcelsmes likumību.
77.	Kriminālprocess Nr. 11904006819 KA04-1006-21/23	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 28.12.2021. lēmumu atstāts negrozīts ELT 01.11.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK norādīja, ka sūdzībā ir izteikts ar mantu saistītās personas pārstāves subjektīvais vērtējums par pārsūdzētā lēmuma pamatotību un nav norādes uz

		tādiem faktiem vai apstākļiem, kas varētu kalpot par tiesisku pamatu pārsūdzētā lēmuma atcelšanai.
78.	Kriminālprocess Nr.16870001721 KA04-243-22/8	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 07.03.2022. lēmumu atcelts pilnīgi ELT 11.11.2021. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu. KKK atzina par nepamatotiem ELT secinājumus, ka process par noziedzīgi iegūtu mantu uzsākts, neesot pietiekamam pierādījumu kopumam par arestētās mantas iespējamo noziedzīgo izcelsmi, un procesa virzītāja lēmumā norādītos apstākļus nav iespējams pārbaudīt pierādījumu trūkuma dēļ. Secināja, ka ELT nav objektīvi izvērtējusi visu pierādījumu kopumu. Norādīja, ka nepamatots ir ELT secinājums, ka procesa virzītājam jānorāda, kādas tieši izmeklēšanas darbības vēl tiks veiktas un kāpēc tās liedz tuvākajā laikā kriminālprocesu nosūtīt tiesai.
79.	Kriminālprocess Nr. 11815000219 KA04-0954-21/15	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 30.11.2021. lēmumu atcelts pilnīgi ELT 11.10.2021. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu. KKK secināja, ka pamata kriminālprocess ir nodots izskatīšanai tiesai, norādīja, ka jautājums par to, vai arestētā manta ir noziedzīgi iegūta, tiks izlemts pamata kriminālprocesā un izbeidza procesu par noziedzīgi iegūtu mantu.
80.	Kriminālprocess Nr.11270000920 KA04-0205-22/14	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 18.01.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 04.11.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK norādīja, ka ELT pamatoti konstatējusi, ka lietas materiālos ir pietiekams pierādījumu kopums, kas nerada šaubas par mantas noziedzīgo izcelsmi vai mantas saistību ar noziedzīgu nodarījumu, un objektīvu iemeslu dēļ krimināllietas nodošana tiesai saprātīgā laikā nav iespējama.
81.	Kriminālprocess Nr. 11816012719 KA04-0204-22/17	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 09.02.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 08.11.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK norādīja, ka tai nav pamata apšaubīt ELT secinājumus, jo tie pamatoti pēc rūpīgas pierādījumu analīzes, sasaistot kopā visus lietā noskaidrotos faktus.
82.	Kriminālprocess Nr. 11270009119 KA04-0219-22/15	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 20.01.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 15.11.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK norādīja, ka ELT pamatoti atzinusi, ka kriminālprocesā iegūtās ziņas par faktiem ir pietiekamas, lai secinātu, ka finanšu līdzekļiem, visticamāk, ir noziedzīga, nevis likumīga izcelsme un ar mantu saistīto personu lietā iesniegtie dokumenti neaplicina darījumu ticamību, t. i., tie nepierāda arestēto finanšu līdzekļu legālu izcelsmi.
83.	Kriminālprocess Nr. 11816008019 KA04-0286-22/15	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 15.02.2022. lēmumu atcelts daļā ELT 10.12.2021. lēmums, ar kuru daļu arestētās mantas atzina par noziedzīgi iegūtu, savukārt attiecībā uz pārējo arestēto mantu procesu izbeidza. Lēmums atcelts daļā par mantas atzīšanu par noziedzīgi iegūtu. KKK norādīja, ka procesa virzītājam norādītais pierādījumu kopums nesasniedz KPL 124. panta sestajā daļā noteikto pierādīšanas standarta sliekšni – iespējamības pārsvaru, kas attiecināms uz mantas noziedzīgo izcelsmi, ne tikai uz daļu, ko jau atzinusi ELT, bet uz visiem arestētajiem finanšu līdzekļiem.

84.	Kriminālprocess Nr. 11904007019 KA04-0244-22/17	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 29.04.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 23.11.2021. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu. KKK norādīja, ka tiesai uzrādītos pierādījumus ELT ir vērtējusi un pamatoti atzinusi, ka procesa virzītāja lēmumā norādītie argumenti un iesniegtie pierādījumi nav pietiekoši, lai atzītu, ka arestētā manta ir nonākusi personas īpašumā vai valdījumā noziedzīga nodarījuma izdarīšanas rezultātā, ka tieši ar arestēto mantu ir veiktas legalizācijas darbības, un nav pierādīts, ka visu vai lielāko daļu no arestētās mantas veido tieši noziedzīgi iegūti līdzekļi.
85.	Kriminālprocess Nr. 11904007019 KA04-0217-22/10	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 25.01.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 12.11.2021. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu. KKK atzina par pareizu ELT secinājumu, ka nav pierādīts procesa virzītāja apsvērums, ka ar mantu saistīto personu īpašumi un kontos arestētie līdzekļi ir nesamērīgi ar viņu ienākumiem. Pievienojās ELT secinājumam, ka pierādījumu kopums neļauj secināt, ka ārpus saprātīgām šaubām ir veiktas legalizācijas darbības ar arestēto mantu, kā arī nav pamata secinājumam, ka arestētajai mantai, visticamāk, ir noziedzīga izcelsme.
86.	Kriminālprocess Nr. 15840050519 KA04-0374-22/2	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 29.03.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 22.12.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK pievienojās ELT secinājumam, ka tas vien, ka persona vispār gūst ieņēmumus no saimnieciskās darbības, nepierāda, ka arestētajiem līdzekļiem ir legāla izcelsme.
87.	Kriminālprocess Nr.11270008719 KA04-0536-22/19	Ar Rīgas apgabaltiesas 25.05.2022. lēmumu atcelts pilnīgi ELT 28.03.2022. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu. KKK atzina par nepareizu ELT secinājumu, ka procesa virzītājs nav paziņojis ar mantu saistītajai personai par tās pienākumu pierādīt mantas izcelsmes likumību. Atzina par nepamatotu ELT argumentu, ka procesā par noziedzīgi iegūtu mantu nav vērtējamas legalizēšanas darbības, kas ir jādara, iztiesājot pamata kriminālprocesu. Norādīja, ka ELT argumenti pārsūdzētajā lēmumā ir nepamatoti un pretrunīgi.
88.	Kriminālprocess Nr. 11905001820 KA04-0218-22/13	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 23.02.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 13.11.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK norādīja, ka ELT pamatoti atzinusi, ka ar iegūto pierādījumu kopumu ir sasniegts Kriminālprocesa likuma 124. panta sestajā daļā noteiktais pierādīšanas sliekšnis, ka arestētajai mantai, visticamāk, ir noziedzīga, nevis likumīga izcelsme.
89.	Kriminālprocess Nr. 11903012020 KA04-0242-22/15	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 28.01.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 22.11.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK atzina par nepamatotiem sūdzības iesniedzēja argumentus, ka ELT nav vērtējusi apstākļus, ar mantu saistītās personas iesniegtos pierādījumus un skaidrojumus.
90.	Kriminālprocess Nr. 11903000520 KA04-0386-22/23	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 31.03.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 28.01.2022. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu. KKK pievienojās ELT secinājumam, ka procesa virzītāja nav pierādījusi, ka

		arestēto finanšu līdzekļu izcelsme, visticamāk, ir noziedzīga un pierādīšanas pienākuma pārvešana kompānijai nav veikta atbilstoši KPL 126. panta 3. ¹ daļai, tāpēc KPL 125. panta trešajā daļā norādīto fakta legālo prezumpciju nevar piemērot.
91.	Kriminālprocess Nr. 11905008520 KA04-0241-22/21	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 17.01.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 22.11.2021. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu. KKK norādīja, ka visi prokurora protestā ietvertie argumenti jau izvērtēti ELT lēmumā. Noraidīja kā nepamatotu protestā izteikto argumentu, ka ELT lielāku ticamību piešķirusi ar mantu saistītās personas paskaidrojumiem. Vērsa prokurora uzmanību uz faktu, ka tiesības pārsūdzēt tiesas nolēmumu nav formālas, ar mērķi uzdot augstākai tiesu instancei atkārtoti vērtēt tos pašus argumentus, kas lietā jau izvērtēti.
92.	Kriminālprocess Nr. 11816016319 KA04-0531-22/9	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 25.05.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 21.03.2022. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK norādīja, ka ELT ievērojusi KPL prasības procesa par noziedzīgi iegūtu mantu virzībā, iztiesājot šo procesu, kā arī sagatavojot KPL normu prasībām atbilstošu lēmumu. Norādīja, ka ar mantu saistīto personu pārstāvji savās sūdzībās atkārtējuši tos pašus argumentus, kuri tika pausti pirmās instances tiesā.
93.	Kriminālprocess Nr. 11904006220 KA04-0299-22/1	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 31.03.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 15.12.2021. lēmums, ar kuru izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu. KKK atzina par pamatotu ELT secinājumu, ka lietas materiālos nav pierādījumu, kas ļautu tiesai pārliecināties par to, ka tieši ar arestētajiem naudas līdzekļiem būtu bijušas veiktas legalizācijas darbības. Norādīja, ka lietas materiālos esošie pierādījumi neļauj pārliecināties par to, ka tieši arestētie naudas līdzekļi iegūti tajos darījumos, kuru dokumenti ir iekļauti lietas materiālos un uz kuriem norādījusi procesa virzītāja savos paskaidrojumos.
94.	Kriminālprocess Nr.11816007219 KA04-0392-22/19	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 12.05.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 31.01.2022. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK norādīja, ka ELT secinājumus par mantas noziedzīgu izcelsmi pamatoja ar pierādījumiem, ņemot vērā normatīvajā regulējumā izvirzītās prasības, kā arī vērtēja ar mantu saistītās personas pārstāvja argumentus.
95.	Kriminālprocess Nr. 11816012819 KA04-0339-22/13	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 25.03.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 17.12.2021. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK norādīja, ka sūdzībā nav norādīts neviens jauns pierādījums un apstākļi, jaunas ziņas par faktiem, kas attiecas uz faktiskajiem apstākļiem un kas nebūtu zināmas pirmās instances tiesai, taisot nolēmumu, un kas būtu par pamatu tiesas nolēmuma atcelšanai. Pirmās instances tiesa lēmumā jau ir izvērtējusi sūdzībā paustos argumentus.
96.	Kriminālprocess Nr. 11903002320 KA04-0432-22/21	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 08.04.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 14.02.2022. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KKK pievienojās pārsūdzētajā lēmumā ietvertajiem secinājumiem un norādīja, ka ELT sniegtais vērtējums ir pietiekošs un atbilstošs KPL 59. nodaļā

		noteiktajiem kritērijiem.
97.	Kriminālprocess Nr. 11518005518 KA04-0601-22/23	Ar Rīgas apgabaltiesas KLK 30.05.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 14.04.2022. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KLK norādīja, ka ar mantu saistītas personas nav izpildījušas savu pienākumu – nav pierādījušas arestētās mantas izcelsmes likumību.
98.	Kriminālprocess Nr. 11270007019 KA04-0403-22/23	Ar Rīgas apgabaltiesas KLK 31.03.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 24.01.2022. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KLK pilnībā pievienojās secinājumiem pārsūdzētajā lēmumā. Ar mantu saistītās personas pārstāves sūdzībā ietvertos argumentus atzina par nepamatotiem. Norādīja, ka daļa no tiem jau izvērtēta pārsūdzētajā lēmumā.
99.	Kriminālprocess Nr. 11903024019 KA04-0487-22/4	Ar Rīgas apgabaltiesas KLK 11.05.2022. lēmumu atstāts negrozīts ELT 28.02.2022. lēmums, ar kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu. KLK norādīja, ka ELT lēmumā vispusīgi, pietiekoši un objektīvi analizējusi procesa par noziedzīgi iegūtu mantu materiālus, savus secinājumus balstījusi uz noskaidrotajiem faktiem un apstākļiem, taisot tiesisku lēmumu.

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas krimināllietu virzība līdz 2022. gada 31. maijam

Kopā saņemtas	Izskatītas	Nosūtītas prokuroram pārkāpumu novēršanai	Nosūtītas citai tiesai	Pārsūdzēti nolēmumi	Izskatītas Rīgas apgabaltiesas KLK
117	58 (33 lietās apstiprināta prokurora un apsūdzētā vienošanās par sodu)	2	1	3	3

Rīgas apgabaltiesas KLK izskatītās sūdzības un protesti par ELT nolēmumiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas lietās līdz 2022. gada 31. maijam

1.	Lieta Nr. 11089015621 KA04-0672-21/1	Ar Rīgas apgabaltiesas KLK 21.09.2021. lēmumu atcelts ELT 16.06.2021. lēmums, ar kuru tā lēma krimināllietu nosūtīt prokuroram pārkāpumu novēršanai. KLK norādīja, ka, sagatavojot krimināllietu iztiesāšanai vienošanās procesa kārtībā, tiesnesis lēmumu par lietas nosūtīšanu pārkāpuma novēršanai saistībā ar sodu var pieņemt tikai tad, ja konstatē KL pārkāpumu attiecībā uz izraudzītā soda veidu. Savukārt pārsūdzētajā lēmumā tiesnesis bija konstatējis pārkāpumu attiecībā uz apsūdzēto atbildību pastiprinošiem apstākļiem, noteiktajiem soda mēriem un brīvības atņemšanas sodu noteikšanu nosacīti.
2.	Lieta Nr. 14820000519 KA04-0874-21/13	Ar Rīgas apgabaltiesas KLK 27.09.2021. lēmumu atcelts ELT 13.09.2021. lēmums, ar kuru tā lēma krimināllietu nosūtīt prokuroram pārkāpumu novēršanai. KLK norādīja,

		ka ELT pieļāvusi būtisku KPL pārkāpumu, jo krimināllietas nosūtīšana virsprokuroram trūkumu novēršanai pēc krimināllietas iztiesāšanas uzsākšanas Kriminālprocesa likumā nav paredzēta.
3.	Lieta Nr. 11210094215 KA04-0471-22/3	Ar Rīgas apgabaltiesas KKK 31.05.2022. spriedumu atcelts pilnīgi ELT 07.02.2022. spriedums, ar kuru apsūdzētais atzīts par vainīgu KL 195. panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā un sodīts ar sabiedrisko darbu uz 120 stundām. KKK lietā taisīja jaunu spriedumu, apsūdzēto attaisnojot. <i>Pilns KKK nolēmums apkopojuma sastādīšanas brīdī nebija pieejams.</i>

Ar kukuļošanu saistīto krimināllietu virzība līdz 2022. gada 31. maijam

Kopā saņemtas	Izskatītas	Pārsūdzēti nolēmumi
22	6 (visās lietās apstiprināta prokurora un apsūdzētā vienošanās par vainas atzīšanu un sodu)	0

1. VISPĀRĪGI PIEKRITĪBAS JAUTĀJUMI

Atšķirībā no Civilprocesa likuma, kurš atstāj vietu šaubām un interpretācijai par to, kuras lietas ir un kuras nav piekritīgas Ekonomisko lietu tiesai, Kriminālprocesa likumā Ekonomisko lietu tiesas kompetence ir regulēta daudz skaidrāk, nosakot konkrētus Krimināllikuma pantus, kuri piekritīgi Ekonomisko lietu tiesai. Turpmāk gan tiks norādīts uz apstākļiem, kuri Ekonomisko lietu tiesas kompetenci krimināllietās var paplašināt ārpus Kriminālprocesa likuma 442. panta pirmās daļas, tomēr kopumā Ekonomisko lietu tiesas kompetence Kriminālprocesa likuma 442. panta pirmajā daļā ir noteikta skaidri un izsmelši.

1.1. Noziedzīgi nodarījumi, kas kvalificēti pēc vairākiem Krimināllikuma pantiem

Kriminālprocesa likuma grozījumos, kas stājās spēkā 2021. gada 1. janvārī, noteiktas krimināllietu kategorijas, kas piekritīgas Ekonomisko lietu tiesai. Kriminālprocesa likuma grozījumu anotācijā rakstīts, ka laika gaitā tai varētu tikt nodotas vēl citas krimināllietu kategorijas, piemēram, par Krimināllikuma 218. panta otrajā vai trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu – izvairīšanos no nodokļu vai tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas vai par ienākumu, peļņas vai citu ar nodokli apliekamo objektu slēpšanu vai samazināšanu, ja ar to nodarīti zaudējumi lielā apmērā vai tas izdarīts organizētā grupā, par Krimināllikuma 221. panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu – alkoholisko dzērienu vai tabakas izstrādājumu nelikumīgu uzglabāšanu, pārvietošanu (pārvadāšanu) vai realizāciju, ja tas izdarīts lielā apmērā vai to izdarījusi organizēta grupa⁹⁴ u. c.

Lai darbības sākumposmā nepārslogotu Ekonomisko lietu tiesu, normatīvajos aktos apzināti tika iekļauts ierobežots tai piekritīgo krimināllietu loks, un Ekonomisko lietu tiesai netika uzreiz nodoti visi kriminālprocesi, kas saistīti ar finanšu noziegumiem. Ievērojot Kriminālprocesa likuma 442. panta pirmajā daļā noteikto – ja persona saukta pie atbildības par vairākiem noziedzīgiem nodarījumiem, tad šāda lieta piekrīt Ekonomisko lietu tiesai, ja tai ir piekritīgs smagākais vai kāds no smagākajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, tā jau savas darbības sākumposmā skata plašāku krimināllietu klāstu, nekā tas noteikts Kriminālprocesa likuma 442. panta pirmajā daļā.

Gadījumos, kad persona apsūdzēta par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, tai bieži vien ir inkriminēts vēl vismaz viens noziedzīgs nodarījums, kas pēc savas būtības nav piekritīgs Ekonomisko lietu tiesai.

- Lietā Nr. 11092058016 personai celta apsūdzība pēc Krimināllikuma 177. panta pirmās daļas (krāpšana), 180. panta pirmās daļas (zādzība), 275. panta otrās daļas (dokumenta, zīmoga un spiedoga viltošana un viltota dokumenta, zīmoga un spiedoga realizēšana un izmantošana, ja tas izdarīts mantkārīgā nolūkā un organizētā grupā vai radījis būtisku kaitējumu valsts varai vai pārvaldības kārtībai, vai ar likumu aizsargātām personas interesēm), kā arī 195. panta pirmās daļas (noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana).

⁹⁴Grozījumi Kriminālprocesa likumā (Nr. 555/Lp13). Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS13/saeimalivs13.nsf/0/872EE29BA94F4886C22584EB002FB74B?OpenDocument>

- Lietā Nr. 11200013920 personai celta apsūdzība pēc Krimināllikuma 253.¹panta pirmās daļas (narkotisko un psihotropo vielu neatļauta izgatavošana, iegādāšanās, glabāšana, pārvadāšana un pārsūtīšana realizācijas nolūkā un neatļauta realizēšana), 256.panta otrās daļas (narkotiskās un psihotropās vielas saturošu augu neatļauta sēšana un audzēšana lielā platībā vai to izdarījusi organizēta grupa), kā arī 195. panta trešās daļas (noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana, ja tas izdarīts lielā apmērā vai organizētā grupā).
- Lietā Nr. 11300004421 personai celta apsūdzība pēc Krimināllikuma 193. panta otrās daļas (nelikumīgas darbības ar finanšu instrumentiem un maksāšanas līdzekļiem) un 195. panta pirmās daļas (noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana).
- Lietā Nr. 11816008321 personai celta apsūdzība pēc Krimināllikuma 195.¹ panta pirmās daļas (ziņu nesniegšana un nepatiesu ziņu sniegšana par līdzekļu piederību un patieso labuma guvēju) un 195. panta otrās daļas (noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana, ja tas izdarīts personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās).
- Lietā Nr. 15840078719 personai celta apsūdzība pēc Krimināllikuma 218. panta otrās daļas (izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas, ja ar to nodarīti zaudējumi valstij vai pašvaldībai lielā apmērā) un 195. panta trešās daļas (noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana, ja tas izdarīts lielā apmērā vai organizētā grupā).
- Lietā Nr. 14820000519 ir četri apsūdzētie. Visiem celta apsūdzība pēc Krimināllikuma 109. panta trešās daļas (patvaļīga koku ciršana un bojāšana, ja ar šīm darbībām radīts būtisks kaitējums), trīs personas apsūdzētas pēc Krimināllikuma 195. panta trešās daļas (noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana, ja tas izdarīts lielā apmērā vai organizētā grupā), viena persona apsūdzēta arī pēc Krimināllikuma 233. panta otrās daļas (šaujamieroča, šaujamieroča būtisko sastāvdaļu, šaujamieroča munīcijas, lielas enerģijas pneimatiskā ieroča, sprāgstvielas vai spridzināšanas ietaises izgatavošanu, remontēšanu, iegādāšanos, glabāšanu, nēsāšanu, pārvadāšanu, pārsūtīšanu vai realizēšanu bez attiecīgas atļaujas) un viena persona apsūdzēta arī pēc Krimināllikuma 341. panta otrās daļas (varas ļaunprātīga izmantošana un dienesta pilnvaru pārkāpšana, ja šis nodarījums izraisījis smagas sekas).
- Lietā Nr. 11815005218 ir astoņi apsūdzētie. Visiem celta apsūdzība pēc Krimināllikuma 221. panta trešās daļas (alkoholisko dzērienu un tabakas izstrādājumu nelikumīga izgatavošana (ražošana), uzglabāšana, pārvietošana un realizācija, ja tas izdarīts lielā apmērā vai organizētā grupā), divas personas apsūdzētas arī pēc Krimināllikuma 233. panta otrās daļas (šaujamieroča, šaujamieroča būtisko sastāvdaļu, šaujamieroča munīcijas, lielas enerģijas pneimatiskā ieroča, sprāgstvielas vai spridzināšanas ietaises izgatavošanu, remontēšanu, iegādāšanos, glabāšanu, nēsāšanu, pārvadāšanu, pārsūtīšanu vai realizēšanu bez attiecīgas atļaujas) un vienam apsūdzētajam celta apsūdzība arī pēc Krimināllikuma 195. panta trešās daļas (noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana, ja tas izdarīts lielā apmērā vai organizētā grupā).
- Lietā Nr. 15840015519 personai celta apsūdzība pēc Krimināllikuma 177. panta trešās daļas (krāpšana, ja tā izdarīta lielā apmērā vai to izdarījusi organizēta grupa, vai tā izdarīta, iegūstot narkotiskās,

psihotropās, stipri iedarbīgās, indīgās vai radioaktīvās vielas, sprāgstvielas, šaujamočus vai munīciju), kā arī pēc 195. panta trešās daļas (noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana, ja tas izdarīts lielā apmērā vai organizētā grupā).

- Lietā Nr. 12812000910 ir deviņi apsūdzētie. Astonām personām celta apsūdzība pēc Krimināllikuma 177. panta trešās daļas (krāpšana, ja tā izdarīta lielā apmērā vai to izdarījusi organizēta grupa, vai tā izdarīta, iegūstot narkotiskās, psihotropās, stipri iedarbīgās, indīgās vai radioaktīvās vielas, sprāgstvielas, šaujamočus vai munīciju), vienai personai celta apsūdzība arī pēc Krimināllikuma 195. panta trešās daļas (noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana, ja tas izdarīts lielā apmērā vai organizētā grupā).

Aprakstītās lietas parāda, ka noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija bieži veido kopību ar to noziedzīgo nodarījumu, kurā legalizētie līdzekļi vai manta ir iegūti (predikatīvo noziedzīgo nodarījumu). Un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija parasti ir smagākais vai viens no smagākajiem noziegumiem, kas apsūdzētajām personām konkrētajā kriminālprocesā inkriminēts. Tādējādi secināms, ka Krimināllikuma 195. pants paplašina Ekonomisko lietu tiesas kompetenci līdz visiem Krimināllikuma pantiem, kuros ietvertie noziedzīgie nodarījumi var būt predikatīvi noziedzīgi nodarījumi.

1.2. Piekritība kriminālprocesa sadalīšanas gadījumā un alternatīvas kriminālprocesa sadalīšanai

Kriminālprocesa likuma 476. panta pirmajā daļā noteikts, ka tiesa apsūdzētā vai cietušā interesēs kriminālprocesu, kurā apsūdzētas vairākas personas vai viena persona par vairākiem noziedzīgiem nodarījumiem, var sadalīt, ja sadalīšana nekaitē kriminālprocesa mērķa sasniegšanai.⁹⁵ Tātad priekšnoteikumi, lai tiesa kriminālprocesu varētu sadalīt, ir, pirmkārt, tas tiek darīts apsūdzētā vai cietušā interesēs, otrkārt, šajā kriminālprocesā ir apsūdzētas vairākas personas vai arī apsūdzēta viena persona par vairākiem noziedzīgiem nodarījumiem, treškārt, sadalīšana nekaitē Kriminālprocesa likuma 1. pantā noteiktā kriminālprocesa mērķa sasniegšanai. Minēto normu aplūkojot gramatiski, secināms, ka tajā nav noteikts, ka tiesa kriminālprocesu var sadalīt tikai pēc savas iniciatīvas. Tādējādi arī konkrētajā kriminālprocesā apsūdzētajam un cietušajam ir tiesības tiesu lūgt kriminālprocesu sadalīt, argumentēti motivējot, kā kriminālprocesa sadalīšana var sekmēt viņu tiesisko interešu aizsardzību. Ja cietušais vai apsūdzētais lūdzis tiesai sadalīt kriminālprocesu, tiesai jāizvērtē un jāizlemj gan šis lūgums, gan arī jāuzklausā pārējo lietas dalībnieku viedokļi par pieteikto lūgumu. Senāts 2017. gada 14. decembra lēmumā lietā Nr. SKK-0558-17 (16870000308) atzinis par procesuālu pārkāpumu to, ka pirmās instances tiesa, sadalot kriminālprocesu pēc vairāku apsūdzēto lūguma, lēmumā par kriminālprocesa sadalīšanu nav vērtējusi pārējo apsūdzēto iebildumus pret kriminālprocesa sadalīšanu, ņemot vērā faktu, ka lēmums par kriminālprocesa sadalīšanu nav pārsūdzams.

Balstoties uz iepriekš minēto, Ekonomisko lietu tiesai, saņemot savā lietvedībā kriminālprocesu, ir tiesības to sadalīt, ja tiesa atzīst, ka sadalīšana ir cietušā vai apsūdzētā interesēs, un ja kriminālprocesa sadalīšana nekaitē kriminālprocesa mērķa sasniegšanai. Šie ir vienīgie kritēriji, kuri tiesai jāņem vērā, lemjot, vai

⁹⁵ Kriminālprocesa likums, 476. panta pirmā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/107820#p476>

kriminālprocess ir sadalāms. Kriminālprocesa likuma 476. pantā noteiktās krimināllietas sadalīšanas mērķis ir cietušā vai apsūdzētā interešu aizsardzība un tas neparedz tiesības tiesai sadalīt kriminālprocesu un izdalīto procesu nodot pēc piekritības citai tiesai, samazinot savu darba apjomu vai tiesas noslodzi.

Ekonomisko lietu tiesai visbiežāk varētu būt aktuāli sadalīt kriminālprocesu, ja tajā ir vairāki apsūdzētie, kuri apsūdzēti par dažādiem noziedzīgiem nodarījumiem un īpaši ja kādam apsūdzētajam nav inkriminēts neviens no Ekonomisko lietu tiesas kompetencē esošajiem Krimināllikuma pantiem. Ja Ekonomisko lietu tiesa sadala kriminālprocesu un konstatē, ka daļa no sadalītā kriminālprocesa nav tai piekritīga, tā atbilstoši Kriminālprocesa likuma 444. pantam nodod izdalīto krimināllietu attiecīgajai tiesai pēc piekritības.

Tiesas, cietušā vai apsūdzētā vēlme kriminālprocesu sadalīt nereti ir saistīta ar krimināllietas ātrāku iztiesāšanu, it sevišķi, ja tajā ir vairāki apsūdzētie un ja apsūdzības ir sarežģītas un celtas pēc vairākiem Krimināllikuma pantiem. Šeit jāvērs uzmanība uz Kriminālprocesa likuma 464. panta trešo daļu, kurš noteic, ka krimināllietu ar vairākiem apsūdzētajiem var iztiesāt bez kāda apsūdzētā piedalīšanās, ja tiesas sēdē izskata apsūdzību daļā, kas celta pret citiem apsūdzētajiem, ja šā apsūdzētā piedalīšanās tiesas sēdē nav nepieciešama un viņš ir paziņojis tiesai par savu nevēlēšanos piedalīties attiecīgajā tiesas sēdē. Šī norma Krimināllikumā iestrādāta salīdzinoši nesen – ar grozījumiem, kas stājās spēkā 2020. gada 6. jūlijā. Grozījumi Kriminālprocesa likuma 464. pantā izstrādāti, lai efektīvizētu tiesas darba organizāciju. Kriminālprocesa likuma 464. pants tika papildināts ar trešo daļu, lai tiesai nebūtu jāatliek lietas izskatīšana ikreiz, kad kāds no apsūdzētajiem nav ieradies uz tiesas sēdi.⁹⁶ Vienīgie priekšnoteikumi, kuriem jāizpildās, lai lietu varētu skatīt bez kāda apsūdzētā klātbūtnes tiesas sēdē – konkrētajā tiesas sēdē tiek skatīta apsūdzība daļā, kas celta pret citiem apsūdzētajiem un pats apsūdzētais nevēlas piedalīties tiesas sēdē, par ko ir informējis tiesu. Praksē ar šo Kriminālprocesa likuma normu iespējams nodrošināt krimināllietas raitāku izskatīšanu bez vairākkārtējas lietas izskatīšanas atlikšanas tā iemesla dēļ, ka kāds no apsūdzētajiem nav ieradies. Šādā veidā tiek samazināta arī iejaukšanās apsūdzēto personu dzīvē, tām nav jāpatērē finansiāli resursi un laiks, lai nokļūtu uz tiesas sēdēm, tiek samazināta iespēja, ka konkrētais kriminālprocess ierobežo apsūdzēto tiesības strādāt un gūt ienākumus u. c.

Apkopojot iepriekš minēto, iespējams secināt, ka kriminālprocesa sadalīšanas mērķis nevar būt ātrāka krimināllietas izskatīšana vai tiesas noslodzes mazināšana. Šos mērķus paredz Kriminālprocesa likuma 464. panta trešā daļa. Kriminālprocess sadalāms tikai tajos gadījumos, kad tas tiešām atbilst cietušā vai apsūdzētā tiesiskajām interesēm.

⁹⁶ Likumprojekta “Grozījumi kriminālprocesa likumā” anotācija, Nr. 111.9/3-73-13/19, pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS13/saeimalivs13.nsf/0/7CD9A2FA59E27C78C225848F003F2582?OpenDocument>

2. PROCESUĀLIE JAUTĀJUMI

2.1. Tulka nepieciešamība tiesas sēdē

Kriminālprocesa likuma 11. panta otrajā daļā noteikts, ka personai, kurai ir tiesības uz aizstāvību, cietušajam un viņa pārstāvim, lieciniekam, speciālistam, ekspertam, revidentam, kā arī citām personām, kuras procesa virzītājs iesaistījis kriminālprocesā, ja tās neprot valsts valodu, procesuālo darbību veikšanas laikā ir tiesības lietot valodu, kuru šīs personas prot, un bez atlīdzības izmantot tulka palīdzību, kura piedalīšanos nodrošina procesa virzītājs. Pirmstiesas procesā izmeklēšanas tiesnesim vai tiesai piekritīgu jautājumu izlemšanā tulka piedalīšanos nodrošina izmeklēšanas tiesnesis vai tiesa.⁹⁷

Minētajā tiesību normā nostiprināts valsts valodas princips, ar kuru noteiktas divas būtiskas garantijas – valsts valodas kā vienīgās procesa valodas atzīšana un tiesības uz sev saprotamas valodas lietošanu tām procesā iesaistītajām personām, kuras valsts valodu nepārvalda pietiekamā līmenī.⁹⁸

Tiesas pienākums izvērtēt tulka nepieciešamību krimināllietas iztiesāšanas laikā rodas tad, ja persona, kurai ir tiesības izmantot tulka palīdzību, tiesai ir paziņojusi, ka vēlas tulka klātbūtni tiesas sēdē. Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, ka apsūdzētā valodas zināšanas ir viens no tiesību uz taisnīgu tiesu elementiem un tiesai, lai izvērtētu, vai lietas izskatīšanā pieaicināms tulks, ir jākonsultējas ar apsūdzēto (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2002. gada 24. septembra spriedums lietā Nr. 32771/96 Cuscani pret Apvienoto Karalisti*, 38. punkts).

Senāts 2020. gada 12. jūnija spriedumā lietā Nr. SKK-23/2020 ir devis kritērijus valodas prasmes izvērtējumam. Konkrētajā lietā apsūdzētie norādīja, ka viņu pirmstiesas kriminālprocesa laikā sniegtās liecības būtu jāatzīst par nepieļaujamām tā iemesla dēļ, ka viņi šīs liecības snieguši bez tulka piedalīšanās. Spriedumā analizēti visi pirmstiesas kriminālprocesa materiāli, kuros bija redzams, ka pirmstiesas kriminālprocesā vairums procesuālo darbību ar apsūdzēto piedalīšanos notikušas valsts valodā, pret ko abi apsūdzētie nav iebilduši vai pat norādījuši, ka liecības vēlas sniegt viņiem saprotamā latviešu valodā. Tāpat minētajā spriedumā norādīts, ka fakts, ka lietas turpmākas izmeklēšanas gaitā persona, būdama nopratināta apsūdzētā statusā, izvēlējusies liecināt krievu valodā, nevar būt par pamatu, lai iepriekš veiktās procesuālās darbības atzītu par tādām, kurās pārkāptas personas tiesības lietot valodu, kuru viņš saprot. Vērtējot apsūdzēto valsts valodas prasmes, Senāts ņēmis vērā arī faktu, ka apsūdzētie dzimuši Latvijā, ir Latvijas pilsoņi, pastāvīgi dzīvo Latvijā, kā arī to, ka apsūdzēto iepriekšējā darba pieredze neapšaubāmi norādījusi uz latviešu valodas zināšanām. No šī sprieduma izriet arī personas tiesības pieteikt lūgumu lietas iztiesāšanas laikā tiesā pieaicināt tulku pat tad, ja pirmstiesas kriminālprocesā persona piedalījies latviešu valodā bez tulka palīdzības.

Senāts 2019. gada 4. oktobra spriedumā lietā Nr. SKK-48/2019 vērtējis Kriminālprocesa likuma 11. pantu no cita skatpunkta – no personas tiesībām piedalīties krimināllietas iztiesāšanā valsts valodā. Konkrētajā lietā apsūdzētais kasācijas sūdzībā norādīja, ka daļa no dokumentiem kriminālprocesa materiālos nav bijuši iztulkoti latviešu valodā, kas ir viņa dzimtā valoda. Tas apsūdzētajam lietas iztiesāšanas gaitā vairākkārt nav ļāvis saprast, kādi dokumenti tiek apspriesti. Kasācijas instances tiesa šos argumentus atzina par nepamatotiem, norādot, ka

⁹⁷ Kriminālprocesa likums, 11. panta otrā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/107820#p11>

⁹⁸ Kriminālprocesa likuma komentāri. A daļa. Zinātniskā monogrāfija prof. Kristīnes Stradas-Rozenbergas zinātniskajā redakcijā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2019, 55. lpp.

personas tiesības piedalīties krimināllietas iztiesāšanā valsts valodā nav pārkāptas, jo nav iztulkoti atsevišķi dokumentos iekļauti nosaukumi (pēc sprieduma satura spriežot, īpašvārdi), bet pats dokumentu saturs bijis iztulkots.

2.2. Procesa dalībnieku piedalīšanās tiesas sēdē videokonferences režīmā

Ievērojot to, ka Ekonomisko lietu tiesai piekritīgās krimināllietas nereti var būt ar pārrobežu elementu un pasaulē vēl arvien izjūtamas Covid-19 globālās pandēmijas sekas un ar to saistītie pulcēšanās un ceļošanas ierobežojumi, kā arī tiesu darba organizēšanā, aktuāls ir jautājums, vai Ekonomisko lietu tiesas kompetencē esošas krimināllietas dalībnieki lietas iztiesāšanā var piedalīties attālināti, piemēram, videokonferences režīmā. Turklāt šis jautājums iedalāms divās daļās – Latvijā esošu procesa dalībnieku piedalīšanās tiesas sēdē videokonferences režīmā un ārvalstīs esošu procesa dalībnieku piedalīšanās tiesas sēdē videokonferences režīmā.

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 382. panta otrajai daļai, ja nepieciešams un to prasa kriminālprocesa intereses, procesuālo darbību var veikt, izmantojot tehniskos līdzekļus (telefonkonference, videokonference) šā likuma 140. pantā noteiktajā kārtībā.⁹⁹ Savukārt saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 140. panta 2.¹ daļu, ja procesa virzītājs un personas, kuras piedalās procesuālajā darbībā, atrodas dažādās telpās, procesa virzītājs pilnvaro personu, kura nodrošina procesuālās darbības norisi vietā, kurā atrodas procesuālajā darbībā iesaistītā persona. Šī panta septītajā daļā paredz, ka procesa virzītāja pilnvarotā persona pārbauda procesuālajā darbībā iesaistītās personas identitāti un sastāda apliecinājumu par procesuālajā darbībā iesaistītajai personai izteikto brīdinājumu, ja likums paredz atbildību par savu pienākumu nepildīšanu (piemēram, brīdinājums lieciniekam par atteikšanos liecināt un apzināti nepatiesas liecības sniegšanu), kuru brīdinātā persona paraksta. Apskatāmā panta 7.¹ daļa paredz, ka panta 2.¹ daļā un septītajā daļā noteiktās prasības var neievērot, ja procesa virzītājam ir iespējams ar tehniskiem līdzekļiem pārliecināties par citā telpā vai ēkā esošās personas identitāti. Ja tiesa spēj pārliecināties par personas identitāti, tai izteiktais brīdinājums fiksējams tiesas sēdes protokolā. Senāts 2021. gada 8. marta lēmumā lietā Nr. SKK-19/2021 norādījis, ka Kriminālprocesa likuma 140. pantā iekļautais termins “procesuālās darbības” attiecināms ne vien uz izmeklēšanas darbībām, bet uz visām procesuālajām darbībām.¹⁰⁰

Apkopojot iepriekš minēto, secināms, ka pamatā procesa dalībnieku piedalīšanās tiesas sēdē videokonferences režīmā notiek, ja vietā, kur procesa dalībnieks atrodas, ir arī tiesas pilnvarota persona, kura nodrošina procesuālās darbības norisi, tostarp pārbauda personas identitāti un sagatavo apliecinājumu par procesuālajā darbībā iesaistītajai personai izteikto brīdinājumu. Izņēmums no šīs kārtības iespējams tikai tad, ja tiesa pati var pārliecināties par citā telpā vai vietā esoša procesa dalībnieka identitāti. Tādējādi, lai atbildētu uz jautājumu, kādos gadījumos iespējams piemērot Kriminālprocesa likuma 140. panta 7.¹ daļu un procesa dalībniekam atļaut piedalīties tiesas sēdē videokonferences režīmā bez procesa virzītāja pilnvarotas personas starpniecības, jānoskaidro kritēriji Kriminālprocesa likuma 140. panta 7.¹ daļas piemērošanai.

Viens no kritērijiem Kriminālprocesa likuma 140. panta 7.¹ daļas izpratnē ir procesa virzītāja spēja pārliecināties par personas identitāti. Tieslietu ministrija 2020. gada 6. jūlijā publicējusi skaidrojumu “Par Kriminālprocesa likuma 140. panta

⁹⁹ Kriminālprocesa likums, 382. panta otrā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/107820#p382>

¹⁰⁰ Senāta 2021. gada 8. marta lēmums lietā Nr. SKK-19/2021.

7.¹ daļas piemērošanu”. Skaidrojumā norādīts, ka procesa virzītājs spēj pārliecināties par personas identitāti, neiesaistot kompetentas iestādes amatpersonu personas identitātes apliecināšanai, piemēram, gadījumos, kad persona iepriekš ir piedalījies procesuālajās darbībās vai tiesas sēdēs klātienē, līdz ar to procesa virzītājam nav problēmu pārliecināties par personas identitāti. Tāpat ir iespējams arī uzrādīt personu apliecinošu dokumentu ar videokameras palīdzību, vai procesa virzītājs var pārliecināties par personas identitāti pēc procesa virzītājam iesniegtajam dokumentu fotokopijām.¹⁰¹ Šeit gan vēršama uzmanība uz Dokumentu juridiskā spēka likuma 6. panta trešo daļu, kas noteic, ka personu apliecinošu dokumentu atvasinājums neapliecina personas identitāti un tiesisko statusu un nav izmantojams tiesību īstenošanai vai likumisko interešu aizstāvībai personu apliecinoša dokumenta oriģināla vietā. Skaidrojumā ir norādīts arī uz prokuratūras pieredzi, personas identitātes pārbaudei izmantojot elektronisko parakstu un autentifikāciju vietnē latvija.lv. Skaidrojumā ir norādīts, ka prasība iegūt personas parakstu sēdes gaitā ir izpildīta, ja attiecīgā persona sniedz apliecinājumu mutvārdos, kas fiksēts tiesas sēdes audioprotokolā.

No tā, vai tiesa pareizi ir interpretējusi un piemērojusi Kriminālprocesa likuma 140. pantu attiecībā uz videokonferences režīmā nopratinātu liecinieku identitātes pārbaudi, atkarīgs, vai šo liecinieku liecības varēs atzīt par konkrētajā krimināllietā pieļaujamiem pierādījumiem. Ievērojot minēto, tiesas spējai ar tehniskiem līdzekļiem pārliecināties par liecinieka identitāti būtu piemērojami visaugstākie standarti un tiesas pienākums pārbaudīt liecinieka identitāti būtu atzīstams par izpildītu tad, ja tiktu izslēgtas saprātīgas šaubas par konkrētās personas identitāti. Šaubām par liecinieku identitāti nevajadzētu rasties, ja tie jau iepriekš piedalījušies tiesas sēdēs konkrētajā kriminālprocesā. Tāpat liecinieku identitāti varētu apliecināt prokurors, kurš konkrētajā krimināllietā uztur apsūdzību, jo viņš, visticamāk, liecinieku ir satīcis pirmstiesas procesā. Apsūdzēto vai citu liecinieku apliecinājumi par attālināti pratināmā liecinieka identitāti būtu vērtējami individuāli. Par uzticamu personas identitātes pārbaudes veidu varētu atzīt autentifikāciju caur vietni latvija.lv vai elektroniskā paraksta izmantošanu. Tieslietu ministrijas skaidrojumā gan nav sīkāk paskaidrots, kā tehniski prokuratūra šo procesu realizējusi, tādēļ šādas iespējas izmantošanu tiesas procesā plašāk komentēt nav iespējams. Par mazāk uzticamu personas identitātes pārbaudes veidu būtu atzīstama personu apliecinoša dokumenta parādīšana videokamerā, jo ir ļoti maza iespēja, ka šādā veidā tiktu ievērotas personu apliecinoša dokumenta viltojuma pazīmes, kā arī nav izslēgta iespēja, ka persona var izmantot citai personai piederošu personu apliecinošu dokumentu. Katrā situācijā būtu individuāli jāvērtē iespēja pa pastu no liecinieka saņemt viņa personu apliecinoša dokumenta kopijas, jo, kā jau minēts iepriekš, normatīvais regulējums nenosaka šādas kopijas kā personas identitātes apliecinājumu. Ja tiesa par attālināti nopratināma liecinieka identitāti pārliecinās ar personu apliecinošu dokumentu kopiju starpniecību, tiesai arī jāraugās, lai netiktu pārkāptas Vispārīgās datu aizsardzības regulas, kā arī Fizisko personu datu apstrādes likuma prasības. Šādas personu apliecinošu dokumentu fotokopijas drīkstētu būt pieejamas tikai tiesas sastāvam, kurš izskata konkrēto lietu, nedrīkstētu tikt iekļautas krimināllietas materiālos un būtu iznīcināmas pēc personas identitātes pārbaudes.

¹⁰¹ Tieslietu ministrijas skaidrojums “Par Kriminālprocesa likuma 140. panta 7.¹ daļas piemērošanu”, pieejams: <https://www.tm.gov.lv/lv/media/4237/download>, aplūkots 28.07.2021.

Tieslietu ministrijas skaidrojumā papildus norādīts – ja persona atrodas citas valsts teritorijā, Kriminālprocesa likuma 140. panta 7.¹ daļas piemērošana ir iespējama, ja:

1. persona ir Latvijas pilsonis vai nepilsonis Kriminālprocesa likuma 681. panta izpratnē;
2. persona vēlas un piekrīt piedalīties procesuālajā darbībā videokonferences režīmā.

Tādējādi Kriminālprocesa likuma 140. panta 7.¹ daļu iespējams piemērot attiecībā uz jebkuru personu, ja tā atrodas Latvijas teritorijā un vēlas piedalīties procesuālajā darbībā videokonferences režīmā, un attiecībā uz Latvijas Republikas pilsoņiem un nepilsoņiem, ja tie atrodas ārzemēs un vēlas piedalīties procesuālajā darbībā videokonferences režīmā. Minētā norma praksē tiek pielietota bieži, jo tā ļauj paātrināt lietas izskatīšanu, nesūtot starptautiskās palīdzības lūgumu uz valsti, kurā konkrētais procesa dalībnieks atrodas, kas nenoliedzami ir sarežģīts un salīdzinoši ilgs process.

Pēc ģenerālprokurora lūguma Senāta Krimināllietu departaments sasauca kopsapulci, lai apspriestu jautājumu par Kriminālprocesa likuma 140. panta 7.¹ daļas interpretāciju. Senāta Krimināllietu departamenta senatoru kopsapulce 2021. gada 4. novembrī pieņēma lēmumu, kurā, atsaucoties uz Kriminālprocesa likuma 876. panta pirmo daļu un vairākiem starptautiskajiem normatīvajiem aktiem, tostarp Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2014/41/ES par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu krimināllietās, secināja, ka

1. atbilstoši vispārīgajam principam Latvijas Republikas jurisdikcija, ievērojot Kriminālprocesa likuma 3. pantā nostiprināto šī likuma spēku telpā, iespējama tikai valsts teritorijā. Tādu pierādījumu iegūšana, kas atrodas citas valsts teritorijā, iespējama Kriminālprocesa likuma C daļā noteiktajā kārtībā;
2. Kriminālprocesa likuma 140. panta 7.¹ daļā noteikto kārtību iespējams piemērot tikai tad, ja procesuālā darbība tiek veikta Latvijas Republikas jurisdikcijā.¹⁰²

Senatoru kopsapulces lēmums nevis devis nepārprotamu Kriminālprocesa likuma 140. panta 7.¹ daļas skaidrojumu, bet šķietami radījis vēl lielāku neizpratni par šīs tiesību normas piemērošanu. Daļa juridisko aprindu pārstāvju uzskata, ka senatoru kopsapulces lēmums turpmāk liedz šo normu izmantot ārzemēs esošu personu dalībai procesuālās darbības videokonferences režīmā.¹⁰³ Savukārt citi uzskata, ka šis lēmums neliek šķēršļus Kriminālprocesa likuma 140. panta 7.¹ daļu arī turpmāk izmantot, lai ārvalstīs esošas personas videokonferences režīmā piedalītos procesuālās darbības, kas noris Latvijā. Šāda nostāja tiek pamatota ar faktu, ka procesuālās darbības veikšanas vieta ir Latvija neatkarīgi no tā, kur faktiski atrodas procesuālajā darbībā iesaistītais procesa dalībnieks.¹⁰⁴ Tāpat izteikts viedoklis, ka nav pareiza procesuālajā darbībā iesaistītas personas sasaite ar tās faktisko atrašanās vietu, un norādīts, ka vērā būtu jāņem tikai tas, vai persona pati piekrīt šādai procesuālai darbībai un vai persona zina savas tiesības.¹⁰⁵

¹⁰² Senāta Krimināllietu departamenta senatoru kopsapulces 2021. gada 4. novembra lēmums “Par Kriminālprocesa likuma 140. panta 7.¹ daļas interpretāciju”.

¹⁰³ Par Kriminālprocesa likuma 140. panta 7.¹ daļas interpretāciju: senatoru lēmums ar komentāriem, Dr. iur. J. Baumaņa komentārs, Jurista vārds, 30.11.2021., Nr. 48 (1210).

¹⁰⁴ Par Kriminālprocesa likuma 140. panta 7.¹ daļas interpretāciju: senatoru lēmums ar komentāriem, VID Nodokļu un muitas policijas pārvaldes Izmeklēšanas reģionālās daļas Zemgales izmeklēšanas nodaļas vadītājas L. Dundures komentārs, Jurista Vārds, 30.11.2021., Nr. 48 (1210).

¹⁰⁵ Par Kriminālprocesa likuma 140. panta 7.¹ daļas interpretāciju: senatoru lēmums ar komentāriem, Dr. iur. A. Berezina komentārs, Jurista vārds, 30.11.2021., Nr. 48 (1210).

Pieņemot, ka Kriminālprocesa likuma 140. panta 7.¹ daļa nav piemērojama, lai nodrošinātu ārvalstī esošas personas dalību procesuālas darbības veikšanā videokonferences režīmā, zustu šīs normas pieņemšanas mērķis. Norma tika iekļauta Kriminālprocesa likumā ar grozījumiem, kas stājās spēkā 2020. gada 6. jūlijā. Likumprojekta “Grozījumi Kriminālprocesa likumā” papildinātajā anotācijā bija norādīts: “[..] ar grozījumiem noteikts, ka persona var piedalīties procesuālajā darbībā neatkarīgi no tās atrašanās vietas, ja tās rīcībā ir nepieciešamie tehniskie līdzekļi (piemēram, ierīce ar interneta pieslēgumu) un procesa virzītājs spēj pārliecināties par personas identitāti, pilnībā fiksējot procesuālās darbības norisi atbilstoši Kriminālprocesa likuma 143. pantā noteiktajam. Paredzams, ka šāds regulējums veicinās tehnisko līdzekļu izmantošanu kriminālprocesā, tādā veidā efektīvizējot un vienkāršojot kriminālprocesa norisi, it īpaši gadījumos, kad kriminālprocesā iesaistītās personas atrodas dažādās pilsētās vai valstīs, kā arī atslogos tās iestādes, kurās līdz šim tika veiktas procesuālās darbības un tika pilnvarotas personas procesuālo darbību norisei.”¹⁰⁶ Tādējādi secināms, ka likumdevēja mērķis bija padarīt vienkāršāku un ātrāku arī ārvalstīs esošu personu piedalīšanos procesuālajās darbībās. Nozīmīgi, ka norma iekļauta Kriminālprocesa likumā 2020. gada vasarā – laikā, kad Covid-19 pandēmijas dēļ lielākā daļa lietu tika izskatītas vai nu rakstveida procesā, vai attālināti, izmantojot tehniskus līdzekļus.

Ekonomisko lietu tiesa 2021. gada 6. decembrī taisījusi spriedumu lietā Nr. 11270006619. Spriedumā norādīts, ka attiecīgajā lietā videokonferences režīmā bez ārvalstu kompetento iestāžu starpniecības nopratināti divi liecinieki. Viens no tiem atradās Spānijā, otrs – Indijā, nevienam lieciniekam nebija juridiskas saiknes ar Latviju (personas nebija Latvijas Republikas pilsoņi, nepilsoņi vai rezidenti). Spriedumā tiesa atreferējusi gan prokurora atsauci uz senatoru kopsapulces lēmumu, gan norādījusi, ka liecinieku liecības iegūtas, pieļaujot būtiskus procesuālus pārkāpumus, tomēr atzina, ka nepastāv apstākļi, kas šīs liecības padarītu par nepieļaujamām un pierādīšanā neizmantojamām. Ekonomisko lietu tiesa izbeidza procesu par noziedzīgi iegūtu mantu, par ko izmeklētāja iesniegusi apelācijas sūdzību, kas pieņemta izskatīšanai Rīgas apgabaltiesā. Lieta vairākkārt noņemta no izskatīšanas un pētījuma sagatavošanas brīdī vēl nebija izskatīta. Ņemot vērā Ekonomisko lietu tiesas neviennozīmīgo argumentāciju par videokonferences režīmā nopratināto, ārvalstīs esošo liecinieku liecību pieļaujamību, paredzams, ka Rīgas apgabaltiesas KKK, izskatot lietu, būs jāsniedz savs skaidrojums par Kriminālprocesa likuma 140. panta 1.¹ daļas piemērošanu kopsakarā ar Senāta Krimināllietu departamenta senatoru lēmumā ietvertu skaidrojumu.

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 495. pantam liecinieks līdz viņa nopratināšanas sākumam nedrīkst atrasties tiesas sēžu zālē. Šis nosacījums ir ievērojams arī gadījumos, kad liecinieks tiesas sēdē tiek nopratināts videokonferences režīmā. Atbilstoši Tieslietu ministrijas izstrādāto “Vadlīniju *Microsoft Teams* izmantošanai tiesas sēžu organizēšanā rajona (pilsētu) tiesās un apgabaltiesās” lieciniekus tiesas sēžu sekretārs tiesas uzdevumā līdz viņu nopratināšanas sākumam atvieno no tiesas sēdes tiešsaistes un atgriež *MS Teams* platformas virtuālajā

¹⁰⁶ Likumprojekta “Grozījumi Kriminālprocesa likumā” papildinātā anotācija, pieejama: https://likumi.lv/wwwraksti/LIKUMI/PAPILDINATAS_ANOTACIJAS/TM_PAPILD_ANOT_427_L_P13_15062020.DOCX

uzgaidāmajā telpā (*lobby*). Pēc tiesas norādījuma tiesas sēžu sekretārs pievieno konkrētu liecinieku tiesas sēdes tiešsaistei.¹⁰⁷

2.3. Sūdzības izskatīšana par procesa virzītāja lēmumu par iepazīšanos ar lietas materiāliem procesos par noziedzīgi iegūtu mantu

Pēc Tiesu informācijas sistēmas datiem secināms, ka līdz 2022. gada 31. maijam Ekonomisko lietu tiesā saņemts kopumā 271 process par noziedzīgi iegūtu mantu. 90 procesos ar mantu saistītā persona vai tās pārstāvis bija iesniedzis sūdzību par procesa virzītāja lēmumu par iepazīšanos ar lietas materiāliem. Tātad aptuveni trešajā daļā procesu par noziedzīgi iegūtu mantu tiek saņemtas sūdzības par procesa virzītāja lēmumu par iepazīšanos ar lietas materiāliem. Sūdzību īpatsvars ir liels, īpaši ņemot vērā Kriminālprocesa likuma 629. panta otrajā daļā noteikto, ka tiesas sēdei procesā par noziedzīgi iegūtu mantu jānotiek desmit dienu laikā pēc šī procesa saņemšanas tiesā. Ja procesā par noziedzīgi iegūtu mantu saņemta sūdzība par procesa virzītāja lēmumu par iepazīšanos ar lietas materiāliem, tā jāizskata līdz noteiktās tiesas sēdes dienai, tas ir, mazāk nekā desmit dienu laikā.

Tiesas kontrole pār procesa virzītāja lēmumu par iepazīšanos ar lietas materiāliem Kriminālprocesa likuma 627. pantā ieviesta ar 2018. gada 20. jūnija grozījumiem. Pamats šādu grozījumu pieņemšanai bija Satversmes tiesas 2017. gada 23. maija spriedums lietā Nr. 2016-13-01. Šajā lietā tika vērtēta tajā laikā spēkā esošās Kriminālprocesa likuma 629. panta piektās daļas atbilstība Satversmes 92. panta pirmajam teikumam. Kriminālprocesa likuma 629. panta piektā daļa tā brīža redakcijā skanēja šādi: "Procesa par noziedzīgi iegūtu mantu lietā esošie materiāli ir izmeklēšanas noslēpums, un ar tiem drīkst iepazīties procesa virzītājs, prokurors un tiesa, kas izskata šo lietu. Šā likuma 628. pantā minētās personas ar lietā esošajiem materiāliem var iepazīties ar procesa virzītāja atļauju un viņa noteiktajā apjomā." Šajā lietā Satversmes tiesa atzina, ka minētā norma neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam tiktāl, ciktāl tā neparedz tiesas kontroli pār procesa virzītāja lēmumu par iepazīšanos ar lietas materiāliem.¹⁰⁸

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 627. panta ceturtajai daļai procesa par noziedzīgi iegūtu mantu lietā esošie materiāli ir izmeklēšanas noslēpums, un ar tiem drīkst iepazīties procesa virzītājs, prokurors un tiesa, kas izskata šo lietu. Šā likuma 628. pantā minētās personas, kuras ar lietā esošajiem materiāliem var iepazīties ar procesa virzītāja atļauju un viņa noteiktajā apjomā.¹⁰⁹ Saskaņā ar šā panta piekto daļu procesa virzītāja lēmumu noraidīt lūgumu par iepazīšanos ar lietas materiāliem var pārsūdzēt rajona (pilsētas) tiesā, kas izskata procesu par noziedzīgi iegūtu mantu. Tiesa pieņem lēmumu par sūdzības pilnīgu vai daļēju apmierināšanu vai noraidīšanu. Lēmums nav pārsūdzams. Lai tiesa izlemtu, vai iepazīšanās ar lietas materiāliem apdraud citu personu pamattiesības, sabiedrības intereses vai traucē kriminālprocesa mērķa sasniegšanu, tiesa var pieprasīt krimināllietas materiālus un iepazīties ar tiem.¹¹⁰ Tādējādi secināms, ka šādas sūdzības izskatīšana var būt arī ļoti laikietilpīga,

¹⁰⁷ "Vadlīnijas *Microsoft Teams* izmantošanai tiesas sēžu organizēšanā rajona (pilsētu) tiesās un apgabaltiesās", pieejamas: <https://www.tiesas.lv/aktualitates/vadlinijas-microsoft-teams-izmantosana-i-tiesas-sezu-organizesana-rajona-pilsetu-tiesas-un-apgabalties-9928>, aplūkotas 28.07.2021.

¹⁰⁸ Satversmes tiesas 2017. gada 23. maija spriedums lietā Nr. 2016-13-01, pieejams: https://www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=/wp-content/uploads/2016/07/2016-13-01_Spriedums.pdf#search=, aplūkots 13.08.2021.

¹⁰⁹ Kriminālprocesa likums, 627. panta ceturtais daļa, <https://likumi.lv/ta/id/107820#p627>

¹¹⁰ Kriminālprocesa likums, 627. panta piektā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/107820#p627>

jo tiesai, lai izlemtu, kādi lietā esoši dokumenti ir vai nav uzrādāmi sūdzības iesniedzējam, ar tiem pilnībā jāiepazīstas pašai.

To personu loks, kuras ar procesa virzītāja atļauju var iepazīties ar procesa par noziedzīgi iegūtu mantu materiāliem, noteikts Kriminālprocesa likuma 628. pantā. Tās ir: aizdomās turētais vai apsūdzētais, persona, pie kuras manta tika izņemta vai tai uzlikts arests (ja tāda persona attiecīgajā kriminālprocesā ir), citas personas, kurām ir tiesības uz konkrēto mantu. Procesā virzītājs pēc lūguma saņemšanas par iepazīšanos ar lietas materiāliem izlemj:

- 1) vai persona, kura pieteikusi lūgumu iepazīties ar lietas materiāliem, ir uzskatāma par Kriminālprocesa likuma 628. panta subjektu un ir tiesīga ar lietas materiāliem iepazīties;
- 2) vai personai atļaut iepazīties ar lietas materiāliem;
- 3) apjomu, kādā persona drīkst iepazīties ar lietas materiāliem;
- 4) vai persona drīkst lietas materiālus kopēt, fotografēt, pārrakstīt vai kādā citā veidā atvasināt.

Kriminālprocesa likuma 627. panta piektā daļa tās pašreizējā redakcijā nenosaka robežas procesa virzītāja lēmuma pārsūdzēšanai, tādējādi secināms, ka šīs normas kārtībā iespējams pārsūdzēt jebkuru procesa virzītāja lēmumu, kas attiecas uz iepazīšanos ar procesa par noziedzīgi iegūtu mantu materiāliem. Ekonomisko lietu tiesai arī jāvērtē katra sūdzība un tajā paustie argumenti.

2021. gada 26. augustā izsludināts likumprojekts “Grozījumi Kriminālprocesa likumā”, kas paredz izteikt Kriminālprocesa likuma 627. panta ceturto daļu šādā redakcijā: “Procesa par noziedzīgi iegūtu mantu lietā esošie materiāli ir izmeklēšanas noslēpums. Ar lēmumu par procesa uzsākšanu par noziedzīgi iegūtu mantu minētiem materiāliem, nodrošinot pierādījumos minēto personu pamattiesību apdraudējuma nepieļaušanu, sabiedrības interešu aizsardzību un neapdraudot kriminālprocesa, no kura izdalīti materiāli, mērķa sasniegšanu, var iepazīties lietas dalībnieki. Procesā virzītājs rakstveidā brīdina par ziņu neizpaušanu saskaņā ar šā likuma 396. pantu.”¹¹¹ Tāpat likumprojekts paredz izslēgt Kriminālprocesa likuma 627. panta piekto daļu. Likumprojekta anotācijā norādīts, ka nav pieļaujams, ka tiesa pieņem lēmumu par mantas atzīšanu par noziedzīgi iegūtu, pamatojoties uz tādiem pierādījumiem, kas nav pieejami lietas dalībniekiem. Tāpat norādīts, ka procesā virzītājs objektīvu apsvērumu dēļ, proti, pantā minēto interešu apdraudējuma dēļ var liegt personai iepazīties ar konkrētiem lietas materiāliem.¹¹² Aprakstīto Kriminālprocesa likuma grozījumu mērķis pēc būtības ir atļaut procesā par noziedzīgi iegūtu mantu dalībniekiem iepazīties ar visiem lietas materiāliem, tomēr tie arī paredz tiesības procesā virzītājam noteikt kādus konkrētus lietas materiālus, ar kuriem procesā dalībnieki iepazīties nevar. Vienlaikus grozījumi paredz izslēgt Kriminālprocesa likuma 627. panta piekto daļu, t. i., tiesas kontroli pār procesā virzītāja lēmumu par iepazīšanos ar lietas materiāliem. Ja aprakstītie grozījumi Kriminālprocesa likumā tiks pieņemti, var veidoties situācija, kad procesā virzītājs atsaka procesā dalībniekam iepazīties ar atsevišķiem lietas materiāliem, un vairs nav iespējas par šādu procesā virzītāja lēmumu iesniegt sūdzību tiesā. Būtu apsverams, vai šādā gadījumā atkal neveidosies pamats vērtēt Kriminālprocesa likuma 627. panta atbilstību Satversmes 92. panta pirmajai daļai, kā tas bija iepriekš aprakstītajā Satversmes tiesas lietā.

¹¹¹ Likumprojekts “Grozījumi Kriminālprocesa likumā”, pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40506859>, aplūkots 30.08.2021.

¹¹² Likumprojekta “Grozījumi Kriminālprocesa likumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija), pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40506859>, aplūkots 30.08.2021.

2.4. Procesa par noziedzīgi iegūtu mantu izskatīšanas termiņš tiesā

Pirmstiesas kriminālprocesa par noziedzīgi iegūtu mantu mērķis ir mantisko jautājumu savlaicīga atrisināšana. Kriminālprocesa likuma 629. panta otrā daļa noteic, ka tiesas sēdei procesā par noziedzīgi iegūtu mantu jānotiek 10 dienu laikā pēc procesa virzītāja lēmuma saņemšanas tiesā. Iepazīstoties ar Ekonomisko lietu tiesā izskatīšanai noteiktajām lietām procesos par noziedzīgi iegūtu mantu, atlasītas vairākas lietas, kurām pirmajā tiesas sēdē izskatīšana atlikta un nākamā tiesas sēde noteikta pēc pusgada vai ilgāka laika. Piemēram:

- lietā Nr. 11270005220 pirmā tiesas sēde notikusi 2022. gada 31. maijā, bet nākamā tiesas sēde noteikta uz 2022. gada 14. septembri;
- lietā Nr. 11270006620 pirmā tiesas sēde notikusi 2021. gada 28. aprīlī, bet nākamā tiesas sēde notikusi 2022. gada 1. jūnijā;
- lietā Nr. 11816012119 pirmā tiesas sēde notikusi 2021. gada 30. aprīlī, bet nākamā tiesas sēde notikusi 2022. gada 6. janvārī;
- lietā Nr. 11816011419 pirmā tiesas sēde notikusi 2021. gada 5. maijā, bet nākamā tiesas sēde notikusi 2022. gada 13. janvārī;
- lietā Nr. 11905007020 pirmā tiesas sēde notikusi 2021. gada 31. maijā, bet nākamā tiesas sēde notikusi 2022. gada 9. maijā;
- lietā Nr. 11816012919 pirmā tiesas sēde notikusi 2021. gada 29. jūnijā, nākamā tiesas sēde notikusi 2022. gada 7. janvārī, bet arī tā atlikta un šobrīd lieta noteikta izskatīšanai 2022. gada 5. septembrī;
- lietā Nr. 11903018919 pirmā tiesas sēde notikusi 2021. gada 22. jūnijā, nākamā tiesas sēde notikusi 2022. gada 2. martā, bet arī tā atlikta un šobrīd lieta noteikta izskatīšanai uz 2022. gada 29. septembri;
- lietā Nr. 11270008020 pirmā tiesas sēde notikusi 2021. gada 30. jūnijā, nākamās tiesas sēdes notikušas 2022. gada 4. martā, 30. martā, 27. aprīlī un 13. maijā;
- lietā Nr. 11904006320 pirmā tiesas sēde notikusi 2021. gada 12. jūlijā, bet nākamā tiesas sēde noteikta uz 2022. gada 5. jūliju;
- lietā Nr. 11904007420 pirmā tiesas sēde notikusi 2021. gada 27. jūlijā, bet nākamā tiesas sēde noteikta uz 2022. gada 18. oktobri;
- lietā Nr. 11518002319 pirmā tiesas sēde notikusi 2021. gada 9. augustā, nākamā tiesas sēde notikusi 2022. gada 14. jūnijā, bet arī tā atlikta un šobrīd nākamā tiesas sēde noteikta uz 2022. gada 4. novembri;
- lietā Nr. 11904005620 pirmā tiesas sēde notikusi 2021. gada 21. septembrī, bet nākamā tiesas sēde noteikta uz 2022. gada 21. septembri;
- lietā Nr. 11905006920 pirmā tiesas sēde notikusi 2021. gada 29. septembrī, bet nākamā tiesas sēde notikusi 2022. gada 24. maijā.

Uzskaitījumā nav iekļautas lietas, kuras izskatīšanas stadijā ir vismaz pusgadu, bet kurās notikušas vairākas tiesas sēdes.

Visās minētajās lietās ar mantu saistītās personas deklarētā vai juridiskā adrese ir trešajā valstī, visbiežāk Krievijā, Ukrainā, Britu Virdžīnu salās vai tā vispār nav zināma. Arī publiski pieejama informācija liecina, ka noziedzīgi iegūti līdzekļi Latvijas kredītiestādēs visbiežāk nonākuši no Krievijas un Ukrainas.¹¹³

¹¹³ <https://lvportals.lv/norises/338116-pern-aresteta-noziedzīgi-ieguta-manta-153-miljaru-eiro-apmera-netira-nauda-ieplust-galvenokart-no-krievijas-un-ukrainas-2022>

Šādos gadījumos ar mantu saistītās personas informēšana par tiesas sēdi un dalība tajā vienmēr veicama starptautiskās sadarbības ietvaros. Šī iemesla dēļ rodas jautājums, cik pamatota ir likumā noteiktā prasība, ka tiesas sēdei procesā par noziedzīgi iegūtu mantu jebkurā gadījumā jānotiek desmit dienu laikā pēc procesa virzītāja lēmuma saņemšanas tiesā. Nav lietderīgi uzlikt tiesai par pienākumu nozīmēt lietu izskatīšanai noteiktā termiņā, ja ir skaidrs, ka objektīvi pamatotu apstākļu dēļ lietu tiesas sēdē nevarēs izskatīt un lietas izskatīšana būs jāatliek.

2.5. Procesā virzītāja pieļautu procesuālu pārkāpumu ietekme uz procesa par noziedzīgi iegūtu mantu virzību tiesā

Iepazīstoties ar Ekonomisko lietu tiesas un Rīgas apgabaltiesas KLK nolēmumiem procesos par noziedzīgi iegūtu mantu, secināts, ka ir gadījumi, kad process par noziedzīgi iegūtu mantu izbeigts vai arī viens no izbeigšanas iemesliem ir bijis procesa virzītāja pieļauts procesuāls pārkāpums.

Rīgas apgabaltiesas KLK atstājusi negrozītus 20 Ekonomisko lietu tiesas nolēmumus, ar kuriem izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu. Vairākos gadījumos abu instanču tiesas procesu izbeigušas procesa virzītāja pieļautu procesuālu pārkāpumu dēļ.

Tā, piemēram, kriminālprocesā Nr. 11816014118 abu instanču tiesas secināja, ka procesa virzītājs no pamata krimināllietas izdalīto procesu par noziedzīgi iegūtu mantu kvalificējis nevis pēc KL 70.¹¹ panta pirmās daļas, bet gan KL 70.¹¹ panta trešās daļas, kas nav noskaidrojams Kriminālprocesa likuma 59. nodaļas kārtībā. Šajā lietā procesa virzītājs paziņojumu par pienākumu pierādīt mantas likumīgo izcelsmi bija nosūtījis nevis ar mantu saistītajai personai, kā to noteic Kriminālprocesa likuma 356. panta piektā daļa, bet gan šīs personas juridiskās palīdzības sniedzējam, turklāt dodot tam pierādījumu iesniegšanai tikai 17 dienas. Arī lietās Nr. 11816005219, Nr. 15840019319, Nr. 11904002220 ar mantu saistītās personas netika likumā noteiktajā kārtībā informētas par arestētās mantas izcelsmes likumības pierādīšanu un par šī pienākuma neizpildīšanas sekām.

Lietās Nr. 11904004819, Nr. 11816012019 un Nr. 11903000520 abu instanču tiesas secināja, ka procesa virzītājs nav pierādījis, ka arestētajiem līdzekļiem, visticamāk, ir noziedzīga izcelsme, jo sākotnējais pienākums pierādīt, ka manta ir noziedzīgi iegūta vai saistīta ar noziedzīgu nodarījumu, jebkurā gadījumā vispirms šajā procesā gulstas uz procesa virzītāju.

Lietās Nr. 11904002220 un Nr. 11904004819 abu instanču tiesas konstatēja, ka procesa virzītājs mantu vienlaikus lūdzis atzīt gan par noziedzīgi iegūtu, gan arī par saistītu ar noziedzīgu nodarījumu, kas ir savstarpēji izslēdzoši pamatojumi.

2.6. Procesā par noziedzīgi iegūtu mantu izskatīšana apelācijas instancē

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 631. panta pirmajai daļai tiesas lēmumu procesā par noziedzīgi iegūtu mantu var pārsūdzēt apgabaltiesā, sūdzību vai protestu iesniedzot rajona (pilsētas) tiesā.¹¹⁴ Kriminālprocesa likuma 442. panta otrā daļa noteic, ka apelācijas kārtībā pārsūdzētu Ekonomisko lietu tiesas nolēmumu izskata Rīgas apgabaltiesa.¹¹⁵ Kriminālprocesa likuma 631. panta trešā daļa tā pašreizējā redakcijā paredz, ka Rīgas apgabaltiesa, izskatot sūdzību par Ekonomisko lietu tiesas

¹¹⁴ Kriminālprocesa likums, 631. panta pirmā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/107820#p631>

¹¹⁵ Kriminālprocesa likums, 442. panta otrā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/107820#p442>

lēmumu procesā par noziedzīgi iegūtu mantu, var pieņemt vienu no diviem iespējamiem lēmumiem – vai nu atzīt mantu par noziedzīgi iegūtu, vai arī izbeigt procesu par noziedzīgi iegūtu mantu.¹¹⁶ 2021. gada 26. augustā izsludinātais likumprojekts “Grozījumi Kriminālprocesa likumā” paredz papildināt Kriminālprocesa likuma 631. pantu ar ceturto daļu šādā redakcijā: “Izskatot sūdzību vai protestu, tiesa var atcelt rajona (pilsētas) tiesas lēmumu un nosūtīt materiālu jaunai izskatīšanai, ja rajona (pilsētas) tiesas nolēmums neatbilst šā likuma 630. panta pirmajai un otrajai daļai. Lēmums nav pārsūdzams.”¹¹⁷ Ja Kriminālprocesa likumā tiks izdarīti plānotie grozījumi, Rīgas apgabaltiesai, skatot sūdzību vai protestu par Ekonomisko lietu tiesas lēmumu procesā par noziedzīgi iegūtu mantu un konstatējot, ka Ekonomisko lietu tiesa nav ievērojusi visus Kriminālprocesa likuma 630. panta pirmajā un otrajā daļā minētos nosacījumus, būs tiesības lēmumu atcelt un nosūtīt jaunai izskatīšanai Ekonomisko lietu tiesai. Kriminālprocesa likuma grozījumu sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumā (anotācijā) norādīts, ka pašreiz spēkā esošais regulējums var radīt situācijas, kad lieta pēc būtības tiek vērtēta tikai vienā instancē. Piemēram, ja pirmās instances tiesa, pieņemot lēmumu procesā par noziedzīgi iegūtu mantu, nav izvērtējusi visus pierādījumus, apgabaltiesa nevar šādu lēmumu atcelt un nosūtīt atkārtotai izskatīšanai pirmās instances tiesai. Atbilstoši anotācijā norādītajam, dodot apgabaltiesai tiesības procesā par noziedzīgi iegūtu mantu atcelt pirmās instances tiesas lēmumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesai, tiks nodrošinātas personas tiesības jautājumu pēc būtības izskatīt divās instancēs.¹¹⁸

Minētie grozījumi ir īpaši nozīmīgi, jo apelācijas instances tiesa ir galīgā instance procesā par noziedzīgi iegūtu mantu. Vairāki zvērināti advokāti vērsuši uzmanību uz situācijām, kad pirmās instances tiesa procesu par noziedzīgi iegūtu mantu izbeigusi, savukārt apelācijas instances tiesa mantu atzinusi par noziedzīgi iegūtu un konfiscējusi valsts labā. Advokāti norādījuši, ka šādās situācijās apelācijas instances tiesas nolēmums ir pirmais lēmums par konfiskāciju un tas nav pārsūdzams. Latvijas Zvērinātu advokātu padomes priekšsēdētājs Jānis Rozenbergs rosinājis divus variantus šī jautājuma risināšanai: 1) sašaurināt apelācijas instances tiesas kompetenci procesā par noziedzīgi iegūtu mantu, atstājot tikai divus iespējamus nolēmuma veidus – atdot atkārtotai izskatīšanai pirmajai instancei vai atstāt negrozītu; 2) atjaunot kasācijas instanci.¹¹⁹ Kriminālprocesa likumā plānotie grozījumi daļēji atbilst J. Rozenberga ierosinājumam, jo līdz ar to stāšanos spēkā apelācijas instances tiesai būs iespēja procesu par noziedzīgi iegūtu mantu nodot atkārtotai izskatīšanai pirmās instances tiesai.

Fakts, ka apelācijas instances tiesas nolēmums procesā par noziedzīgi iegūtu mantu nav pārsūdzams kasācijas kārtībā, ir bijis par pamatu vairākām tiesvedībām Satversmes tiesā. Satversmes tiesa 2017. gada 11. oktobrī pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2017-10-01, kur tika vērtēta Kriminālprocesa likuma 629. panta piektās daļas atbilstība Satversmes 92. panta pirmajam teikumam un Kriminālprocesa likuma 631. panta trešās daļas otrā teikuma atbilstība Satversmes 91. panta pirmajam teikumam. Pieteikuma iesniedzējs savā pieteikumā Satversmes tiesai norādīja, ka

¹¹⁶ Kriminālprocesa likums, 631. panta trešā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/107820#p631>

¹¹⁷ Likumprojekts “Grozījumi Kriminālprocesa likumā”, pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40506859>, aplūkots 30.08.2021.

¹¹⁸ Likumprojekta “Grozījumi Kriminālprocesa likumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija), pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40506859>, aplūkots 30.08.2021.

¹¹⁹ <https://lvportals.lv/norises/324471-vai-vajadziga-kasacijas-instance-lai-parsudzetu-lemumu-par-mantas-konfiskaciju-2021>, aplūkots 30.12.2021.

personas, kuru mantai arests uzlikts pamata kriminālprocesā, un personas, kuru mantai arests uzlikts procesā par noziedzīgi iegūtu mantu, atrodas vienādos un savstarpēji salīdzināmos apstākļos, bet tiesības pārsūdzēt apelācijas instances tiesas nolēmumu kasācijas kārtībā ir tikai tām personām, kuru manta atzīta par noziedzīgi iegūtu pamata kriminālprocesā. Satversmes tiesa secināja, ka personas neatrodas vienādos un savstarpēji salīdzināmos apstākļos, un atzina Kriminālprocesa likuma 631. panta trešās daļas otro teikumu par atbilstošu Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.¹²⁰

2.7. Satversmes tiesā ierosinātās un izskatītās lietas

Pēc Ekonomisko lietu tiesas darbības uzsākšanas ievērojami pieaudzis pieteikumu skaits Satversmes tiesā, kurās fiziskas un juridiskas personas lūdz izvērtēt to Krimināllikuma un Kriminālprocesa likuma normu satversmību, kurās noteikta procesa par noziedzīgi iegūtu mantu norises kārtība. Apkopojuma sagatavošanas brīdī Satversmes tiesā ir izskatīta viena un ierosinātas piecas šādas lietas.

1. Lieta Nr. 2021-18-01.

Pieteikuma iesniedzējas šajā lietā bija likvidējamā akciju sabiedrība “TRASTA KOMERCBANKA” (turpmāk – Banka) un minētās kredītiestādes kreditors – Apvienotajā Karalistē reģistrēts komersants *ERGO TEC LLP* (turpmāk – Bankas kreditors). Pieteikuma iesniedzējas lūdza Satversmes tiesu izvērtēt Krimināllikuma 70.¹¹ panta ceturtās daļas un Kriminālprocesa likuma 358. panta pirmās daļas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam.

Banka pieteikumā norādīja, ka pēc tās pasludināšanas par maksātnespējīgu ar tiesas lēmumiem kriminālprocesā par noziedzīgi iegūtu mantu atzīti finanšu līdzekļi, kuri bija noguldīti bankas kontos. Bankas ieskatā finanšu līdzekļi noguldījuma brīdī esot kļuvuši par tās īpašumu Satversmes 105. panta izpratnē un šādas mantas konfiskācija esot uzskatāma par īpašuma piespiedu atsavināšanu. Norādīja, ka gadījumos, kad par noziedzīgiem un konfiscējamiem valsts labā tiek atzīti maksātnespējīgā kredītiestādē noguldīti finanšu līdzekļi, valsts “apiet” pārējos bankas kreditorus.

Bankas kreditors pieteikumā norādīja, ka Bankā noguldījis finanšu līdzekļus un pēc Bankas maksātnespējas procesa uzsākšanas iesniedzis kreditora prasījumu. Norādīja, ka apstrīdētās normas ļauj valstij neievērot kreditoru prasījumu kārtību, kas būtiski samazina Bankas mantas apmēru, tādējādi liedzot Bankai izpildīt saistības pret Bankas kreditoru pilnā apmērā, šādā veidā aizskarot Bankas kreditora pamattiesības.

Ar Satversmes tiesas 2022. gada 23. maija spriedumu izbeigta tiesvedība attiecībā uz Bankas prasījumu par Krimināllikuma 70.¹¹ panta ceturtās daļas un 358. panta pirmās daļas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam. Satversmes tiesa norādīja, ka no noguldījuma tiesiskās dabas izriet tas, ka līdz ar noguldījuma izmaksu noguldītājam kredītiestādei zūd saistība pret šo klientu un tādējādi ietekme uz kredītiestādi ir neitrāla. Līdzīgs rezultāts rodas arī mantas konfiskācijas gadījumā un arī izskatāmajā lietā konfiskācijas sekas attiecībā uz Banku esot neitrālas.

¹²⁰ Satversmes tiesas 2017. gada 11. oktobra spriedums lietā Nr. 2017-10-01

Izbeigta tiesvedība attiecībā uz Bankas kreditora prasījumu par Krimināllikuma 70.¹¹ panta ceturtās daļas un Kriminālprocesa likuma 358. panta pirmās daļas atbilstību Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem. Satversmes tiesa norādīja, ka apstrīdētās normas, kas paredz noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju, nerada tiešas negatīvas sekas maksātnespējīgas kredītiestādes kreditoram, jo manta, ar kuras atsavināšanu valsts īpašumā kreditors saista savu pamattiesību aizskārumu, ir noziedzīgi iegūta un tātad izņemama no civiltiesiskas apgrozības.

Krimināllikuma 70.¹¹ panta ceturtā daļa un Kriminālprocesa likuma 358. panta pirmā daļa atzīta par atbilstošu Satversmes 91. panta pirmajam teikumam. Satversmes tiesa norādīja, ka izskatāmajā lietā valsts nevis izmanto savas prasījuma tiesības tāpat kā jebkurš cits kreditors, bet gan rīkojas kā subjekts, kas ir tiesīgs atsavināt noziedzīgi iegūtu mantu. Secināja, ka Bankas kreditora norādītās personu grupas – valsts, kuras labā tiek konfiscēta noziedzīgi iegūta manta, un tādi kredītiestādes kreditori kā Bankas kreditors, kuriem ir prasījuma tiesības pret maksātnespējas procesā esošu kredītiestādi – izskatāmās lietas apstākļos nav salīdzināmas tiesiskās vienlīdzības principa aspektā. Vērtēja, vai apstrīdētās normas paredz nepamatoti vienādu attieksmi pret kredītiestādes kreditoriem, kuri atrodas atšķirīgos apstākļos. Secināja, ka tad, ja noziedzīgi iegūta manta, pamatojoties uz apstrīdētajām normām, tiek konfiscēta, maksātnespējas procesā esošas kredītiestādes kreditori neatrodas atšķirīgos apstākļos kā tādas kredītiestādes kreditori, kura neatrodas maksātnespējas procesā. Norādīja, ka gan situācijā, kad kredītiestāde atrodas maksātnespējas procesā, gan situācijā, kad kredītiestāde neatrodas maksātnespējas procesā, kredītiestādes spēja apmierināt savu kreditoru prasījumus ir atkarīga no kredītiestādei pieejamās mantas.¹²¹

2. Pieteikums Nr. 259/2021.

2021. gada 29. decembrī Satversmes tiesā pēc Artjoma Zujeva (*Artem Zuev*) ierosināta lieta par Kriminālprocesa likuma 631. panta trešās daļas otrā teikuma atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam un atteikts ierosināt lietu par Kriminālprocesa likuma 631. panta trešās daļas otrā teikuma atbilstību Satversmes 105. panta pirmajam un otrajam teikumam.

Pieteikuma iesniedzējs norādīja, ka ar Ekonomisko lietu tiesas lēmumu viņa manta atzīta par tādu, kas nav noziedzīgi iegūta, un process par noziedzīgi iegūtu mantu izbeigts, savukārt ar Rīgas apgabaltiesas KLK lēmumu viņa manta atzīta par noziedzīgi iegūtu un konfiscēta valsts labā. Norādīja, ka Kriminālprocesa likuma 631. panta trešā daļa liedz viņam iespēju pārsūdzēt apgabaltiesas lēmumu, kas aizskar Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu.

Pieteikuma iesniedzēja ieskatā viņa mantas konfiskācija notikusi prettiesiski, tādējādi apstrīdētā norma aizskarot arī Satversmes 105. pantā ietvertās tiesības uz īpašumu. Šajā daļā atteikts ierosināt tiesvedību, Satversmes tiesai secinot, ka pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.¹²²

3. Pieteikums Nr. 268/2021.

¹²¹ Satversmes tiesas 2022. gada 23. maija spriedums lietā Nr. 2021-18-01.

¹²² Satversmes tiesas 2021. gada 29. decembra lēmums par lietas ierosināšanu pieteikumā Nr. 259/2021.

2022. gada 6. janvārī pēc ārvalstu komersanta *IDream OU* pieteikuma ierosināta lieta par Kriminālprocesa likuma 627. panta ceturtās un piektās daļas un 631. panta trešās daļas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, atteikts ierosināt lietu par Kriminālprocesa likuma 627. panta otrās daļas 1. punkta atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, atteikts ierosināt lietu par Kriminālprocesa likuma 627. panta otrās daļas 1. punkta, ceturtās un piektās daļas un 631. panta trešās daļas atbilstību Satversmes 105. panta pirmajiem trīs teikumiem.

Pieteikuma iesniedzējs norādīja, ka ar Ekonomisko lietu tiesas lēmumu viņa manta atzīta par tādu, kas nav noziedzīgi iegūta, un process par noziedzīgi iegūtu mantu izbeigts, savukārt ar Rīgas apgabaltiesas KKK lēmumu viņa manta atzīta par noziedzīgi iegūtu un konfiscēta valsts labā.

Pieteikuma iesniedzējs norādīja, ka Kriminālprocesa likuma 631. panta trešā daļa liedz viņam iespēju lūgt izvērtēt apgabaltiesas lēmuma tiesiskumu, tādēļ ir aizskartas Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu.

Pieteikuma iesniedzēja ieskatā apstrīdētās normas liedz viņam iespēju iepazīties ar procesa par noziedzīgi iegūtu mantu materiāliem, tādā veidā aizskarot Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu. Tāpat norādīja, ka viņa mantas konfiskācija notikusi prettiesiski, aizskarot arī Satversmes 105. panta pirmajos trīs teikumos ietvertās tiesības uz īpašumu. Šajā daļā atteikts ierosināt tiesvedību, Satversmes tiesai secinot, ka pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.¹²³

4. Pieteikums Nr. 21/2022.

Ar 2022. gada 24. februāra lēmumu pēc Šveices Konfederācijā reģistrēta komersanta *Produktch Engineering AG* pieteikuma Satversmes tiesā ierosināta lieta par Kriminālprocesa likuma 631. panta trešās daļas otrā teikuma atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

Pieteikuma iesniedzējs norādīja, ka ar Ekonomisko lietu tiesas lēmumu atteikts atzīt tam piederošo mantu par noziedzīgi iegūtu un izbeigt procesu par noziedzīgi iegūtu mantu, savukārt ar Rīgas apgabaltiesas KKK lēmumu manta atzīta par noziedzīgi iegūtu un konfiscēta valsts labā.

Apstrīdētā norma liedz pieteikuma iesniedzējam lūgt izvērtēt apgabaltiesas lēmuma tiesiskumu, kas pieteikuma iesniedzēja ieskatā aizskar Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu.¹²⁴

5. Pieteikums Nr. 45/2022.

Ar 2022. gada 24. marta lēmumu pēc Baksodira Boltabajeviča Parpijeva (*Bakhodir Boltabayevich Parpiyev*) pieteikuma Satversmes tiesā ierosināta lieta par Kriminālprocesa likuma 631. panta trešās daļas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, atteikts ierosināt lietu par Kriminālprocesa likuma 627. panta otrās daļas 1. punkta, ceturtās un piektās daļas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, atteikts ierosināt lietu par Kriminālprocesa likuma 627. panta otrās daļas 1. punkta, ceturtās un piektās daļas un 631. panta trešās daļas atbilstību Satversmes 105. panta pirmajam teikumam.

¹²³ Satversmes tiesas 2022. gada 6. janvāra lēmums par lietas ierosināšanu pieteikumā Nr. 268/2021.

¹²⁴ Satversmes tiesas 2022. gada 24. februāra lēmums par lietas ierosināšanu pieteikumā Nr. 21/2022.

Pieteikuma iesniedzējs norādīja, ka ar Ekonomisko lietu tiesas lēmumu atteikts atzīt viņam piederošu mantu par noziedzīgi iegūtu un process par noziedzīgi iegūtu mantu izbeigts. Savukārt ar Rīgas apgabaltiesas KKK lēmumu viņa manta atzīta par noziedzīgi iegūtu un konfiscēta valsts labā.

Pieteikuma iesniedzēja ieskatā Kriminālprocesa likuma 631. panta trešajā daļā ietvertais liegums pārsūdzēt apgabaltiesas lēmumu nozīmē, ka gadījumā, ja apelācijas tiesa ir pirmā instance, kas atzīst mantu par noziedzīgi iegūtu, personai tiek liegtas tiesības uz šāda lēmuma pārsūdzēšanu, šāds lēmums nav pakļauts tiesiskuma pārbaudei un aizskar pieteikuma iesniedzējam Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu.

Pieteikuma iesniedzēja ieskatā apstrīdētās normas liedz viņam iespēju iepazīties ar procesa par noziedzīgi iegūtu mantu materiāliem, tādā veidā aizskarot viņam Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu. Tāpat norādīja, ka viņa mantas konfiskācija notikusi prettiesiski, aizskarot arī Satversmes 105. panta pirmajos trīs teikumos ietvertās tiesības uz īpašumu. Šajā daļā atteikts ierosināt tiesvedību, Satversmes tiesai secinot, ka pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.¹²⁵

6. Pieteikums Nr. 44/2022.

Ar 2022. gada 22. aprīļa lēmumu pēc Belizā reģistrēta komersanta *Polaris Consulting Ltd* pieteikuma ierosināta lieta par Kriminālprocesa likuma 631. panta trešās daļas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, atteikts ierosināt lietu par Kriminālprocesa likuma 627. panta otrās daļas 1. punkta, ceturtās un piektās daļas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, atteikts ierosināt lietu par Kriminālprocesa likuma 627. panta otrās daļas 1. punkta, ceturtās un piektās daļas un 631. panta trešās daļas atbilstību Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam.

Pieteikuma iesniedzējs norādīja, ka ar Ekonomisko lietu tiesas lēmumu daļa tā mantas atzīta par noziedzīgi iegūtu un konfiscējamu valsts labā, bet daļā process par noziedzīgi iegūtu mantu izbeigts. Ar Rīgas apgabaltiesas KKK lēmumu Ekonomisko lietu tiesas lēmums atcelts daļā, ar kuru process par noziedzīgi iegūtu mantu izbeigts, arestētā manta atzīta par noziedzīgi iegūtu un konfiscējamu valsts labā.

Pieteikuma iesniedzēja ieskatā Kriminālprocesa likuma 631. panta trešā daļa liedz viņam iespēju lūgt izvērtēt apgabaltiesas lēmuma tiesiskumu, tādēļ esot aizskartas Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu.

Pieteikuma iesniedzēja ieskatā apstrīdētās normas liedz viņam iespēju iepazīties ar procesa par noziedzīgi iegūtu mantu materiāliem, aizskarot Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu. Tāpat norādīja, ka viņa mantas konfiskācija notikusi prettiesiski, aizskarot arī viņam Satversmes 105. panta pirmajos trīs teikumos ietvertās tiesības uz īpašumu. Šajā daļā atteikts ierosināt tiesvedību, Satversmes tiesai secinot, ka pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

¹²⁵ Satversmes tiesas 2022. gada 24. marta lēmums par lietas ierosināšanu pieteikumā Nr. 45/2022.

SECINĀJUMI

1. Jau šobrīd Rīgas apgabaltiesas noslodze, skatot pārsūdzētos Ekonomisko lietu tiesas nolēmumus, neatbilst prognozētajai noslodzei. Lai arī lielāka noslodze tika prognozēta Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijai, pašreiz visvairāk lietu no Ekonomisko lietu tiesas nonāk Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijā.
2. Ekonomisko lietu tiesas darbības pirmajos mēnešos bija vērojams liels skaits pieteikumu, kurus atteikts pieņemt, civilprocesa kārtībā skatāmajās lietās. Tas varētu būt skaidrojams ar izpratnes trūkumu jautājumā, kuras lietas ir piekritīgas Ekonomisko lietu tiesai. Neskaidrības, iespējams, rada vairāku Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļas punktu gramatiskais formulējums ar vārdu savienojumu "prasības, kas izriet no".
3. Vērtējot, vai prasības pieteikums vai pieteikums par prasības nodrošināšanu, vai pagaidu aizsardzības noteikšanu ir piekritīgs Ekonomisko lietu tiesai, Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļa būtu skatāma ne tikai pēc tās gramatiskā formulējuma, bet arī pēc Ekonomisko lietu tiesas izveides mērķa.
4. Koncerna esību, iepazīstoties ar prasības pieteikumu, uzreiz iespējams konstatēt tikai tad, ja ir noslēgts koncerna līgums. Ja koncerna esība prasības pieteikumā pamatota ar izšķirošo ietekmi, koncerna esības faktu iespējams konstatēt, tikai skatot lietu pēc būtības. Normatīvais regulējums un pašreizējā prakse nav pietiekama, lai atbildētu uz jautājumu, vai Ekonomisko lietu tiesas kompetencē ir arī tādi prasības pieteikumi, kuros jāizvērtē arī koncerna esības fakts. Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas lēmumā lietā Nr. CA-1972-21 norādīts, ka Ekonomisko lietu tiesai nav pamata nepieņemt arī tai pirmšķietami piekritīgu prasības pieteikumu.
5. Ja kaut viens no prasībā iekļautajiem prasījumiem ir piekritīgs Ekonomisko lietu tiesai vai savstarpēji saistīts ar prasījumu lietā, kura piekritīga Ekonomisko lietu tiesai, tad lietu izskata Ekonomisko lietu tiesa. Ja lietā saņemtā pretprasība ir piekritīga Ekonomisko lietu tiesai, tad lietu izskata Ekonomisko lietu tiesa.
6. Normatīvajos aktos ietverts pretrunīgs piekritības regulējums atsevišķām civillietu kategorijām. Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļas 10. punkts noteic, ka prasības par konkurences tiesību pārkāpumiem piekritīgas Ekonomisko lietu tiesai, savukārt Konkurences likuma 20. panta pirmajā daļā noteikts, ka lietas par minētā likuma un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumu un zaudējumu atlīdzināšanu izskata Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesa. Civilprocesa likuma 24. panta 1.¹ daļas 12. punkts noteic, ka pieteikumi par kredītiestāžu likvidāciju un maksātnespēju piekritīgi Ekonomisko lietu tiesai, savukārt šī paša likuma 364. pantā noteikts, ka kredītiestādes maksātnespējas vai likvidācijas lietu izskata tiesa pēc kredītiestādes juridiskās adreses.
7. Kriminālprocesa likuma 195. pants paplašina Ekonomisko lietu tiesas kompetenci krimināllietās līdz visiem Krimināllikuma pantiem, kuros ietvertie noziedzīgie nodarījumi var būt predikatīvi noziedzīgi nodarījumi.
8. Kriminālprocesa sadalīšana nav izmantojama, lai pātrinātu krimināllietas izskatīšanu, mazinātu tiesas darba apjomu vai noslodzi. Lai nodrošinātu ātrāku sarežģītu krimināllietu iztiesāšanu, kurās ir vairāki apsūdzētie, iespējams izmantot Kriminālprocesa likuma 464. panta trešajā daļā noteikto iespēju izskatīt lietu bez kāda apsūdzētā piedalīšanās.

9. Pienākums izvērtēt tulka nepieciešamību tiesas sēdē krimināllietas iztiesāšanā tiesai rodas, ja uz šādu nepieciešamību ir norādījusi persona, kurai ir tiesības uz tulka pieaicināšanu. Personai ir tiesības lūgt nodrošināt tulku krimināllietas iztiesāšanas gaitā arī tad, ja pirmstiesas procesā izvēlējusies piedalīties bez tulka palīdzības.
10. 140. panta 7.¹ daļa Kriminālprocesa likumā iekļauta ar mērķi veicināt tehnisko līdzekļu izmantošanu kriminālprocesā, it sevišķi situācijās, kad kriminālprocesā iesaistītās personas atrodas dažādās pilsētās vai pat valstīs. Atzīstot, ka minētā norma nav piemērojama, lai nodrošinātu ārvalstīs esošas personas piedalīšanos procesuālā darbībā, zustu šīs normas pieņemšanas pamats un mērķis.
11. Ekonomisko lietu tiesas kompetencē ir izskatīt sūdzības par procesa virzītāja lēmumu par iepazīšanos ar pirmstiesas kriminālprocesa par noziedzīgi iegūtu mantu materiāliem, vērtējot visus sūdzībā izteiktos argumentus.
12. Pirmstiesas kriminālprocesa par noziedzīgi iegūtu mantu uzsākšanas pamats ir vienlaicīga Kriminālprocesa likuma 626. panta pirmajā daļā noteikto kritēriju konstatēšana. Turklāt šiem kritērijiem jāpastāv visā procesa gaitā. Ja procesa gaitā kaut viens no kritērijiem zūd, process par noziedzīgi iegūtu mantu ir izbeidzams.
13. Ņemot vērā to, ka ar mantu saistītās personas procesā par noziedzīgi iegūtu mantu visbiežāk ir deklarētas vai reģistrētas trešajās valstīs, būtu izvērtējams jautājums par to, cik pamatota ir Kriminālprocesa likuma 629. panta otrajā daļā noteiktā prasība tiesas sēdē procesā par noziedzīgi iegūtu mantu jebkurā gadījumā nozīmēt desmit dienu laikā pēc procesa virzītāja lēmuma saņemšanas tiesā.
14. Kriminālprocesa likuma grozījumi, ar kuriem paredzēts papildināt šā likuma 631. pantu ar ceturto daļu, dodot tiesības apelācijas instances tiesai atcelt Ekonomisko lietu tiesas lēmumu procesā par noziedzīgi iegūtu mantu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Ekonomisko lietu tiesai, nodrošinās procesa par noziedzīgi iegūtu mantu izskatīšanu pēc būtības divās tiesu instancēs.

Izmantotie avoti:

Literatūra

1. Civilprocesa likuma komentāri, Otrais papildinātais izdevums, autoru kolektīvs Torgāna K. zinātniskajā redakcijā, Tiesu namu aģentūra, 2016.;
2. Strupiņš A., Komerclikuma komentāri. A daļa. Komercedarbības vispārīgie noteikumi (1.–73. panti). Rīga: A. Strupiņa juridiskais birojs, 2003, 264, 115. lpp.;
3. Kriminālprocesa likuma komentāri. A daļa. Zinātniska monogrāfija prof. Kristīnes Stradas-Rozenbergas zinātniskajā redakcijā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2019, 55. lpp.;
4. Mantrovs V., Prasības, kas izriet no pārapdrošināšanas līguma, Jurista Vārds, 01.12.2020., Nr. 48 (1158);
5. Strupiņš A., Pārdomas par ekonomisko lietu tiesu: joprojām neatbildētie jautājumi, Jurista Vārds, 13.08.2019., Nr. 32 (1090);
6. Brants E., Prasības, kas izriet no koncernu tiesiskajām attiecībām, Jurista Vārds, 01.12.2020., Nr. 48 (1158);
7. Kārklīņš J., Prasības, kas izriet no kapitālsabiedrības dalībnieku savstarpējām tiesiskajām attiecībām, Jurista Vārds, 01.12.2020., Nr. 48 (1158);
8. Kalniņš E., Prasības, kas izriet no finanšu nodrošinājuma līgumiem, Jurista Vārds, 01.12.2020., Nr. 48 (1158);
9. Lošmanis A., Prasības, kas izriet no uzņēmuma pārejas un sabiedrības reorganizācijas, Jurista Vārds, 01.12.2020., Nr. 48 (1158);
10. Miļevska K., Feldmane O., Ekonomisko lietu tiesas kompetence būvniecības lietās, Jurista Vārds, 01.12.2020., Nr. 48 (1158);
11. Par Kriminālprocesa likuma 140. panta 7.¹ daļas interpretāciju: senatoru lēmums ar komentāriem, Jurista Vārds, 30.11.2021., Nr. 48 (1210);

Tiesību akti

12. Līgums par Eiropas Savienības darbību (konsolidētā versija), Oficiālais Vēstnesis C326, 26.10.2012.;
13. Komisijas regula (EK) Nr. 1126/2008, ar ko pieņem vairākus starptautiskos grāmatvedības standartus saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes regulu (EK) Nr. 1606/2002, 03.11.2008.;
14. Eiropas Parlamenta un Padomes regula Nr. 1215/2012 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās, Oficiālais Vēstnesis, 20.12.2012.;
15. Padomes Regula (EK) 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti līguma 81. un 82. pantā, Oficiālais Vēstnesis L001, 04.01.2003.;
16. Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2014/104/ES par atsevišķiem noteikumiem, kuri valstu tiesībās reglamentē zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem, Oficiālais Vēstnesis, 05.12.2014.;
17. Latvijas Republikas Satversme. Latvijas Vēstnesis, 43, 01.07.1993.;
18. Civillikums. Valdības Vēstnesis, 41, 20.02.1937.;
19. Krimināllikums. Latvijas Vēstnesis, 199/200, 08.07.1998.;
20. Civilprocesa likums. Latvijas Vēstnesis, 326/330, 03.11.1998.;
21. Kriminālprocesa likums. Latvijas Vēstnesis, 74, 11.05.2005.;
22. Likums "Par tiesu varu". Latvijas Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs, 1/2, 14.01.1993.;
23. Finanšu instrumentu tirgus likums. Latvijas Vēstnesis, 175, 11.12.2003.;

24. Komerclikums. Latvijas Vēstnesis, 158/160, 04.05.2000.;
25. Koncernu likums. Latvijas Vēstnesis, 131/132, 13.04.2000.;
26. Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likums. Latvijas Vēstnesis, 124, 30.06.2015.;
27. Būvniecības likums. Latvijas Vēstnesis, 146, 30.07.2013.;
28. Konkurences likums. Latvijas Vēstnesis, 151, 23.10.2001.;
29. Ministru kabineta 2014. gada 19. augusta noteikumi Nr. 500 "Vispārīgie būvnoteikumi". Latvijas Vēstnesis, 191, 26.09.2014.;
30. Ministru kabineta 2019. gada 22. augusta rīkojums Nr. 407 "Par konceptuālo ziņojumu "Par ekonomisko lietu tiesas izveidi". Latvijas Vēstnesis, 173, 26.08.2019.;

Tiesu prakse

31. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2002. gada 24. septembra spriedums lietā Nr. 32771/96 *Cuscani* pret Apvienoto Karalisti;
32. Satversmes tiesas 2012. gada 1. novembra spriedums lietā Nr. 2012-06-01, pieejams: https://www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=/wp-content/uploads/2016/02/2012-06-01_Spriedums.pdf#search=;
33. Satversmes tiesas 2017. gada 23. maija spriedums lietā Nr. 2016-13-01, pieejams: https://www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=/wp-content/uploads/2016/07/2016-13-01_Spriedums.pdf#search=;
34. Satversmes tiesas 2017. gada 11. oktobra spriedums lietā Nr. 2017-10-01, pieejams: https://www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=/wp-content/uploads/2017/04/2017-10-01_Spriedums-1.pdf#search=;
35. Satversmes tiesas 2021. gada 29. decembra lēmums par lietas ierosināšanu, pieteikums Nr. 259/2021, pieejams: https://www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2021/12/2021-44-01_Lemums_par_ierosinasanu.pdf#search=;
36. Satversmes tiesas 2022. gada 23. maija spriedums lietā Nr. 2021-18-01;
37. Satversmes tiesas 2021. gada 29. decembra lēmums par lietas ierosināšanu pieteikumā Nr. 259/2021;
38. Satversmes tiesas 2022. gada 6. janvāra lēmums par lietas ierosināšanu pieteikumā Nr. 268/2021;
39. Satversmes tiesas 2022. gada 24. februāra lēmums par lietas ierosināšanu pieteikumā Nr. 21/2022;
40. Satversmes tiesas 2022. gada 24. marta lēmums par lietas ierosināšanu pieteikumā Nr. 45/2022;
41. Satversmes tiesas 2022. gada 22. aprīļa lēmums par lietas ierosināšanu pieteikumā Nr. 44/2022;
42. Senāta 2018. gada 27. septembra spriedums lietā Nr. C04217812, SKC-0169-18;
43. Senāta 2017. gada 9. novembra spriedums lietā Nr. C33355814, SKC-340/2017;
44. Senāta 2019. gada 29. marta lēmums lietā Nr. C30676417, SPC-0003-19;
45. Senāta 2018. gada 28. septembra spriedums lietā Nr. C27207010, SKC-207/2018;
46. Senāta 2017. gada 31. marta spriedums lietā Nr. C16066114, SPC-4/2017;
47. Senāta 2019. gada 2. decembra spriedums lietā Nr. C40066116, SKC-0177-19;
48. Senāta 2017. gada 19. novembra spriedums lietā Nr. C33355814, SKC-0340-17;
49. Senāta 2018. gada 28. novembra spriedums lietā Nr. C31473614, SKC-0185-18;
50. Senāta 2020. gada 14. decembra spriedums lietā Nr. C30295218, SKC-0185-20;
51. Senāta 2014. gada 15. aprīļa spriedums lietā Nr. C28371709, SKC-004914;

52. Senāta 2020. gada 20. aprīļa spriedums lietā Nr. C30438416, SKC-0105-20;
53. Senāta 2017. gada 2. novembra spriedums lietā Nr. C04322612, SKC-0207-17;
54. Senāta 2020. gada 18. jūnija spriedums lietā Nr. C30453918, SKC-0492-20;
55. Augstākās tiesas 2014. gada 4. septembra lēmums lietā Nr. SKC-2775/2014.;
56. Senāta 2019. gada 11. oktobra spriedums lietā Nr. SKC-1374/2019;
57. Senāta 2016. gada 30. septembra spriedums lietā Nr. C40128313, SKC-0884-16;
58. Senāta 2020. gada 14. aprīļa spriedums lietā Nr. C73474319, SKC-0647-20;
59. Senāta 2018. gada 25. aprīļa spriedums lietā Nr. SKC-404/2018;
60. Senāta 2015. gada 27. februāra spriedums lietā Nr. C29206608, SKC-0008-15;
61. Senāta 2019. gada 9. aprīļa spriedums lietā Nr. C40128313, SKC-0094-19;
62. Senāta 2018. gada 15. maija spriedums lietā Nr. C29206608, SKC-0111-18;
63. Senāta 2017. gada 14. decembra lēmums lietā Nr. SKK-0558-17 (16870000308);
64. Senāta 2019. gada 4. oktobra spriedums lietā Nr. SKK-48/2019;
65. Senāta 2021. gada 8. marta lēmums lietā Nr. SKK-19/2021;
66. Augstākās tiesas Tiesu palātas 2016. gada 27. jūnija spriedums lietā Nr. C04217812, PAC-0040-16;
67. Augstākās tiesas Tiesu palātas 2013. gada 16. septembra spriedums lietā Nr. C04299009, PAC0164-13;
68. Augstākās tiesas Tiesu palātas 2014. gada 23. decembra spriedums lietā Nr. C04322612, PAC-0766-14;
69. Rīgas apgabaltiesas 2012. gada 27. augusta spriedums lietā Nr. C04217812, C-2178-12;
70. Rīgas apgabaltiesas 2020. gada 10. janvāra spriedums lietā Nr. C04217812, CA-0070-20;
71. Rīgas apgabaltiesas 2021. gada 22. septembra lēmums lietā Nr. CA-1972-21;
72. Rīgas apgabaltiesas 2010. gada 29. novembra spriedums lietā Nr. C04299009, C-1343-10;
73. Rīgas apgabaltiesas 2014. gada 3. novembra spriedums lietā Nr. C28371709, CA-2041-14;
74. Rīgas apgabaltiesas 2016. gada 8. augusta spriedums lietā Nr. C31473614, CA-1960-16;
75. Rīgas apgabaltiesas 2016. gada 15. marta spriedums lietā Nr. C29206608, CA-0158-16;
76. Rīgas apgabaltiesas 2020. gada 14. janvāra spriedums lietā Nr. C31473614, CA-0085-20;
77. Rīgas apgabaltiesas 2020. gada 17. decembra spriedums lietā Nr. C30453918, CA-2142-20;
78. Rīgas apgabaltiesas 2019. gada 3. aprīļa spriedums lietā Nr. C30295218, CA-0619-19;
79. Rīgas apgabaltiesas 2018. gada 20. septembra spriedums lietā Nr. C04322612, CA-0605-18;
80. Rīgas apgabaltiesas 2021. gada 19. maija spriedums lietā Nr. C30295218, CA-0651-21;
81. Rīgas apgabaltiesas 2011. gada 23. decembra spriedums lietā Nr. C04523311;
82. Kurzemes apgabaltiesas 2017. gada 26. oktobra spriedums lietā Nr. C40066116, CA-0328-17;
83. Rīgas apgabaltiesas 2014. gada 30. aprīļa spriedums lietā Nr. C04457513, CA-0827-14;
84. Rīgas apgabaltiesas 2021. gada 23. marta spriedums lietā Nr. C68447419, CA-0284-21;

85. Rīgas apgabaltiesas 2019. gada 14. oktobra spriedums lietā Nr. C30453918, CA-1633-19;
86. Rīgas apgabaltiesas 2017. gada 16. maija spriedums lietā Nr. C04457513, CA-0744-17;
87. Rīgas apgabaltiesas 2013. gada 22. aprīļa spriedums lietā Nr. C04322612, C-0807-13;
88. Rīgas apgabaltiesas 2012. gada 23. janvāra spriedums lietā Nr. C28371709, CA-0285-12;
89. Rīgas apgabaltiesas 2020. gada 30. oktobra spriedums lietā Nr. C33594518, CA-0557-20;
90. Rīgas apgabaltiesas 2018. gada 9. maija spriedums lietā Nr. C30718716, CA-0409-18;
91. Rīgas apgabaltiesas 2020. gada 22. decembra spriedums lietā Nr. C68433717, CA-0064-20;
92. Rīgas apgabaltiesas 2012. gada 20. jūnija spriedums lietā Nr. C29206608, CA-0217-12;
93. Rīgas apgabaltiesas 2017. gada 16. februāra lēmums lietā Nr. 11518005713, KA04-0430-17/22;
94. Rīgas apgabaltiesas 2021. gada 22. jūnija lēmums lietā Nr. 11815004118, KA04-0582-21/12;
95. Rīgas apgabaltiesas 2021. gada 17. decembra lēmums lietā Nr. 11904004819, KA04-0959-21/17;
96. Kurzemes apgabaltiesas 2020. gada 19. jūnija spriedums lietā Nr. C69366119, CA-0139-20;
97. Kurzemes apgabaltiesas 2017. gada 13. jūnija spriedums lietā Nr. C40128313, CA-0032-17;
98. Kurzemes apgabaltiesas 2020. gada 19. jūnija spriedums lietā Nr. C69366119, CA-0139-20;
99. Kurzemes apgabaltiesas 2015. gada 25. februāra spriedums lietā Nr. C40128313, CA-0013-15;
100. Kurzemes apgabaltiesas 2019. gada 17. jūlija spriedums lietā Nr. C69264118, CA-0120-19;
101. Kurzemes apgabaltiesas 2014. gada 22. maija spriedums lietā Nr. C04102614, CA-0187-14;
102. Kurzemes apgabaltiesas 2017. gada 5. aprīļa spriedums lietā Nr. C04102614, CA-0117-17;
103. Vidzemes apgabaltiesas 2018. gada 29. oktobra spriedums lietā Nr. C30438416, CA-0283-18;
104. Vidzemes apgabaltiesas 2020. gada 24. septembra spriedums lietā Nr. C30438416, CA-0267-20;
105. Zemgales apgabaltiesas 2015. novembra spriedums lietā Nr. C33355814, CA-0429-15;
106. Zemgales apgabaltiesas 2018. gada 26. februāra spriedums lietā Nr. C33355814, CA-0197-18;
107. Zemgales apgabaltiesas 2021. gada 27. maija spriedums lietā Nr. C40128313, CA-0029-21;
108. Zemgales apgabaltiesas 2020. gada 16. jūnija spriedums lietā Nr. C73469219, CA-0246-20;
109. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2018. gada 2. janvāra lēmums lietā Nr. C30676417, C-2750-18;

110. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2018. gada 22. oktobra spriedums lietā Nr. C30295218, C-2952-18;
111. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2019. gada 1. marta spriedums lietā Nr. C30453918, C-1549-19;
112. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas 2019. gada 6. jūnija lēmums lietā Nr. C30676417, C-5362-19;
113. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2017. gada 13. jūnija spriedums lietā Nr. C30718716, C-2604-17;
114. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2016. gada 14. marta spriedums lietā Nr. C30489916, C-1607-17;
115. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2016. gada 30. decembra spriedums lietā Nr. C30826916, C-826916;
116. Ekonomisko lietu tiesas 2021. gada 31. maija lēmums lietā Nr. 3-11/0019/0;
117. Ekonomisko lietu tiesas 2021. gada 6. decembra spriedums lietā Nr. 11270006619;
118. Ekonomisko lietu tiesas 2021. gada 4. jūnija lēmums lietā Nr. 11904006820;
119. Ekonomisko lietu tiesas 2021. gada 15. decembra lēmums lietā Nr. 11904006220;
120. Ekonomisko lietu tiesas 2021. gada 21. jūnija lēmums lietā Nr. 11270007919;
121. Ekonomisko lietu tiesas 2021. gada 30. aprīļa lēmums lietā Nr. 15830017416;
122. Ekonomisko lietu tiesas 2021. gada 8. oktobra lēmums lietā Nr. 11816005319;
123. Ekonomisko lietu tiesas 2021. gada 30. jūlija lēmums lietā Nr. 11904004420;
124. Ekonomisko lietu tiesas 2021. gada 18. oktobra lēmums lietā Nr. 11904004819;
125. Ventspils tiesas 2017. gada 11. aprīļa spriedums lietā Nr. C40066116, C-0085-17;
126. Ventspils tiesas 2014. gada 6. augusta spriedums lietā Nr. C40128313, C-0205-14;
127. Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesas 2016. gada 10. februāra spriedums lietā Nr. C31473614, C-0639-16;
128. Kurzemes rajona tiesas 2020. gada 15. janvāra spriedums lietā Nr. C69366119, C-0597-20;
129. Kurzemes rajona tiesas 2018. gada 23. novembra spriedums lietā Nr. C69264118, C2641-18;
130. Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2020. gada 28. jūlija spriedums lietā Nr. C28371709, C-1701-10;
131. Rīgas rajona tiesas 2019. gada 23. decembra spriedums lietā Nr. C33326918, C-0791-19;
132. Rīgas rajona tiesas 2019. gada 30. septembra spriedums lietā Nr. C33594518, C-2221-19;
133. Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2020. gada 18. augusta spriedums lietā Nr. C68447419, C-1126-20;
134. Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2018. gada 2. augusta spriedums lietā Nr. C68433717, C-1433-18;
135. Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2010. gada 28. janvāra spriedums lietā Nr. C29206608, C-0141-10;
136. Madonas rajona tiesas 2018. gada 6. februāra spriedums lietā Nr. C30438416, C-0085-18;
137. Aizkraukles rajona tiesas 2015. gada 17. augusta spriedums lietā Nr. C33355814, C-3558-14;

138. Zemgales rajona tiesas 2019. gada 20. novembra spriedums lietā Nr. C73474319, C-4743-19;
139. Zemgales rajona tiesas 2019. gada 19. decembra spriedums lietā Nr. C73469219, C-4692-19;
140. Jēkabpils rajona tiesas 2015. gada 15. septembra spriedums lietā Nr. C16057015, C-0570-15;

Citi

141. Likumprojekta “Grozījumi Civilprocesa likumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums, pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/0/D72C8C962BFBDD40C22584EB002FA93A?OpenDocument>;
142. Likumprojekta “Grozījumi Kriminālprocesa likumā”; likumprojekta “Grozījumi Kriminālprocesa likumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums, pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS13/saeimalivs13.nsf/0/872EE29BA94F4886C22584EB002FB74B?OpenDocument>
143. <https://tiesas.lv/aktualitates/ekonomisko-lietu-tiesa-strauji-pieaudzis-pec-butibas-izskatito-lietu-skaits-par-noziedzigi-iegutiem-10489>;
144. Senāta Krimināllietu departamenta senatoru kopsapulces 2021. gada 4. novembra lēmums “Par Kriminālprocesa likuma 140. panta 7.¹ daļas interpretāciju”;
145. “Kā darbojas apdrošināšana”, informatīvais buklets, Latvijas apdrošinātāju asociācija, 2013, pieejams: https://www.laa.lv/wp-content/uploads/2014/05/Ka_darbojas_apdrosinasana_2013LV.pdf;
146. <https://www.ftk.lv/tirgus-dalibnieki/ieguldijumu-pakalpojumu-sniedzeji/>;
147. Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei “ES iekšējo ieguldījumu aizsardzība”, 19.07.2018., pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0547&from=EN>, aplūkots 13.08.2021.;
148. Starptautiskā ieguldījumu strīdu izskatīšanas centra 2018. gada 3. maija spriedums lietā Nr. ARB/12/33 UAB “E Energija” (Lietuva) pret Latvijas Republiku, pieejams: <https://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw9481.pdf>;
149. Ķirsons M., “Eiropas Savienībā “uzspridzina” valstu divpusējos ieguldījumu aizsardzības līgumus”, Dienas Bizness, 26.05.2020., pieejams: https://www.sorainen.com/wp-content/uploads/2020/05/article.Blows-up-national-bilateral-investment-protection-agreements-in-the-EU.2020-05-26.lat_dienas-bizness.valtsn.pdf;
150. Tieslietu ministrijas skaidrojums “Par Kriminālprocesa likuma 140. panta 7.¹ daļas piemērošanu”, pieejams: <https://www.tm.gov.lv/lv/media/4237/download>, aplūkots 28.07.2021.;
151. Senāta Krimināllietu departamenta senatoru kopsapulces 2021. gada 4. novembra lēmums “Par Kriminālprocesa likuma 140. panta 7.¹ daļas interpretāciju”;
152. <https://lvportals.lv/norises/324471-vai-vajadziga-kasacijas-instance-lai-parsudzetu-lemumu-par-mantas-konfiskaciju-2021>.